

Jon

Namnusen Təwir Rəha Iesu Kristo Itəm Jon Təməte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pik in. In təməte naoa min u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nəl Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nıpahrienən e Iesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətən rəhalat tuwa məskasik, məto-inu rəhalat nahatətən təsəskasikən əh.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? Jon in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən netəmim rafin rəha niməfak koatisiai-in. In tolkeike məmə netəmim rafin okotitun wir rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eiua tətən, məto netəmim kotitun nahtosig-inən nəghatən eiua min e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təməte naoa u o naka? Jon təməte naoa u matən-iarəp wir məmə Iesu in nəti Uhgın, kən netəmim rafin itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulin. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatip məmə Iesu in nəti Uhgın, kən Iesu in Uhgın pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən min neen rəha Iesu itəm naoa min rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatip-in nətəlignən min neen itəm netəmim koatən e Iesu.

Nəghatən Rəha Uhgın Təmuwa Etəmim, in Iesu

1 ¹Aupən agin, e nətuounən nian, Nəghatən tınatig rəkis.^a Nəghatən u təmətətig ilau Uhgın, kən Nəghatən u, in Uhgın. ²E nəukəti nian, in

---

a 1:1 Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nəl Əpən 19:13

tinəmatig rəkis ilau Uhgín, ³kən Uhgín təmol natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgín təmol, nat kitiaħ ne tikə məmə Nəghatən u təsolan.^b ⁴Inu, in Nəukəti Nəmegəħən,^c kən Nəmegəħən u, in Nəħag-əħagən rəħa netəmim rafin. ⁵Nəħag-əħagən əħ, tətasiəgəpín napinəpən, kən napinəpən okol təsaprəkis-inən.^d

⁶Etəmim kit itəm Uhgín təmaħl-ipa tuwa, nərgin u, Jon.^e ⁷Təmətul-arəp məmə otamnus-iarəp Nəħag-əħagən əħ kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nípahrienən lan. ⁸Sənəmə Jon in Nəħag-əħagən əħ, mətə in təmuwa əm məmə otətul-arəp mən-iarəp Nəħag-əħagən əħ kəm netəmim rafin. ⁹Nəghatən əħ təmatuwa e nətueintən, kən in Nəħag-əħagən pəhrien, itəm in tətasiəgəpín netəmim rafin.^f

¹⁰Nat əpnəpín məmə Uhgín təmol nətueintən u e Nəghatən əħ, kən təmətətig e nətueintən u, mətə netəmim rəħa nətueintən kotərru in. ¹¹Təmuwa iman ikin, mətə natiman min koatəuhlin mənəaalat kəm in, məsətolkeikeən. ¹²Mətə netəmim rafin itəm kəmos in nīkilat tagien ron, kən motəhatətə e nərgin, kən in təmegəħan-in ilat koatuwa nenəti Uhgín min.^g ¹³Nenəti Uhgín min əħ, ilat kəsətaiirən e nolən itəm nisualkələħ kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəligən rəħa etəmim, o rəħa tata min, mətə ilat kotaiir wi min e Uhgín, e rəħan nəsanənən əm.^h

¹⁴Nəghatən əħ, in təmuwa etəmim, mətətig kitat min. Kən itimat emətəplan rəħan nepətən, kən nəsanənən əsol ne nəħag-əħagən rəħan e nīganəmtitimat. Inu, in nəsanənən əsol ne nəħag-əħagən rəħa Noan Kitiəħ Əm, itəm in təməsi-pən e Tata Uhgín. In təriəħ e nəwīrən itəm tətawte-in kəm kitat, kən məriəħ min e nípahrienən.ⁱ

¹⁵Jon tətətul-arəp matən əfəməħ məmə, “Etəmim u inu itəm io emətən məmə, ‘Io etəupən, kən suah kit min əħ-ikin tətuarisig-in io, mətə in ilis taprəkis-in io, mətə-inun, nian eməsaiirən əħ, in tinəmatig lilin rəkis.’ ”

¹⁶Kən in təriəħ e nəwīrən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwīrən əħ rəħan, nian rafin in tatos-ipa, matos-ipa, matos-ipa, kəm kitat rafin. ¹⁷Tol nəħlan mətə-inu Lou itəm Uhgín təmos-ipa əupən, Moses in suatip ron, mətə Iesu Kristo in suatip rəħa nəwte-inən nəwīrən əħ ne nípahrienən rəħa Uhgín kəm kitat.^j

¹⁸Suah kit təsehman Uhgín nian kit ne.^k Mətə Noan Kitiəħ Əm, in Uhgín, itəm in iuəħkir o noanenau rəħa Tata Uhgín, in təmol əp Uhgín kəm kitat kən kotitun.^l

Jon təmən məmə sənəmə in Kristo itəm Uhgín təmən məmə otəhl-ipa
(*Mat 3:11-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17*)

¹⁹Kən netəm-iasol min e noanol rəħa Isrel itəm kotətig Jerusalem, kəməotəhl-ipən pris min neen ne Lifaet min un, netəm kotasitu e pris min

---

b 1:3 Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2   **c** 1:4 Jon 5:26; 11:25; 14:6   **d** 1:5 Jon 9:5; 12:46
e 1:6 Aposol Jon in təmətə naoa u. In tatəghat-in Jon Pəptais e ves min u.   **f** 1:9 1 Jon 2:8
g 1:12 Kal 3:16   **h** 1:13 Jon 3:5; 1 Pita 1:23   **i** 1:14 Fil 2:7; 1 Tim 3:16   **j** 1:17 Rom 5:21
k 1:18 Eks 33:20   **l** 1:18 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4

e Nimə Rəha Uhgín, məmə okotuwa motehm Jon motətapəh ron, məmə, “?Ik etənim pah un?” Kən o nat u, Jon təmətul-arəp matən-iarəp in.

²⁰Nian ilat kəmotətapəh ron, in təməsəhluaig-inən, məto təmən-ipən ətuatip əm in kəm ilat məmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgín təmən məmə otahl-ipa.”

²¹Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”^m

Məto Jon təmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh min ron məmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgín itəm kəmatən aupən məmə otəpanuwa?”ⁿ

Məto Jon təmə, “Kəpə.”

²²Kən ilat kəmotən məmə, “Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin motən-ipən kəm netəm kəmotahl-ipa itimat ekotuwa.”

²³Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u itəm ien rəha Uhgín Aesea tinəmən-iarəp rəkis aupən məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəməh əpəh ikin taruən-aruən ikin, matən məmə, Otol-wir suatip rəha İəməmə.’”^o

²⁴Nətənim itəm kəmahl-ipa ilat, Fərisi min neen əh-ikin, ²⁵kən ilat kəmotətapəh min o Jon məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo itəm Uhgín təmən məmə otahl-ipa, kən sənəmə ik Elaija, kən sənəmə ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kən təhrol nakatol bəptais e netənim?”

²⁶Kən tuhalpın matən məmə, “Io iatol bəptais e netənim e nəhau, məto suah kit u ikin ilugin etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. ²⁷Io etəupən, suah un in tətuarisig, məto in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agin-əhən məmə ekol wək kit rəhan.”^p ²⁸Natimnat min u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgin u Petani, in tətətig əpəh entənipən e nəhau Jotan. İkin əh Jon tatol bəptais e netənim ikin.

Iesu in tahmen e nəti sipsip rəha Uhgín

²⁹Kəmən lawigin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgín.^q Kən in otəpanos-irəkis nolən rat min rəha nətueintən u.^r ³⁰Etənim u inu, io emətən kəm itəmat məmə, ‘Io etəupən, kən suah kit min əh-ikin tətuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inu nian eməsaiirən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’ ³¹Nian io emətəghat-in, kən io min eməruru məmə in etənim pah; məto emuwa matol bəptais e netənim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol min rəha İsel.”

m 1:21 Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 **n 1:21** Dut 18:15 **o 1:23** Aes 40:3

p 1:27 Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agin-əhən məmə ekos-irəkis put rəhan.” Netənim aupən kotəmə wək rəha nos-irəkisən put rəha İəməmə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agin. **q 1:29** Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 **r 1:29** Hiprus 9:22,26

³²⁻³³ Jon tæmatətul-arəp matən mēmə, “Uhgîn təmahl-ipa io mēmə io ekol baptais e netəmim e nəhau, kən nian ematəghat-in, io min eməruru mēmə suah u inu. Məto Uhgîn təmən-ipa kəm io mēmə, ‘Onəkəplan Narmin Rəhak oteuiuiu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol baptais e netəmim e Narmin Rəha Uhgîn.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narmin Rəha Uhgîn təmişi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meiuuiu mərələh-pər lan. ³⁴Io ətuatip eməplan nat u, kən ematətul-arəp matən-iarəp mēmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgîn pəhrien.’”

Iesu təmətuoun mətəun-in rəhan netəmim

³⁵ Kəmən lawigin, Jon tətətig əpəh ikin kitəh əm iləhal rəhan kəiu etəmim. ³⁶ Kən nian niganəmti Jon təmətul e Iesu taliwək matuwa kən təmə, “!Ei! !Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgîn!”

³⁷ Kən nian rəhan etəmim mil kəmuəto nəghatən əh, kəmuətul matiauarisig-in Iesu. ³⁸ Kən Iesu teirair məplan suah mil un katuətəu-pən-in, kən in təmə, “!Ei! !Suah mil! ?Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ?Ik nətatig hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” nipətīn u “Iəgətun.”)

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən mēmə, “Pəs kəhaluwīn nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiauarisig-in məhaluwīn kuəplan ikin in tətətig ikin. Iuəhkīr mītgar tiwig ehnaipən, ilau kəmətuan iləhal min mətəarus tapinəp.

⁴⁰ Suah mil u kit itəm təməto Jon, nərgīn u Antru, pian u Saimon Pita. ⁴¹ Kən roiu agīn-əh min, in təmuwīn mehm pian Saimon mit muwa, kən mən-ipən kəm in mēmə, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nipətīn u mēmə, “Kristo,” itəm Uhgîn təmən mēmə otahl-ipa.)

⁴² Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian niganəmti Iesu təmətul lan, kən mən-ipən kəm in mēmə, “Ik u inu Saimon, nəti Jon, məto roiu okaun-in ətəgtəg ik mēmə ‘Kefas.’” (In “Pita”^s e nəghatən Kris).^t

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawigin min, Iesu nikin tinəht mēmə otuwīn-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ipən kəm in mēmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.”

⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita. ⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in mēmə, “Itimat enotəplan suah ilouin, aupən Moses təməte rəkis rəhan nəghatən min itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien min rəha Uhgîn aupən ilat min kəmotəte rəkis nəghatən min itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərgīn u, Iesu.”

⁴⁶ Məto Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nikim təht mēmə nat wir kit otisi-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmә, “Ita, tәwir әm, pәs-tu kian nakәplan-tu.”

⁴⁷Nian Iesu tәmәplan Nataniel taliwәk matuwa, kән tәмә, “!Suah u, in noanol әtuatip rәha Isrel! !Neiueiuәn tikә lan!”^u

⁴⁸Kән әmun Nataniel tәtarәh o Iesu mәмә, “?Nәmahro mitun mәмә io etәм tol nulan?”

Kән Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Nian ik nәmatәpәlәh e nәukәt nig fik, kән Filip tәsaun-inән әh ik, mәto io enәmәplan rәkis ik.”^v

⁴⁹Kән Nataniel tәмә, “!Lәgәtun! !Ik Nәti Uhgин! !Ik Kig rәha noanol min rәha Isrel!”

⁵⁰Iesu tәmән-ipән kәм in mәмә, “?Ik nәmatahatәtә lak mәto-inu io emән әm mәмә enәmәplan rәkis ik, nian nәmatәpәlәh-pән әh e nәukәti nig fik? Ik onәpanәplan nat asol min taprәkis-in itәм u.” ⁵¹Kән mән min mәмә, “Nipahrienән agin u iatән-ipinә kәм itәmat mәмә, onәpanotәplan napuә oterәh, kән nagelo min rәha Uhgин koatәр moatuwin e neai, kән moteiuaiu moatuwa o Nәti Etәmim.”^w

Marit kit әpәh Kena

2 ¹Kәmән niәh in, katol marit kit әpәh Kena, latuәnu kit e Kalili. Kән mama rәha Iesu in әpәh ikin ilat min. ²Kән ilat kotaun-in-pән min Iesu ne rәhan min netәmim, mәмә ilat min okotuwin e marit әh. ³Kән e nian әh, kәmotәnim rafin wain, kән mama rәha Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Rәhalat wain tәmikә.” ⁴Mәto Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “?Pәtan, tәhrol nakatәlәhәu-pa nat u kәм io? Nian rәhak tәsuwamән әh.” ⁵Mәto rәhan mama tән-ipән kәм iolwәk min rәha marit mәмә, “Itәmat onәkotәkәike motol natimnat rafin itәм in otән.” ⁶Nuwigi nat asol ilat sikis, kәmәlin әh-ikin әh o nәhau, mәмә netәм Isrel ilat kotәike motaikuas e nelmilat mәмә ilat okotaruәtuәh e niganәmti Uhgин. Nuwigi nat min un, kәmol e kәpiel, kән okәmә naka kitiәh titun nosән wan-hanrit lita nәhau. ⁷Kән Iesu tән-ipән kәм netәм koatol wәk mәмә, “Otәtu-pән nәhau e nuwigi nat min un.” Kән kәmotәtu ilat kotәrioah wir. ⁸Kән tән-ipән kәм ilat mәмә, “Otәtu rәkis nәhau neen motos motuwin kәм etәм tәрәmәрә e marit.” Kән ilat kәmotol mihin.

⁹Kән nian suah un tәmәnim asgәwin, mәto nәhau tinol rәkis wain lan. Mәto etәmim itәм tәрәmәрә e marit u, in tәruru mәмә kәmos hiә wain u. Netәм min әm un itәм kәmotos nәhau motuwa, ilat әm kotitun. Kән etәм tәрәmәрә e marit tәmaun-in etәм tәmol marit, ¹⁰mән-ipән mәмә, “Nian rafin netәmim

u 1:47 Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 **v 1:48** Nig fik min, ilat nig-kitun min e nasumән ikin Isrel. Netәmim koatun noalat, kән moatәpәlәh ahgin nimalilat. Koatәpәlәh ahgin pik nig fik iuәhkir o nimә rәhalat kән moatәfak mәмә nikilat otatәht nәghatән rәha Naoa Rәha Uhgин. Nat itәм Iesu tәmән e ves 47 ne 51 in tatәghat-in Nataniel mәмә okәm-naka tәmatәpәlәh ahgin rәhan nig fik, kән nikin tәmatәht nәmegәhән rәha Jekop.
w 1:51 Jen 28:12

kotaupən motos-iarəp wain wir, kən uarisig netəmim kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwir pikən. Məto ik natos əh itəm təwir muwa mətoarus-pa u-roiu.”¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuous agin-əh lan mol. Kən in təmöl ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətun nepətən rəha Uhgın lan, kən rəhan netəmim min, kəmotahatətə əskasik lan.

Iesu təməhg-iarəp netəmim itəm kotal maket e Nimə Rəha Uhgın
(*Mat 21:12-13; Mak 11:15-18; Luk 19:45-46*)

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuiui muwin e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian min ne rəhan netəmim min. Kən kəmotatig nian əkuəkir əm əh-ikin əh. ¹³ Kən tinuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha noanol min rəha Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhagego-inən.^x Kən Iesu təmər muwin əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgın, Iesu təməplan netəmim itəm koatos məni e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netəmim okotos-nəmtin. Kən netəmim neen əh-ikin, ilat koatol senis e məni rəha netəm ik pisin pisin min. ¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mitəp netəm min un ilat rəhalat kau min ne sipsip min məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təməhtəg məni rəha netəm min u itəm koatol senis lan, kən təmähwin-ahwin rəhalat tepil min. ¹⁶ Kən məhai ilat min u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “!Otəmik nat min un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!” ¹⁷ Kən netəmim rəhan, nīkilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın, itəm tatən məmə, “!o ekolkeike pik Nimə Rəham e nīkik, nīkik tatimis-pən lan.”^y

¹⁸ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmöl məmə nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmə otəgətun ətuatip kəm itimat!”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərəkin Nimə u Rəha Uhgın, kən nian kisil əm, io ekiləkin min tətul.”^z

²⁰ Kən netəm-iasol min un kotəmə, “!Ei, nəman! Netəmim kəmotol wək pik e nup ilat rafin foti-sikis motiləkin Nimə u Rəha Uhgın. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kisil əm?”

²¹ Məto Nimə əh Rəha Uhgın itəm Iesu tatəghat-in, in nīpətin. ²² Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən minəmegəh min, kən rəhan netəmim min, nīkilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgın, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tinəmitun rəkis nətəligən min rəha netəmim

²³ Nian əh Iesu təmətətig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netəmim tepət kəmotəplan nəmtətin min itəm in təmöl, kən

---

x 2:13 Eks 12; Dut 16:1-6   y 2:17 Sam 69:9   z 2:19 Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

kəmotahatətə e nərgin. ²⁴Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nīkilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, məto-inu Iesu titun rafin nətəligən rəha netəmim.^a

Nikotimas təmuwin məplan Iesu

3 ¹Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas.^b In Farisi kit. ²Kən nian kit lapin, in təmuwin məmə otəghat ilau Iesu. In təməni-pən məmə, “Iəgətun, itimat ekotitun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgın təməhl-ipa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsələn nəmtətin min un ik nakatol okəmə Uhgın təsətigən ron.”

³Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nipahrienən aɡin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etəmim kit təsaiir wiən, okol in təsəplanən nərəmərəən rəha Uhgın.”^c

⁴Kən Nikotimas, narmin təmiwig pik, kən mətapəh ron məmə, “?Etəm tinol iahgin rəkis, otəhrol maiir mətmətig min? !In okol təsuwin minən e nərpə rəhan mama kən maiir-pa min!”

⁵Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nipahrienən aɡin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etəmim təsaiir-wiən e nəhau ne Narmin Rəha Uhgın, okol təsuwinən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın.^d ⁶Nipətitem tətaiir əm e nita rəha etəmim əm, məto Narmin Rəha Uhgın əm un in tatol məmə narmitem tətaiir wi min. ⁷Təsəwirən məmə narməm otiwig məto-inu emən-ipinə kəm ik məmə, ‘Onəkotəkəike motaiir wi min.’ ⁸Tahmen əm e nīmətag tətisi-pə ikin kit, matelel nat matuwin ikin kit itəm in tolkeike məmə otuwin-pən ikin. Natəto əm, məto ik nəkəruru məmə təmisi-pə hiə, kən matuwə hiə. Kən e suatip kitiəh əm, kitat kəsotəplanən Narmin Rəha Uhgın, məto koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etəmim itəm təmaiir wi min.”^e

⁹Kən əmun, Nikotimas tətəpəh o Iesu məmə, “?Natimnat min un, otəhrol nulan muwa?”

¹⁰Kən Iesu təmə, “Ik iəgətun asol rəha netəm Isrel. ?Təhrol nəkəruru natimnat min u?” ¹¹Nipahrienən aɡin u iatən-ipinə kəm ik məmə, nəghatən min u itəm ekoatən ilat, itimat ekotitun wir, kən natimnat itəm ioatən-iarəp, itimat enotəplan rəkis. Məto itəmat nəsotahatətəən e nəghatən min rəhatimat. ¹²Io iatən əm natimnat min itəm katol e nətueintən əm u, məto itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən. ?Kən okəmə ekən natimnat min itəm katol e Nego e Neai, nakotəhrol nulan motahatətə lan? ¹³Suah kit təsuwinən əpəh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mən-iarəp nian kit ne. Məto Nəti Etəmim əm, təmisi-pən iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun nən-iarəpən.

a 2:25 Jon 1:47; 6:61; 13:11 b 3:1 Jon 7:50-51; 19:39-42 c 3:3 Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18 d 3:5 Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 e 3:8 Esik 37:9

¹⁴“Aupən, əpəh ikin taruən-aruən ikin, Moses təmİLəs narmi sinek kit, mətu-pər ilis e nig əfəməh kit, kən mİLəs-ipər.^f Kən e nolən kitİəh əm, okəike kiləs-ipər mihin Nəti Etəmim, ¹⁵məmə netəm min u itəm okotahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. ¹⁶Tol nəhlan, Uhgın təmolkeike pik netəmim e nətueintən, tol-pən in təmos-ipa Nətin Noan Kitİəh Əm, məmə netəm min u itəm koatahatətə lan, ilat okol kəsotimisən, məto okotos nəmegəhən itulin.^g ¹⁷Uhgın in təməsahl-ipamən Nətin tuwa e nətueintən u məmə otən-iarəp nalpinən rəha nolən rəha netəmim rəha nətueintən, məto in təmahl-ipa, məmə otuwa mol suatip o nosmegəhən netəmim e nətueintən.

¹⁸“Etəmim itəm tətəhatətə lan, Uhgın okol təsənən nalpinən rəhan, məto etəmim itəm təsahatətəən lan, Uhgın tinən rəkis nalpinən rəhan, məto-inu in təsahatətəən e Nəti Uhgın Noan Kitİəh Əm. ¹⁹Uhgın tətakil netəmim e nolən u məmə, Nəhag-əhagən tinuwa rəkis e nətueintən, məto netəmim kəsotolkeikeən Nəhag-əhagən. İlat kəmoatolkeike Napinəpən ilə, məto-inu nian rafin rəhalat nolən, təsətuatipən. ²⁰Etəmim itəm tatol nolən itəm təsətuatipən, in tetəhau Nəhag-əhagən. Kən in təsuwamən e Nəhag-əhagən, məto-inu in tapəs məmə Nəhag-əhagən əh otasiəgəpİN rəhan nolən min.

²¹Məto etəmim itəm tatətəu-pən suatip rəha nİpahrienən in otuwa e Nəhag-əhagən, məmə Nəhag-əhagən əh, in otasiəgəpİN rəhan nolən kən matəgətun məmə in təmol ilat e nəsanənən əm rəha Uhgın.”

Jon Təməghat-in Min İesu

²²Uarisig e natİmnat min əh, İesu ne rəhan min netəmim kəmotuwİN e nİtən Jutİa. Təmatİg nuwəh məsin ilat min ikin əh, kən matol baptais e netəmim. ²³Məto e nian əh, Jon min, in tatol baptais e netəmim əpəh ikin kit İuəhkİr əm o Salim, nərgİN u, Aenon, məto-inu, ikin əh, nəhau tepət ikin. Kən netəmim koatuwİN ikin əh, məmə Jon otol baptais elat. ²⁴E nian əh, kəməsiləs-ipənən əh Jon e kaləpus.

²⁵Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm İsel kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətəh e nİganəmtİ UhgİN. ²⁶Kən ilat kəmotuwİN kehm Jon, motən-ipən kəm in məmə, “İəgətun, İk nəkİtun etəmim kit u aupən İtəlau min əpəh entənİpən-pən ikin e nəhau Jotan, kən İk nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tİnatol baptais e netəmim. Kən ilat rafin kİnoatuwİN ron.”

²⁷Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitİəh ne, okəmə UhgİN əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in. ²⁸İtəmat u

f 3:14 Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 g 3:16 Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

noatətul-pa ron io. Itəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.’ Məto Uhgın təmahl-ipa io məmə iakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig. ²⁹Ekuəh nimaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəsahgin məmə in otuwa e lafət rəha marit, kən nikilat kotagien lan kən motəto nəwian, ilat kəsotetətən in. Kən io u, ekahmen e in kit itəm tatəsahgin əm matətəlig-in o nətəən nəwian, kən io min esetəhakən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nikik tagien marioah ron. ³⁰Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meiuai.”

³¹Etəmim itəm təmisi-pən ilis e Nego e Neai, in ilis taprəkis-in netəmim rafin. Etəmim itəm tətən əm e nətueintən, in etəmim əm rəha nətueintən, kən in titun əm nənən natimnat min u e nətueintən u. Məto, etəmim itəm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprəkis netəmim rafin. ³²In tatətul-arəp o nən-iarəpən natimnat itəm in təməplan kən minəto rəkis, məto etəmim kit ne təsahatətəən e rəhan nəghatən. ³³Məto etəmim itəm təmos rəhan nəghatən kən mətəhatətə lan, in tatətul-arəp məmə nəghatən itəm Uhgın təmən, in nipahrienən. ³⁴Tol nəhlan məto-inu etəmim əh itəm Uhgın təmahl-ipa tuwa, in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın. Kotitun məmə in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın məto-inu Uhgın təmos-ipən Narmin Rəhan tərrioah lan, okol kəsələn mak lan kəsehman namnun. ³⁵Əwəh, Tata Uhgın in tolkeike pik Nətin əh, kən in tinələhəu-pən rəkis natimnat rafin e nelmin. ³⁶Etəmim u itəm tətəhatətə e Nəti Uhgın u, in tatos nəmegəhən itulin u, namnun tikə. Kən məto, etəm tatəht nəwia Nətin u, in okol təsosən nəmegəhən itulin u nian kit ne, məto-inu etəmim itəm tol nəhlan, neməha rəha Uhgın tatuwin ron namnun tikə.

Iesu təmatəghat kəm pətan Sameria

4 ¹Farisi min kəmotəto nəghatən, məmə Iesu in tinatiuw-pa netəmim tətət kinotuwa ron, kən in tatol baptais elat tətət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. ²(Məto nipahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim min əm rəhan ilat kotol baptais e netəmim.) ³Kən nian Iesu tinitun məmə Farisi min kinotəto nəghatən əh, kən in təmiet e Jutia mitəlig-pən əpəh Kalili.

⁴Kən nian in təmatuwın ikın əh, təmən mə otəkəike muwin-pən Sameria ikın.^h ⁵Kən in təmuwin-pən e taon kit e Sameria, nərgin un, Saeka. Taon əh, in iuəhkir o nıməptən kit itəm aıpən Jekop in təmətatipənⁱ kəm nətin u Josep. ⁶Kən wel rəha Jekop əh-ikın. Kən Iesu

---

h 4:4 E nian əh, tiəkis o netəm Isrel məmə okotuwin ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nehman, netəm Sameria ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın. **i 4:5** Jen 48:22; Jos 24:32

tinərou agin, məto-inu in təmaliwək e suatip əfəmäh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkir o wel, mitameg. E nian əh, in tinol tina.^j

⁷⁻⁸Kən rəhan netəmim min kəmotuwın əpəh e taon, məmə okotos-nəmtin nagwənan. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otətu nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-ipa-tu nəhau noan məsin kəm io. Ekolkeike məmə ekənim.”

⁹Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ?Təhrol nakatəpəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsuanim kələhən nəhau e panikin kitiəh.

¹⁰Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgın tolkeike məmə otos-ipinə kəm ik. Kən ik məruru min io, io u, iatəpəh-in-pinə nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkitun, ik onakəpəh-in-pa nəhau ron io. Kən io oekos-ipinə nəhau megəh.”^k

¹¹Kən pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkit tikə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu əhrol minu lan? ¹²Rəhatat pipi Jekop u əupən, in təmos-ipa wel u kəm itat, kən in təmatətu nəhau ikin nimir, ilat nenətın min, ne rəhan min kau min. ?Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənim nəhau e wel u, ilat okəpanotoaoa min. ¹⁴Məto etəmim itəm otənim nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, okol təsoaoa minən nian kit ne.^l Nəhau itəm io oekos-ipən kəm in, in tahmen e nəmti nəhau kit itəm titəpuəl-apuəl mətaiu əpəh imə e nikin nian rafin, matos-ipən nəmegəhən itulin kəm in, itəm otəsolən namnun.”^m

¹⁵Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-ipa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaoa minən nian kit, kən məsuwa minən u ikin-u, mətu nəhau.”ⁿ

¹⁶Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwın maun-in-pən rəham iəguihl, kən muea ikin-u.” ¹⁷Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!O rəhak iəguihl tikə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pəhrien məmə rəham iəguihl tikə. ¹⁸Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau min nakatəuatig u-roiu, sənəmə rəham ətuatip iəguihl. Nəghatən rəham u-roiu, in nıpəhrienən.”

¹⁹Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgın. ²⁰Tipitimat min əupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgın

---

j 4:6 E nian əh, mitgar tinətul ətuatip. **k 4:10** Pətan u təməsitun wirən nıpəti nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-ipən nəhau megəh. Nəghatən əh, nıpətin ətuatip un nəmti nəhau kit itəm talien mitəpuəl-apuəl. Məto Iesu in tatəghat-in atip in, məmə Narmin Rəhan in tatos-ipən nəhau lilin. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. **l 4:14** Jon 6:35 **m 4:14** Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 **n 4:15** Jon 6:34

əpəh ilis e nitot əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikin katəfak.”

²¹Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onakəkəike mən niphahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikin tatuwa, məmə itəmat onəsotəfak minən kəm Tata Uhgın əpəh e nitot asol əh, ne Jerusalem min. ²²Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgın məto itəmat nəkotəruru in. Məto itimat ioatəfak kəm Uhgın u, ekotitun in, məto-inun suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim in təməsi-pa etimat, netəm Isrel.” ²³Məto otəsuwəhən, niphahrienən məmə nian əh tīnuwa rəkis, nian Narmin Rəha Uhgın in otasitu e iəfak pahrien min, mol ilat məmə ilat okotitun wir Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfak kəm in e nikilat pahrien. Məto-inu Tata Uhgın in tategəs-in iəfak min itəm koatol nəhlan. ²⁴Uhgın in sənəmə etəmim. Kəpə. In narmin. Tol nəhlan, kən netəmim itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkəike motəfak kəm Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nikilat pahrien e nəsanənən rəha Narmin Rəhan.”

²⁵Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “Io enitun məmə Mesaəa u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-iarəpən natimnat rafin kəm kitat.”^p

²⁶Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u inu,^q iatəghat kəm ik.”^r

²⁷Kən roiu aɡin-əh, netəmim rəha Iesu kəmotitəlig-pa min. Kən narmilat təmiwig pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Məto ilat kit təməsətapəhən ron məmə, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

²⁸Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwigi nəhau tatəpələh, mitəlig muwin əpəh e taon. Təmuwin matən-ipən kəm netəmim ikin əh məmə, ²⁹“Eh. Otuwin-tu motəplan-tu suah kit əh-ikin əh, in təmən-iarəp rafin natimnat min itəm io ematol. ?Okəmə naka in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa?” ³⁰Kən ilat kəmotiet e taon əh, mīnoatuwin məmə okotəplan-tu Iesu.

Iesu təmuəh nimaə nəghatən e nagwənən

³¹Kən e nian əh, netəmim rəha Iesu koatuəh nikin məmə, “Iəɡətun, ik aɡwən kit.”

---

o 4:22 Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9 p 4:25 Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkauən rəha Uhgın kəm ilat. q 4:26 E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “Io u inu,” təmən ikin-u ne ikin tepət min e naoa u, in təhmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgın təmatən o nən atipən nərgin kəm Moses, matən məmə, “Io Etatig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmə in Uhgın. Iesu in tatən məmə in Uhgın, kən matig matən min məmə in Kristo itəm pətan əh tatən. r 4:26 Jon 8:24; 9:35-37

³²Məto in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io nigak əpəh nagwənən itəm itəmat nəkotəruru.”^s

³³Tol nəhlan, rəhan netəmim kinoatəpəh-əpəh olat min məmə, “?Tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən nagwənən kit kəm in, o?”

³⁴Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Uhgın təmahl-ipa io iakuwa, kən nagwənən u nigak, məmə iakatol natimnat itəm in tolkeike məmə oekol. Kənu iakol rafin wək min itəm in təmos-ipa məmə oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵“Itəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmə, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmə okotoarus nian rəha nəulək-inən nagwənən e nasumən.’ Məto io iatən-ipinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənən u e nasumən. Roiu əh, nimalilat tinapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu.”^u

³⁶“Etəmim rəha nəuləkən tinuwa, minətuoun minatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwənən u, in təməulək in o nəmegəhən lilin. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tətəulək in mos matuwa, ilau kərən nikilau otəgien. ³⁷Nəghatən kit u katən məmə, ‘Suah kit tuwin mə otəsum, məto etəm pisin kit min otəulək-in məmik muwa.’ Nəghatən u, in niphrienən. ³⁸Io emahl-ipən itəmat məmə onəkotuwın motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotəsum-inən. Netəm pisin min, ilat kəmotəsum in. Kən itəmat ninoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tēpət kəmotahatətə e Iesu

³⁹Kən e taon u, netəm Sameria tēpət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təmən-iarəp natimnat rafin itəm io ematol.”

⁴⁰Kən nian netəm Sameria kəmotuwın motəhm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwın motətig ilat min. Kən Iesu təmuwin moatətig o nian kəiu. ⁴¹Kən netəmim tēpət min kəmotahatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴²Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itimat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəmən-ipa, məto roi u əh, ekoatahatətə lan məto-inu itimat əm emotətə rəhan nəghatən min, kən motitun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”^v

Iesu təmol-wir nəti etəm-iasol kit rəha kig

⁴³Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikin əh, in təmiet muwin Kalili. ⁴⁴Məto-inu aypən, in təmatən məmə ien min rəha Uhgın,

---

s 4:32 Job 23:12; Jon 6:27 t 4:34 Jon 5:30, 8:29 u 4:35 Nian Iesu tətəghat-in nagwənən e nasumən itəm nimalilat tinapə rəkis, in tətən ətuatip əm məmə, “!Otəplan-tu! Netəmim kinotətul matip rəkis. Sotolən kəmin motəpil o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın təhmen-pən əm e netəm koatol kəmin o nəuləkən, kən moatən məmə, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənən təpanəmitə.’ Kəpə, netəmim kinatətul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgın.” v 4:42 1 Jon 4:14

natimelat min, ilat kəsotisiai-inən ilat.^w ⁴⁵Netəm Kalili, aupən ilat kəmotuwın Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat min itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwın Kalili, nikilat təmagien ron.

⁴⁶Kən Iesu təmitəlig-pən min e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikin əh aupən, in təmol nəhau tuwa mol wain.^x Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikin. Kən nətin kit tatimis. ⁴⁷Kən nian suah u təməto məmə Iesu təmişi-pən u Jutia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən mən-ipən ron məmə oteiuaiu muwın əpəh Kapaneam kən mol-wir nətin. Məto-inu suakəku nol otimis.

⁴⁸Kən Iesu tən-ipən kəm suah un məmə, “!Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətin min ne natimnat min itəm narmitəmat otiwig ron aupən, kənu uarisig un, nəpanotahatətə lak. Məto okəmə nətotəplanən, okol nətotahatətəən lak.”

⁴⁹Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətik timis!” ⁵⁰Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uwın; nətim otəpanəmegəh.” Kən suah un təmahatətə e nəghatən rəha Iesu kən mitəlig.

⁵¹Nian in təmatuwın əh e suatip, təməplan rəhan iolwək min, kən ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku tənəmegəh rəkis.” ⁵²Kən in təmətapəh olat məmə, “?Təməwir e nian naka?” Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmikə.” ⁵³Kən suah un, təmitun məmə, e nian ətuatip əh inəh, Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kən in ne rəhan min, kəmotahatətə e Iesu. ⁵⁴Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmiet Jutia, muwa Kalili kən mol nəmtətin kit.

Iesu təmol-wir suah kit əpəh iuəhkir e nəhau Petseta

5 ¹Uarisig e nian əh, Iesu təmər muwın e taon u Jerusalem, məto-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikin əh.

²E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikin, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgin məmə Petseta. Kən nimə kit tatətul iuəhkir o noan əh. Nimə un, feranta lan, faif. In əh iuəhkir o ket u e fenis rəha taon u, nərgin u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴Kən ikin əh, e feranta min, netəm koatimis tərət koatipil əh-ikin. Neen niğanəmtilat tərpiş, kən neen nelkilat tərət,

---

w 4:44 Nat ənəpin Iesu təmair latuənu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netənim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmətatig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm Isrel e Jutia ne Kalili tərət kəsotahatətəən pəhrien lan, rəhalat nahatətəən timətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pispis neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotatig e taon u Saika, ilat kəmotahatətə pəhrien lan, məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa (Jon 4:40-42).

x 4:46 Jon 2:1-11

neen min nipətilat nəwtain təmimis.^y ⁵Kən suah kit əh-ikin əh tətəpəl. In təmatimis minos rəkis nup tate-eit. ⁶Kən Iesu təplan suah un tətəpəl, kən in minitun məmə suah u təmimis nuwəh məsin, kən tətəpəh ron məmə, “?Tahro? ?Nakolkeike məmə onakəwir?”

⁷Etəm tatimis un tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, etəmim tikə məmə otiləs io meiuaiu muwin e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafin, io etalkut pik məmə ekeiuaiu muwin e noan əh, mətə netəmim neen ilat kotəpəkis-in io moteiuaiu motuwīn. Kən ilat motaupən motek nəhau.”

⁸Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Ətul! Mos rəham nimitiwīn maliwək matuwīn.” ⁹Kən roiu aɡin suah apon təməwir min. Kən maiuaiu rəhan nimitiwīn mos matuwīn.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat,^z ¹⁰kən netəm-iasol min rəha Isrel kəmotəhai suah un itəm tinəmegəh e rəhan nimisən, motəmə, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən təsətuatipən e Lou rəhatat məmə onakos nulan rəham nimitiwīn.”^a ¹¹Kən in tən-ipən kəm netəm min u məmə, “Mətə suah u təmol-wir io, in təmən-ipa məmə ekos rəhak nimitiwīn maliwək matuwīn.”

¹²Kən ilat kəmotəpəh ron məmə, “?Suah pah apon təmən-ipinə kəm ik məmə onəköl nat un?”

¹³Mətə suah un təruru nərgi Iesu, mətə-inu netəmim tēpət ikin əh, kən Iesu təmikə-pən əm əh iluɡin elat.

¹⁴Kən uarisig, Iesu təməplan suah un e Nimə Rəha Uhgīn, kən tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Əplan-tu! !Ik ninəwir rəkis! Mətə onatəto ik məmə nəsol minən təfəgə rat min. Okəmə nakol, nəratən kit otiləs min ik, itəm tərət təhmin min.”

¹⁵Kən suah apon təmuwīn mən-ipən kəm netəm-iasol min rəha Isrel məmə, “Suah u itəm təmol-wir io, nərgin un, Iesu.”

¹⁶Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm Isrel, ilat kinoatitəp-itəp Iesu məmə okotol nəratən kəm in, mətə-inu ilat kotəplan in tatol natimnat min tol nəhlan e nian rəha Sapat.^b ¹⁷Mətə Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian rafin rəhak Tata tatol əh wək, kən io min oekatol wək.”^c

¹⁸Kən nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təkəsik təhmin min, məmə okotohamnu in timis. Mətə-inu roiu əh, sənəmə məmə tatətəghəl əm Lou

---

y 5:3 E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan məmə, “Ilat koatəpəl ikin əh moatəsahgin noan əh məmə otəloal. 4 Mətə-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uhgīn tuwa, muwin e noan əh, kən mol tatəloal. Kən nian okəmə nəhau əh təloal un, etəmim itəm taupən meiuaiu matuwīn e nəhau, nat əpnəpin tatos nimisən naka, mətə rəhan nimisən otəwir.” z 5:9 Sapat: Əplan e tiksonari. a 5:10 Jer 17:21 b 5:16 E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmoatəgəs-in suatip o nohamnuən in.” c 5:17 Jon 14:10

rəha Sapat, məto nat in iahgin pik, in tatən məmə rəhan u Tata ətuatip Uhgın, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatip e Uhgın.^d

Iesu in tərəmərə məto-inu in Nəti Uhgın

¹⁹Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nipahrienən agin un iatən kəm itəmat, Nəti Uhgın təruru nolən nat kit e rəhan atip əm nətəligən. Titun əm nolən natimnat min un itəm Tata Uhgın tatol, məto-inu natimnat rafin u itəm Tata Uhgın tatol, Nətin, in min in tatol.^e ²⁰Nətin titun nolən nəhlan, məto-inu Tata Uhgın tolkeike pik Nətin, kən in tatəgətun kəm in natimnat rafin itəm in tatol. Kən in otəpanəgətun min natimnat min kəm in itəm iahgin min kotaprəkis-in in min u, məmə otol itəmat narmitəmat tatiwig pik ron.

²¹“Məto-inu Tata Uhgın tatol netəm kəmotimis ilat koatəmegəh min, kən e nolən kitiəh əm, Nətin titun nos-ipənən nəmegəhən kəm netənim itəm nikin tagien məmə otos-ipən kəm ilat.^f ²²Məto-inu sənəmə Tata Uhgın itəm in otakil netənim, məto in təmələhəu-pən rafin nakilən e nelmi Nətin,^g ^h ²³məmə netənim ilat rafin okotisiai-in Nətin, tahmen əm məmə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgın. Etənim itəm təsisiai-inən Nətin, okol təsisiai-inən Tata Uhgın u itəm təmahl-ipa Nətin.ⁱ

²⁴“Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etənim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən mətəhatətə e Uhgın itəm təmahl-ipa io iakuwa, in tinatos nəmegəhən itulin. In okol təsətulən e nigənəmtək məmə oekən-iarəp nalpinən rəhan. In tinagin rəkis e nimisən, kən minuwa o nəmegəhən.^j ²⁵Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat, məmə o nian kit itəm tatuwa, kən tinuwa rəkis, netəm min u kəmotimis, ilat okotəto nəwia Nəti Uhgın, kən netəm min u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. ²⁶Tata Uhgın in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitiəh əm, in təmöl mə Nətin in min Nəukəti Nəmegəhən,^k ²⁷kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nəpətən e nelmi Nətin məmə in otakil nolən min rəha netənim, məto-inu in Nəti Etənim.

²⁸“Təsəwirən məmə narmitəmat otiwig pik o nat u, məto-inu nian əh-ikin tatuwa itəm netəm kəmotimis okotəto nəwia Nətin, ²⁹kən ilat okotətul e rəhalat min suwit, ilat min u aypən kəmoatol nolən wir min okotəkəike motətul min motos min nəmegəhən, məto itəm min aypən ilat kəmoatol nolən rat min, ilat okotəkəike motətul min e nimisən

---

d 5:18 Jon 10:30,33; 19:7   **e 5:19** Jon 14:10   **f 5:21** Rom 4:17; Jon 11:25   **g 5:22** Kitat kotəplan ves 21-22 kən mitun məmə Iesu in otakil kitat rafin, kən in otos-ipən nəmegəhən kəm netəm min un itəm nikin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. Məto Jon 3:17 tatəgətun məmə Iesu təməsəwamən e nətueintən o nən-iarəpən nalpinən rəhatat, məto təmuwa o nos-ipənən nəmegəhən kəm itat.   **h 5:22** Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42   **i 5:23** Luk 10:16; 1 Jon 2:23   **j 5:24** Jon 3:18   **k 5:26** Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4

kən motətul e niganəmti Tata Uhgín məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpínən.^l

³⁰“Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atíp əm nəsanənən. Io iakatakil nolən min rəha netəmim min, mətə iatol ətuatíp əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netəmim, ekítun mə ekol tətuatíp, mətə-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Mətə io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgín itəm təmahl-ipa io ekuwa.”^m

Nətul-arəpən o naruəsanən Iesu

³¹Okəmə io pisin əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən.ⁿ

³²Mətə suah kit min əh-ikin in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekítun məmə nəghatən min u rəhan itəm tatən lak in nípahrienən.^o

³³“Aupən, itəmat nəmotahl-ipən rəhatəmat min netəmim məmə okotuwin motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nípahrienən.^p ³⁴Iatəghat nulan, mətə esagileən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsələn nulan.^q Iatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan mətə-inu ekolkeike məmə Uhgín otosmegəh itəmat. ³⁵Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wir, kən nikitəmat təmagien ron o nian təkəkír əm.

³⁶“Mətə rəhak wək min, ilat min koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsanən motaprəkis-in nəghatən min un Jon təmatən. Wək min un, rəhak Tata təmos-ipa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək min u rəhak, ilat koatən-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təmahl-ipa io.^r ³⁷Kən Tata Uhgín itəm təmahl-ipa io, inun itəm tinatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, mətə itəmat nəsotətəon nəwian, kən itəmat nəsotəplanən niganəmtin. ³⁸Kən nəghatən rəhan təsatig wirən e nikitəmat, mətə-inun itəmat nəsotəhatətəon lak, io u, itəm in təmahl-ipa io iakuwa.

³⁹“Itəmat noatafin pik nəghatən min e Naoa Rəha Uhgín, kən motəhatətə e nəghatən min əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tikə. Mətə otəplan-tu. Nəghatən min əh e Naoa Rəha Uhgín, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰Mətə itəmat nakotəpəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹Esolən nat agin-əh e nənwiwian rəha netəmim. Kəpə. ⁴²Mətə itəmat u inun, io ekítun wir itəmat, kən io ekítun wir məmə nolkeikeən rəha

---

1 5:29 Netəmim itəm kotəhatətə e Iesu, koatos nəmegəhən lilin. Netəmim itəm kəsotəhatətəon lan, ilat okotos nalpínən lilin (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natimnat min itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotəhatətə pahrien e Iesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgín tatos-ipən nahatətəon kəm netəmim əpnəpin əm, kən matig masitu min elat məmə okoatol natimnat wir min. **m 5:30** Jon 8:16 **n 5:31** Dut 17:6; 19:15 **o 5:32** Jon 8:17-18 **p 5:33** Jon 1:19-28 **q 5:34** 1 Jon 5:9 **r 5:36** Jon 10:25; 14:11

Uhgin tikā e nikitāmat. ⁴³Io emuwa e nārgi Tata rāhak, mēto itēmat nēsotosān io e nikitāmat, nikitāmat tēsagienān ron io; mēto okāmā etēmim kit tatuwa e nārgin atip ēm, kēn nikitāmat tos, kēn motagien ron. ⁴⁴Nian rafin itēmat nakotolkeike mēmā nakotos nānwiwian rēhatēmat min, mēto nēsotalkut agin-ēhān mēmā onēkotol nat kit itēm Uhgin u, in pisin ēm in Uhgin, otānwiwi itēmat ron. ?Onēkotahatētā ahro nulan lak e nolān āh?

⁴⁵“Tēsawirān mēmā nikitāmat otāht mēmā, io oekān-iarēp nolān rat min rēhatēmat e niganēmti Tata Uhgin. Kēpā. Mēto Moses ilā, nian rafin itēmat noatuag-pān ron,^s in otān-iarēp nolān rat min rēhatēmat. ⁴⁶Mēto-inu okāmā itēmat nēmotahatētā pahrien e nēghatān min rēha Moses, kēn itēmat onēkotahatētā min e rāhak nēghatān min. Mēto-inun, nēghatān min itēm in tēmāte rākis, ilat koatēghat-in io. ⁴⁷Mēto itēmat nēsotahatētān e nēghatān min itēm in tēmāte, tol nēhlan, suatip tikā agin mēmā onēkotahatētā lak.

Iesu tēmagwān netēmim tepēt

(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17*)

6 ¹Uarisig e natimnat min u, Iesu tēmuwin āpāh entānipān e nēhau asol nārgin un, Lek Kalili. Kēn nārgin kit min un, Lek Taepirias. ²Kēn nīmanin netēmim kēmoatuarisig-in, mēto-inun koatēplan nēmtētān min rēhan, itēm tatol netēmim koatimis koatēto tēwir. ³Kēn Iesu tēmuwin āpāh ilis e nitot kit, kēn matēpālāh ikīn āh ilat rēhan min netēmim. ⁴E nian āh, lafet kit rēha netēm Isrel u, kētaun-in mēmā lafet rēha Nuhagego-inān tinātuwa iuāhkir.

⁵Kēn nian Iesu tasipān āpāh isēu, kēn mēplan nīmanin netēmim tepēt ilat koātuwa, kēn in tētapāh o Filip mēmā, “?Okotāhrol motos pīret tepēt tahmen-in netēm min u mēmā ilat okotun?” ⁶In tēmān asgāwin ēm mēmā otēplan nahatētān rēha Filip, mēto in tinitun rākis nat naka itēm in otēpanol.

⁷Kēn Filip tēn-ipān kēm in mēmā, “!Ei! Okāmā okos-nēmātin pīret māni lan tahmen e tu-hanrit tenarius pāp,^t mēto okol tēsahmenān. Netēm min u rafin ilat okotun ēm noan mēsīn noan mēsīn.”

⁸Kēn etēmim kit rēha Iesu, pian u Saimon Pita, nārgin u Antru, in tēmān-ipān kēm Iesu mēmā, ⁹“Suakēku kit āh-ikīn āh, in tatos pīret faif kēmōl e pale, ne nēm kēiu. Mēto okol tēsahmen-in agin-ēhān netēm min āh.”^u

¹⁰Kēn Iesu tēmā, “Otān-ipān-tu kēm netēmim kotēpālāh.” Kēn ikīn āh, manuwihl tepēt, kēn ilat kēmōtēpālāh. Kēn nampa rēha nēman ēm, in nat

s 5:45 Jon 9:28; Rom 2:17 t 6:7 Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan watu.
u 6:9 2 King 4:42-44

kit tahmen e faif-taosan.^v ¹¹Kən Iesu tamos p̄iret, mən tagkiu kəm Uhḡin rōn, kən mos-ip̄ən p̄iret un kəm ilat rafin u koatəp̄ələh, kən matig mol min nat kitiah əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpilat.

¹²Kən nian kinotagwən rəkis, nərpilat tasis, kən Iesu təmən-ip̄ən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuw̄in motuw̄ar nimismisi p̄iret min əh koatis. Təsəwirən məmə okotərək̄in.” ¹³Kən ilat kəmotuw̄in motuw̄ar nimismisi p̄iret kən motaii-p̄ən e kət̄im asol min ilat tuelef kotərioah wir. P̄iret u, in nimismisi p̄iret ilat faif kəm̄ol e pale itəm netəmim kəmotun kapəs.

¹⁴Kən nian netəmim kəmotəplan nəmtət̄in əh itəm Iesu təm̄ol, kən ilat kəmotən məmə, “N̄ipahrienən. !Ien pahrien u^w rəha Uhḡin itəm ayp̄ən kəmatən məmə in otuwa e nətueintən!”^x ¹⁵Kən Iesu təmitun məmə netəm min u kotəmə okotuwa motos in motuw̄in motək̄aike kəm in məmə in otuwa mol kig rəhalat. Kən in təmaḡim min, mapəs ilat muw̄in əp̄əh e nitot, mət̄an in p̄isin əm.^y

Iesu təmaliwək e nətuei nəhau

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶Nian m̄itgar təmeiuiui, netəmim rəha Iesu min kəmotēiuiui motuw̄in e lek əh. ¹⁷Kən tinap̄inəp, mət̄o Iesu tikə, təsuwamən əh. Kən əmun, ilat kəmotuw̄in motər e pot kit, kən minotasuə lan motaulego min e lek un, məmə ilat okotuw̄in Kapaneam. ¹⁸Kən n̄imətag asol kit təmətul minol nəhau tinərat-nərat. ¹⁹Kən nian ilat kəmotasuə motuw̄in, tahmen e faif o sikis kilomita, kən ilat kotəplan Iesu taliwək e nətuei nəhau^z matuwa iuəhk̄ir o rəhalat pot. Kən ilat kəmotəgin pik,^a ²⁰mət̄o in təmən-ip̄ən kəm ilat məmə, “Əsotəgin pikən, io u inu.”^b ²¹!Kən n̄ikilat təmaḡien o n̄iləsən in e pot, moatol əmun, roiu agin, mət̄o pot tinuw̄in e nəwtain nəhau entən̄ip̄ən-p̄ən ikin-un kəmotən məmə okotuw̄in ikin!

Netəmim kəmoategəs-in Iesu

²²Kəmən law̄igin, netəmim min itəm kotatig əh entən̄ip̄ən-pa ikin e lek asol u, ilat kəmotəplan məmə ayp̄ən, pot kitiah əm tatətul ukin-u. Kən ilat kotitun məmə Iesu təsuw̄inən e pot u ilat rəhan min netəmim, mət̄o-inun nian kəmotiet, ilat p̄isin əm moatuw̄in. ²³Kən pot min neen,

---

v 6:10 N̄ipitan ne nisualkələh ilat min e nimanin, mət̄o kəmafin əm nəman. Nolən rəhalat tol nəhlan. !Okəmə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan! w 6:14 Netəm Isrel ilat kəmotəsahgin ien kit məmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian rəha Moses, Uhḡin tamos-ip̄ən p̄iret təmisi-p̄ər e neai, nərgin u mana. Kən ilat kəmoatəplan əm Iesu təm̄ol nat p̄isp̄is, magwən ilat e p̄iret. Rəhalat nətəligən təmətul-p̄ən o nagwənən (ves 26) ne nəmki-rəkisən ilat e netəm Rom (ves 15). x 6:14 Dut 18:15-19 y 6:15 Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 z 6:19 Job 9:8 a 6:19 Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 b 6:20 “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26.

kəmotisi-pən e taon u Taepirias, ilat kəmotuwa. Ilat kəmotuwar iuəhkir əm o ikin-u itəm Ierəmərə təmətul ikin məfak matən tagkiu o pīret, kən netəmim kəmotun. ²⁴Kən tol nəhlan, nian ilat kəmotəplan məmə Iesu tinikə u ikin-u, kən rəhan min netəmim kotikə, ilat min kəmotasua min e pot kit, motuwīn e Kapaneam, moategəs-in.

Iesu in pīret rəha nəmegəhən

²⁵Nian netəm min u kəmotəplan Iesu əpəh entənīpən-pən əpəh e lek u, kotəpəh ron məmə, “?Iəgətun, ik nəmuwa ikin-u nəghan?”

²⁶Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agin iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətīn min u itəm emol, məto itəmat nəmotun əm pīret, nərpitəmat tasis.

²⁷Məto təsəwirən məmə itəmat nahgītəmat otikə o nosən pīret itəm otəpanəmnəmīt mikə.^c Itəmat, nahgītəmat otəkəike mikə o nosən pīret itəm tətātīg lilin u, rəha nəmegəhən itəm namnun tikə.^d Pīret u, inu, Nəti Etəmim otəpanos-ipinə kəm itəmat; məto-inu Tata Uhgīn, in təməgətun məmə nīkin tagien o Nətin.”^e

²⁸Kən ilat kəmotətəpəh ron məmə, “?Nolən naka min un itəm Uhgīn tolkeike məmə itimat oekotol?”

²⁹Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotəkəike motahatətə lak, məmə Uhgīn təmahl-īpa io.^f Nat u inu Uhgīn in tolkeike.”

³⁰Kən ilat kəmotətəpəh min ron məmə, “?Məto ik onəkol nəmtətīn naka, məmə itimat ekotəplan kən ekotahatətə lam? ?Ik onəkol nat naka?

³¹Nian rəhatat pīpi min u aupən, ilat kəmotan ikin taruən-aruən ikin, ilat kəmotun ‘mana.’^g Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, ‘In tatos-ipən pīret itəm tātisi-pən e Nego e Neai məmə ilat okotun.’”^h

³²Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, sənəmə Moses təmos-ipən pīret u itəm tātisi-pən e Nego e Neai məmə nakotun. Rəhak Tata ilə in tatos-ipinə. Kən inun tatos-ipən pīret pahrien itəm tātisi-pən e Nego e Neai, məmə itəmat onəkotun. ³³Məto-inu pīret rəha Uhgīn, inu in itəm tātisi-pən e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintən.ⁱ Kən pīret u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim e nətueintən.”^j

³⁴Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, awi os-īpa-tu pīret u kəm itimat nian rafin.”^k

³⁵Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io u, io! Pīret itəm tatos-ipən nəmegəhən. Etəmim otuwa ron io, in nəumis otəsus minən. Kən etəmim

---

c 6:27 Aes 55:2 **d** 6:27 Jon 6:35, 48 **e** 6:27 Aes 55:2 **f** 6:29 Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 **g** 6:31 Nam 11:7-9 **h** 6:31 Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 **i** 6:33 Jon 3:13,31 **j** 6:33 Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 **k** 6:34 Mat 6:11; Jon 4:15 **l** 6:35 Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1

itəm otahatətə lak, in otəsoaoa minən.^m 36 Məto io emən-ipinə rəkis kəm itəmat, məmə nat əpnapin nəkotəplan io, məto itəmat nəsotahatətəən əh lak. 37 Netəmim itəm rəhak Tata tatos-ipa ilat kəm io, ilat okotuwa ron io. Kən etəmim itəm otuwa ron io, okol iakəsahl-iarəp-ən.ⁿ 38 Məto-inu io eməsis-pənən e Nego e Neai meiuaiu-pa e nətueintən məmə iakol natimnat min u io əm ekolkeike. Məto emuwa məmə ekol natimnat min u itəm rəhak Tata təmahl-ipa io ekuwa ron. 39 Kən in tolkeike məmə io esəmkarəpən-inən netəm min un itəm in təməmki-pa ilat kəm io. In tolkeike məmə e namnun nian, io oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.^o 40 Məto-inu rəhak Tata in tolkeike məmə netəmim rafin itəm kotuag-pən o Netin, kən motahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. Kən e namnun nian, io oekol netəm min u ilat okotəmegəh min e nimisən.”

41 O nat u, netəmim nikilat tinətuoun mətəgət, məto-inu in tatən məmə, “Io u, Piret itəm tətisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən.” 42 Ilat koatən məmə, “?Təhrol? Suah u in Iesu, nəti Josep, kitat kotitun əm rəhan tata ne mama. ?Təhrol in tatən nulan məmə, ‘Io emisi-pən e Nego e Neai, matuwa e nətueintən?’”

43 Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsəgət-əgətən nulan. 44 Okəmə Tata Uhgīn itəm təmahl-ipa io ekuwa, in təsiuw-pamən etəmim kit tuwa ron io, kən okol etəmim un təsuwa atipən ron io məmə io oekol in otəmegəh min e nimisən e namnun nian.^p 45 Nəghatən itəm ien kit təməte aupən e Naoa rəha Uhgīn, tatən nulan məmə, ‘Uhgīn in otəgətun netəmim rafin.’ Etəmim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Uhgīn, in tatuwa ron io.^q 46 Etəmim kitih ne tikə, itəm təməplan Tata Uhgīn. In pisin əm un itəm təmisi-pən lan, təməplan in.^r 47 Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tətahatətə lak, in tinos nəmegəhən lilin. 48 Io un, Piret rəha nəmegəhən.^s 49 Nat əpnapin tipitəmat min aupən, ilat kəmotun piret u ‘mana’ əpəh ikin taruən-aruən ikin, məto ilat kinotimīs rəkis. 50 Məto Piret itəm tətisi-pən e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pisin. Piret u, təmeiuaiu-pa məmə etəmim itəm tatun, okol təsimisən. 51 Io u, io Piret itəm tatəmegəh, təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. Etəmim itəm otun Piret u, in otəmegəh matuwīn, matuwīn, namnun tikə; kən Piret u, itəm io oekos-ipən o nəmegəhən rəha netəmim e nətueintən, inun, noanuwəhgək.”

52 Nəghatən u təmol netəmim kinotətul minoatərgəhəu kəm ilat min, motəmə, “?Təhrol? ?Suah u titun nos-ipamən noanuwəhgīn kitat kotun?”

53 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nəsotunən noanuwəhgī Nəti Etəmim,

---

m 6:35 Jon 4:14; 7:37-39 **n 6:37** Jon 17:2 **o 6:39** Jon 17:2,12; 18:9 **p 6:44** Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 **q 6:45** Aes 54:13; Jer 31:34 **r 6:46** Jon 1:18; 5:37; 7:29 **s 6:48** Piret əpnapin əm tasitu e nipətitat məmə kitat okotəmegəh kən motatig, məto Iesu, in Piret rəha nəmegəhən, kən in nəukəti nəmegəhən lilin, itəm tatətuoun u-roiu.

kən məsotənimən nitan, okol nakəsotosən nəmegəhən.^t 54 Etəmim itəm tatun əm noanuwhəgək matənim nitak, in otos nəmegəhən lilin,^u kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh min e nimisən.^v 55 Emən nəhlan, mətə-inu noanuwhəgək in pīret pahrien nigī netəmim. Kənu nitak, in nənimən pahrien nīmi netəmim. 56 Etəmim itəm tatun noanuwhəgək, kən matənim nitak, in otatig lak. Kən iakətatig lan.^{w x}

57 “Rəhak Tata itəm təməhl-ipa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitəh əm, etəmim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. 58 Io u pīret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmənən e pīret u, itəm tīpītəmat min əupən kəmoatun. Nat əpnəpīn məmə ilat kəmoatun pīret əh, mətə ilat kīnotimis rəkis. Mətə etəmim itəm tatun pīret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.”^y 59 Iesu təməh-iarəp nəghatən min u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nīmə rəha nuəfiminən^z e Kapaneam.

Netəmim min rəha Iesu kəmotapəs nahatətəən lan

60 Netəmim tēpət rəha Iesu kəmotətə nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkis pik! ?Pah u tītun nosən nəghatən tol nəhlan?”

61 Kən Iesu təmītun atīp məmə netəmim min rəhan, kīnotasiwīn-asiwīn-in nəghatən əh rəhan. Kən in təməh-ipən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ?Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u? 62 ?Mətə okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwīn min ikin əh, in təmisi-pən ikin əupən, təhrol u-roiu?”^a 63 Narmin Rəha Uhgīn əm tītun nos-ipənən nəmegəhən kəm etəmim.^b Nəsanənən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən min u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən min rəha Narmin Rəha Uhgīn itəm tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim. 64 Mətə itəmat neen u ikin-u, itəmat nəsotahatətəən əh lak.” (Iesu təməh nulan mətə-inu in tīnītun rəkis e nətuounən məmə netəm pah min u kəsotahatətəən lan, kən pah un in oteghən-in-pən in e nelmi tikimīr min rəhan.)^c 65 Kən in təməh məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə

---

t 6:53 Iesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwhəgīn, katənim nitan, nīpətīn un, məmə netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nimisən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təməh tol kitat nīkitat tuəh nīpətī Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu; Mat 26:26,28. u 6:54 Ves 54 in suatīp kit min rəha nənən ves 40. Nīpətīlau kuahmən ahmən elau min. In tətuatīp əm məmə nunən noanuwhəgī Iesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat. v 6:54 Sam 63:5 w 6:56 Nian kitat koatan məmə koatatig e Iesu, o koatəpər-ipən e Iesu, nīpətīn u məmə kitat koatatig e Iesu məsotietən, moatīsi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatagīle lan, koatīlpīn kitat min. x 6:56 Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15 y 6:58 Jon 6:41,51 z 6:59 nīmə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. a 6:62 Jon 3:31; 17:5 b 6:63 Jon 6:68; 2 Korin 3:6 c 6:64 Jon 2:25

okol etämim kit tésuwamən ron io okəmə Tata Uhgín tésolən suatip ron.”^d

⁶⁶Uarisig e nəghatən əh, netämim rəhan tepət kəmotagim, minotapəs nətəu-pənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətahatətə e Iesu

⁶⁷Kən Iesu təmətapah o rəhan netämim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ?Itəmat min nakotən məmə nakotagim kapəs io?”

⁶⁸Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Iəramərə, itimat oekotuwin o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun tikə.”^e ⁶⁹Kən itimat enotahatətə rəkis lam, kən itimat enotitun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgín.”^f

⁷⁰Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emitəpun itəmat, mətə itəmat kitiəh u ikin, in iərmis.”^g ⁷¹In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, mətə-inu in min in etəm tuelef kit rəha Iesu, mətə uarisig ikin, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimir min.^h

Iesu təməghat ilat pian min

7 ¹Uarisig e natimnat min u, Iesu tésolkeikeən məmə otuwin latuənu min e Jutia məmə otol rəhan wək əh-ikin əh, mətə-inun, netəm-iasol rəha netəm Jutia kəmoatətə noa anion kit ron. Kən titəlig muwin latuənu min e nitən Kalili. ²Mətə nian tinuəkir e nian rəha nolən lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin un, lafet rəha Nolən Makeen.ⁱ ³Kən pia Iesu min kəmotən-ipən kəm in məmə, “Təwir məmə nakiet muwin əpəh Jutia, mə pəs netämim min rəham əh-ikin əh, ilat kotəplan nat pispis min rəham itəm natol. ⁴Mətə-inu etämim itəm tolkeike məmə netämim okotitun in, okol təsəhluaig-inən rəhan wək min. Okəmə natol natimnat min u, uwın mol əp ik, kən təwir agin məmə onəkol pəs netämim min e nətueintən kotəplan.” ⁵Pian agin-əh min pap, ilat min kəsotahatətəən lan, kən mol koatən nəhlan.^j

⁶Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian ətuatip rəhak tésuwamən əh,^k mətə itəmat, nian min rafin əm tətəuatip otəmat. ⁷Netämim rəha nətueintən u, ilat okol kəsotətəhauən itəmat, mətə io, ilat kotətəhau io,^l mətə-inun io iatən-iarəp məmə rəhalat nolən təsətuatipən.^m ⁸Itəmat onəkotuwin e lafet, mətə io okol esuwin paupənən e lafet əh mətə-inun, nian ətuatip rəhak tésuwamən əh.”ⁿ ⁹In təmatən nəghatən u, kən mətətiğ əpəh Kalili.

d 6:65 Jon 3:27; 6:44; 14:6   **e 6:68** Jon 6:63   **f 6:69** Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34

g 6:70 Jon 13:2,27   **h 6:71** Jon 17:12   **i 7:2** lafet rəha Nolən Makeen: Əplan e

tiksonari.   **j 7:5** Sam 69:8; Mak 3:21   **k 7:6** Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30   **l 7:7** Jon 15:18-21

m 7:7 Jon 3:19-20   **n 7:8** Jon 7:6

Iesu tæmuwin min e lafet ræha Noløn Makeen

¹⁰Kæn pia Iesu min kæmotaupæn motuwîn e lafet æh, uarisig un, Iesu tæmuwin min. Mæto nian tæmuwin, in tæmætan anion æm o netæmim mæmæ okæstehmæn. ¹¹Kæn e lafet æh, netæm-iasol ræha netæm Jerusalem, koategæs-in in moatætæpæh-in æpnæpîn æm o netæmim mæmæ, “?Suah æpæh in hiæ?”

¹²Kæn ikin æh, nîmanin netæmim kæmotasiwin-asiwin in. Ilat neen kotæmæ, “In etæm wir kit,” mæto neen kotæmæ, “Kæpæ, in tateiuæ-in æm netæmim æpæh.” ¹³Mæto ilat koatægîn ræhalat netæm-iasol min,^o kæn kit tæmæsæn-iaræpæn Iesu æpæh e niki netæmim mæmæ netæmim okotæto.

¹⁴Lafet æh, kæmol o wik apiæpiæ kit, kæn ilugin e lafet u, Iesu in tæmuwin æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn, matægætun netæmim. ¹⁵Kæn netæm-iasol ræha netæm Isrel, narmilat tæmiwig pik, kæn kotæmæ, “?Suah u tæmahrol mitun natimnat min u e Naoa Ræha Uhgîn? Ræhatat kit etæm-iasol tæsægætunæn lan, ne.” ¹⁶Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nægheatæn min u itæm iatægætun netæmim lan, sænæmæ ræhak æm. Ilat kotisi-pæn e Tata Uhgîn itæm tæmahl-ipa io ekuwa.

¹⁷“Kæn okæmæ suah kit ræhan nætægæn tæskasik mæmæ otol natimnat min itæm Uhgîn tolkeike, kæn in otitun mæmæ næghatæn min u ræhak, ilat koatisi-pæn o Uhgîn, sænæmæ ræhak atip æm. ¹⁸Etæmim itæm tatægheat-in atip æm ræhan nepætæn, in tætalkut atip æm ron, mæmæ otiiuw rækis netæmim, kæn kotos-ipær nærgîn ron.^p Mæto etæmim itæm tolkeike mæmæ netæmim okotilæs-ipær nærgi etæm tæmahl-ipæn in tuwa, in etæmim ræha nænæn nîpahrienæn, in sænæmæ etæm tateiuæ. ¹⁹Moses tæmos-ipinæ Lou kæm itæmat, mæto itæmat kitæh ne tæsol-wiræn Lou æh ne. ?Itæmat nakotæmæ onækotohamnu io o naka?”^q

²⁰Kæn nîmanin netæmim kotæmæ, “!Næman! !Narmîn rat kit un tætatig lam! ?Pah tæmæ otøh ik ne?”

²¹Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Io emol wæk kitæh æm,^r kæn itæmat rafin, narmitæmat tatiwig ron. ²²Mæto itæmat min nækotol wæk e Sapat, noatæg-ipæn nisualkælæh e nian æh, moatætæu-pæn Lou ræha Moses.^s (Nîpahrienæn, sænæmæ Moses ætuatip in tæmætuoun noløn æh, mæto tipitæmat min ilat kæmotætuoun.)^t ²³Mæto nian rafin, itæmat noatæg-ipæn nisualkælæh e nian ræha Sapat moatol

---

o 7:13 Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19 **p 7:18** Jon 5:41; 8:50,54 **q 7:19** Netæm-iasol min ræha netæm Isrel, kæmoategæs-in suatip o nohamnuæn Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou ræha Moses, Uhgîn tatæn-iahau nohamnuæn itæm (Eks 20:13). **r 7:21** Jon 7:23; Jon 5:2-9 **s 7:22** Lev 12:3 **t 7:22** Jen 17:9-14; 21:4

māmā onasotətəghlən Lou rəha Moses.^u ?Kən təhrol neməha tatol itəmat mətō-inu io emol-wir agin nipəti etəmim e nian rəha Sapat?^v ²⁴Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e niganəmtitəmat, mətō itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətuatip.”^w

Netəmim kəmoatəghat-in Kristo

²⁵Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmā, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmā okotohamnu?^x ²⁶Mətō otəplan-tu. In tinatəgətun-arəp əm netəmim əpəh e niganəmti netəmim mətō suah kit təsəhaiən in ron. ?Təhrol okəm-naka netəm-iasol min kinotitun rəkis māmā in Kristo itəm Uhgīn təmən māmā otahl-ipa? ²⁷Mətō kitat kotitun ikin suah u təmisi-pən ikin. Mətō nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsītunən ikin in tātisi-pən ikin.”^y

²⁸Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmim e Nimə Rəha Uhgīn. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp māmā, “Nikitəmat təht māmā nəkotitun io, kən motitun min ikin emisi-pən ikin, mətō itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgīn təmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgīn, in nipahrienən. Itəmat nəkotəruru in, ²⁹mətō io ekītun,^z mətō-inu io emisi-pən lan. Kən in təmahl-ipa io ekuwa.”

³⁰O nat u, ilat kəmotolkeike māmā mopael min okotaskəlīm Iesu, mətō kit təməsea-pənən mek, mətō-inun təsələn əh nian rəhan.^a ³¹Mətō e nīmanin netəmim ikin əh, ilat tēpət kəmotahatətə lan, kən motəmā, “Okəmā Kristo tuwa, kən in okol təsələn nəmtətin tēpət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”^b

Mopael min rəha Nimə Rəha Uhgīn kəmotuwa māmā okotaskəlīm Iesu

³²Kən nian Farisi min kəmotətō nīmanin netəmim kotasiwīn-asiwīn e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahl-ipən mopael min itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgīn māmā okotaskəlīm Iesu.^c ³³Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat māmā, “Io

---

u 7:23 Netəm Isrel, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmā lou kəiu, kən kioal pisin elau min, okəmā natol kit matətəghl kit, kən onəkəkəike mitun māmā lou naka un in iahgin. Nat əpnarip māmā kəsəgəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, mətō netəm Isrel ilat kinotən rəkis māmā nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmā okəhg-ipən suakaku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmā nolən rat. Iesu tatən māmā onasəkītunən itəm, in min un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin min e lou rəha Sapat. **v 7:23** Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 **w 7:24** Aes 11:1-3; Jon 8:15 **x 7:25** Jon 7:1 **y 7:27** Netəmim kotitun māmā Iesu tīnəpət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Məri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun māmā Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), mətō neen, nikilat təht māmā in otuwa əm, netəmim ilat okotəruru ikin in təmisi-pən ikin. **z 7:29** Mat 11:27 **a 7:30** Mat 26:18 **b 7:31** Jon 2:23; 4:48 **c 7:32** Jon 7:45-48

ekətatig nian təkukir əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekitəlig-pən min o etəm təmahl-ipa io. ³⁴E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, məto okol nəsotehmən io; məto-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

³⁵Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kinotətarəh-ətarəh olat min məmə, “?In otuwin hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotatig e nəptən pisin pisin min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris? ³⁶In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, məto kəsotehmən in, məto-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin. ?Nəghatən u, nipətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

³⁷Namnun nian rəha lafet əh, in iahgin taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətul əpəh e niganəmti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm tatoaə, pəs in otuwa ron io, mənim!^{d e} ³⁸Etəmim itəm tətəhatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naə Rəha Uhgın u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nikin, tahmen e nəmti nəhau itəm titəpuəl-apuəl matər mətaiu e nikin.’” ³⁹Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Narmin Rəha Uhgın u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm min u itəm kotəhatətə lan.^g Məto e nian əh, Narmin Rəha Uhgın, təsuwamən əh e netəmim, məto-inu kəsiləs-ipərən əh Iesu.^{hi}

Netəmim kəmotoor ilat min o Iesu

⁴⁰Nian netəmim əh-ikin kəmotətə nəghatən u, kən neen kotəmə, “Suah u, in ien rəha Uhgın u, aupən kəmatəghat-in.”

⁴¹Məto neen min ilat kotəmə, “Suah u, in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.”

Məto in pisin min neen kotən məmə, “?Nikitəmat təht məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa titun nisi-pənən e netəm Kalili? ⁴²Naə Rəha Uhgın tatən məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”^k ⁴³Tol nəhlan, kən nimanin netəmim min u, kəmotoor ilat min o Iesu. ⁴⁴Kən neen kotəmə okotaskəlim in, məto etəmim kit təməsea-pənən mek.

---

d 7:37 “Noəəəən” in nimaa nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat təkəkəike motos Uhgın tahmen e etəmim itəm tatoaə təkə mənim nəhau. “!Otuwa ron io, mənim!” in nimaa nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” **e 7:37** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 **f 7:38** Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 **g 7:39** Jon 1:33; Wək 2:17,33 **h 7:39** E naə rəha Jon, nipətin rəha niləs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məmə, kəmİLəs-ipər Iesu e nig kəluu. Kən nat kit min, katİLəs-ipər Iesu məto-inu təmimis, məmegəh min e nimisən, muwin matig ilau Tata Uhgın əpəh e nego e neai. Kən ikin əh təmos nepətən əhag-əhag ətuatip rəhan. **i 7:39** Jon 12:23; 13:31,32 **j 7:41** Jon 1:46 **k 7:42** 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7

Netəm-iasol min rəha netəm Isrel kəməsotahatətəən e Iesu

⁴⁵Kən mopael min kəmotitəlig motuwīn o pris asol min ne Farisi min, kən netəm-iasol min əh kəmotətapəh olat məmə, “?Təhrol nəsotiləsən Iesu motuwa?”

⁴⁶Kən mopael min un kotən-ipən kəm ilat məmə, “!Eməsotiləsən mətə-inun suah kit təsəghatən tahmen e suah əh!”

⁴⁷Kən Farisi min kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? ?In tineiuə-in min itəmat? ⁴⁸?Nəmotəplan rəkis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit təmatahatətə lan? ⁴⁹Məto netəm əpnapin min, ilat kotəruru agin Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhgīn otərəkīn ilat.”

⁵⁰Kən Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikīn ilat min. Suah u inu aupən təmuwīn matəghat kəm Iesu.^l Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ⁵¹“?Təhrol? ?Tətuatip e Lou rəhatat məmə kitat okotən-iarəp nalpīnən rəha etəmim itəm kitat kəsotaupənən motitun wir, kənu, məsotehm ətuatipən nat naka itəm in tatol?”

⁵²Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik min un ik etəm Kalili? Uwīn-tu mafin min Naoa Rəha Uhgīn. Ik onəkəplan məmə ien kit okol təsisi-pənən Kalili.”

[E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u Jon 7:53–8:11 tikə.]

⁵³Kən netəmim kīnotitəlig-pən min motuwīn latuənu min.

8 ¹Məto Iesu təmuwīn əpəh e nitot u, nərgin un, Nitot Rəha Nīg U Olif.

Pətan itəm təmapil ilau iərman pīsīn u sənəmə rəhan iərman

²Kəmən lawigin, laulaugin agin-əh, kən Iesu təmitəlig-pən min e Nimə Rəha Uhgīn. Kən netəmim tēpət kəmotuwa, motuəfimin ilat min ron, kən Iesu təməpələh minətuoun matəgətun ilat. ³Kən nəgətun min rəha Lou ne Farisi min kəmotiləs pətan kit motuwa ron. Kən motol in tətul aupən e niganəmtilat. Pətan un, netəmim kəmotəplan məmə in tətəpīl ilau iərman kit sənəmə rəhan ətuatip iərman. ⁴Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!əgətun, pətan u netəmim kəmotəhtimis in məmə in tətəpīl ilau iərman kit u, məto sənəmə rəhan iərman ətuatip. ⁵E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəghatən kit tatən məmə, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apin motahtimnu.^m ?Məto ik, rəham nətəligən təhrol?” ⁶!lat kəmotətapəh nəhlan, məmə okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kən ilat kotitun nakilən nolən rəhan ron. Məto Iesu təpnapin əm, moeg-oeg matəte nat e nisip e noanelmin.

1 7:50 Jon 3:1 m 8:5 E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10; Dut 22:22-24).

⁷Ilat kəmoatətapəh-in nəghatən u kəm in, moatuwin moatuwin, kən in tətul, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat kit u ikin-u, in təsolən nolən rat nian kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”ⁿ ⁸Kən in təmoeg-oeg min, matəte nat e nisip e noanelmin. ⁹Kən nian ilat kəmotəto nəghatən rəhan, kinotan kitiah kitiah, moatagim. Naguihl-aguihl min kotaupən moatiet kitiah kitiah, motapəs əm Iesu ne pətan un.

¹⁰Kən Iesu təməg-ətuatip min mən-ipən kəm pətan un məmə, “?Pətan, netəm min u kəmotahruwin? ?Kit təsuwamən məmə otən-iarəp rəham nalpinən?”

¹¹Kən pətan un təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kən Iesu tən-ipən məmə, “Io min, okol esən-iarəpən rəham nalpinən. Məto atuwin, mol namnun e nolən rat min.”^o

Iesu in nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən

¹²Kən Iesu təmatəghat min kəm ilat, matən məmə, “Io u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim u e nətueintən.^p Etəmim itəm tatətəu-pa io, okol in təsaliwəkən e napinəpən nian kit ne, məto in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”^q

¹³Kən Farisi min kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkatən-iarəp ik nulan, məto suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”^r

¹⁴Kən Iesu tən-ipən məmə, “Əwəh, nipahrienən məmə io atip əm iatən-iarəp io. Məto rəhak nəghatən in tatətul əh, məto-inun, io ekitun ikin iatisi-pən ikin, kən mitun min ikin iatuwin min ikin,^s məto itəmat nəkotəruru ikin iatuwin ikin, kən motəruru ikin iatisi-pən ikin. ¹⁵Itəmat u, nakotakil nolən rəha etəmim e nətəligən rəha etəmim əm. Məto io esakilən nolən rəha etəmim nəhlan. ¹⁶Məto okəmə io, iakakil nolən rəha netəmim, oekol e nolən itəm tətuatip, məto-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, məto itimlau Tata Uhgın itəm təmahl-ipa io, rəhatimlau nakilən in kitiah əm. ¹⁷E Lou rəhatəmat, kəməte məmə, okəmə etəmim kəiu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul.”^t

¹⁸Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io iakuwa, in min tatol nəfigəmən ron io.”^u

¹⁹Kən tol nəhlan, ilat kinotətapəh ron məmə, “?Məto rəham Tata in hiə?”

Kən in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru min rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotitun io un, kən nəkotitun min rəhak Tata.”^v

n 8:7 Dut 17:7; Rom 2:1,22 o 8:11 Jon 3:17; 5:14 p 8:12 Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3 q 8:12 Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 r 8:13 Jon 5:31 s 8:14 Jon 13:3; 16:28 t 8:17 Dut 19:15 u 8:18 Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 v 8:19 1 Jon 2:23

²⁰ Iesu tēmən nəghatən u, nian in tēməgətun netəmim əpəh e ikin kit itəm katələhəu-pən mənī ikin e Nimə Rəha Uhgīn. Məto suah kit tēməsūwinən maskəlīm in, məto-inun təsələn əh nian rəhan.

Iesu təmisi-pən ilis

²¹ Kən Iesu təmatən-ipən min kəm ilat məmə, “Io ekagim tənin itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Məto itəmat onəkotimis, kən təfagə rat u rəhatəmat” otatig əh etəmat. Ikin əh iakatuwin ikin, okol itəmat nəsotuwmən ikin.”

²² Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh Iesu tatən məmə, ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin, nīpətīn tatən naka? ?Okəm-naka in otəhamnu atip in, o?”

²³ Kən Iesu tēmən-ipən kəm ilat məmə, “Imatəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meiuaiu-pa. Itəmat netəmim rəha nətueintən u. Məto io, sənəmə etəm rəha nətueintən u.^x ²⁴Tol nəhlan, iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotimis e nolən rat min rəhatəmat, məto-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən lak məmə Io u inu,^y kən itəmat onəkotimis, kən nolən rat min rəhatəmat okotatig agin-əh etəmat.”^z

²⁵ Kən ilat kəmotəpəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kən in tēmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekahmen əm məmə inun ematən kəm itəmat auppən, mətoarus-pa u-roiu. ²⁶Natimnat tēpət itəm ekītun nənən etəmat, kən mitun nakilən nolən min rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nīpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natimnat min itəm eməto ron, məmə netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

²⁷ Məto ilat kəsotitunən məmə Iesu in tatəghat-in Tata Uhgīn. ²⁸Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nəmotiləs-ipər rəkis Neti Etəmim un,^a nəpanotitun məmə Io u inu.^b Kən onəpanotitun min məmə esol atipən nat kit e rəhak əm nətəligən. Iatən əm natimnat itəm Tata Uhgīn tēməgətun io lan.^c ²⁹Etəm təmahl-ipa io ekuwa, in tətətig itimlau min. In təsəpəsən io ekan pisin,^d məto-inu, nian rafin, iatol natimnat min itəm nikin tagien ron.”^e

³⁰ Nian Iesu təmatən nəghatən min əh, netəmim tēpət kəmotən nīpahrienən lan.

---

w 8:21 Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41). **x 8:23** Jon 3:31 **y 8:24** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. **z 8:24** Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat min rafin agin-əh itəm netəmim əh kəmotol. **a 8:28** Jon 3:14; 12:32-33 **b 8:28** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. **c 8:28** Jon 14:24 **d 8:29** Jon 16:32 **e 8:29** Jon 4:34; 5:30; 6:38

Noanol rəha Epraham

³¹Kən Iesu təmən-ipən kəm netəm Isrel min itəm kəmotən nıpahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlim əskasik nəghatən min u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatıp un, rəhak netəmim min.^f ³²Kən itəmat onəkotitun nıpahrienən, kən nıpahrienən u, otikis itəmat məmə nakəsotuwa-minən kol slef.”^g

³³Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat u noanol min rəha Epraham,^h itimat u esotol agin-əhən slefⁱ min rəha suah kit. ?Təhrol nəmən nəghatən u məmə, ‘Nıpahrienən otikis itəmat, nakotapiə.?’”

³⁴Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatəməmə elat, kən mətaskəlim ilat matol ilat koatuwa rəhan slef min.^j

³⁵Kən slef, rəhan etəm-iasol təsegəhan-inən məmə otatig e nimə rəhan.^k Məto iərəməmə tategəhan-in məmə nətin otətatig e nimə rəhan nian rafin matuwın matuwın nammun tikə. ³⁶!Tol nəhlan, okəmə Nəti Uhgın tatikis itəmat, kən tatikis agin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-minən kol slef! ³⁷Ekitun məmə itəmat noanol min rəha Epraham, məto noategəs-in suatıp məmə onəkotohamnu io, məto-inu nəsotolkeikeən məmə onəkotətəlig-in rəhak nəghatən.^l ³⁸Io iatən natimnat min un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat min u itəm rəhatəmat əm tata təmən kəm itəmat.” ³⁹Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatıp min rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən min, tahmen lan təmatol aıpən. Məto itəmat sənəmə noanol ətuatıp rəhan.^m ⁴⁰Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgın, məto itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan? ⁴¹İtəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat u sənəmə nisualkələh lapin. Uhgın əm in Tata rəhatimat.”

Nənəti Setan

⁴²Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgın pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, məto-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u.ⁿ Məto in sənəmə rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atıp əm nətəligən, emuwa məto-inu in təmahıl-ıpa io. ⁴³?Məto təhrol nakəsotitunən nıpəti nəghatən rəhak? !Məto-inun nəsotolkeike agin-əhən

---

f 8:31 2 Jon 1:9 g 8:32 Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 h 8:33 Luk 3:8 i 8:33 slef: Əplan e tiksonari. j 8:34 Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 k 8:35 Kal 4:30 l 8:37 Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 m 8:39 Rom 2:28-29; 9:7-9 n 8:42 1 Jon 5:1

māmə onəkotəto rəhak nəghatən! ⁴⁴Itəmat, rəhatəmat nolən tahmen əm e nolən rəha tata rəhatəmat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.^o Nolən rəhan itəm təmatol e nətuounən,^p tatol əh, in etəmim rəha nohamnuən itəm. In tatətəhau nīpahrienən, mətə-inu nīpahrienən tikə lan. Nian in tateiuə, in tatol əm rəhan nolən, mətə-inu in etəmim rəha neiuəən, kən in tata rəha neiuə min. ⁴⁵Mətə io iatən nīpahrienən əm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən. ⁴⁶?Təhrol? ?Itəmat kit u ikin-u titun nəgətunən māmə io emol nolən rat kit? ?Okəmə io ekatən əm nəghatən pahrien min, kən təhrol itəmat nəsotahatətəən lak? ⁴⁷Etəmim rəha Uhgīn, in tatətəlig-in nəghatən rəha Uhgīn, mətə itəmat sənəmə netəmim rəha Uhgīn. Tol nəhlan, nəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgīn.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmə, “!Nəman! !Itimat enotəplan ətuatīp ik! Ik etəm Sameria kit. !Ik, narmin rat kit tətətig lam!”

⁴⁹Mətə Iesu təmə, “Narmin rat tikə lak, mətə io iatīləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən mətə itəmat, nakotərəkīn nərgək. ⁵⁰Io esalkutən o rəhak nərig asol, mətə suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafin. ⁵¹Nīpahrienən agīn u iatən-ipīnə kəm itəmat māmə, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsīmīsən nian kit ne.”^q

⁵²Kən netəm min un kotən-ipən kəm in māmə, “!Roiu enotītun māmə narmin rat kit tətətig lam! Epraham tēmīmīs, kən ien min kəmotīmīs min, mətə ik nakatən māmə, etəmim itəm tatol nəwīam, in okol təsīmīsən nian kit. ?Nəghatən naka u? ⁵³?Ik nakaprəkīs-in Epraham u tīpītīmat tīnēmīmīs rəkīs? ?Kən ne ien min u kəmotīmīs? ?Ik nakəmə ik etəmim naka?”^r

⁵⁴Kən Iesu tən-ipən māmə, “Okəmə io əm iatīləs-ipər atīp io, kən rəhak nisīaiən in nat əpnarīn əm. Mətə rəhak Tata u itəmat nakoatən māmə in Uhgīn rəhatəmat, inun in tatīləs-ipər io matos-ipən nisīaiən kəm io. ⁵⁵Itəmat nəkotəruru in, mətə io ekītun. Okəmə ekən māmə ekəruru in, kən in otol io māmə io etəmim rəha neiuəən, tahmen əm etəmat. Mətə io ekītun in, kən io matol nəwīan. ⁵⁶Tīpītīmat u Epraham, nīkīn təmagīen pīk māmə in otəpanəplan nian rəhak otuwa. Kən nian in tēmītun māmə rəhak nian otəkəike muwa, kən nīkīn təmagīen təmagīen.”

⁵⁷Kən netəm min u kəmotəhai motəmə, “!Nəman! !Ik nəsosən əh nup fifti ne! ?Nəmahrol məplan Epraham?”^s

---

o 8:44 1 Jon 3:8 **p 8:44** E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan māmə Setan təmaupən meiuə e nətuounən. In təmən-ipən kəm If, māmə, “Ik onəkol nəsīmīs agīn-əhən.” Mətə Setan təmatəghat nəhlan, məuhlin nəghatən itəm Uhgīn təmən e Jen 2:17. **q 8:51** Jon 11:26 **r 8:53** Jon 4:12 **s 8:57** Epraham tēmīmīs mīnos rəkīs nup tu-taosan, uarīsīg Iesu təpanaiir-pa.

⁵⁸ Kən Iesu tēmā, “Nīpahrienən agin u iatən-ipīnə kəm itəmat mēmā, nian Epraham tēmāsaiirən əh, mətō Io Etatig.”^{t u}

⁵⁹ Kən əmun, ilat kəmotəmik kəpiel apin, motēmā okotaht Iesu lan;^v mətō Iesu tēməhluag, kən miet e Nimə Rəha Uhgīn, minatuwin.

Iesu təmol-wir niganəm̄ti suah kit

9 ¹ Kən nian kit, Iesu təmaliwək mətān, kən məplan suah kit. Nian təmāiir, mətō niganəm̄tin təpis. ² Kən netəmim min rəha Iesu kəmotən-ipən kəm in mēmā, “Iəgətun, suah u təmāiir mətō niganəm̄tin təpis. ?O naka? ?O nolən rat rəhan, o nolən rat rəha tata ne mama rəhan?”^w

³ Mətō Iesu tēmā, “Niganəm̄ti suah u təmərāt, mətō sənəmā e nolən rat rəhan, o e nolən rat rəha tata ne mama rəhan. Mətō, niganəm̄ti suah u təməpis nəhlan mēmā Uhgīn otəgətun rəhan wək e nəmegəhən rəhan.”^x

⁴ Nian tatian əh,^y kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgīn, itəm təmahl-ipa io ekuwa. Nian lapin otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək.^z ⁵ Nian io etatig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.”^a

⁶ Nian Iesu təmən rəkis nəghatən əh, təmagəh nisip, kən mol nəmit əkəku lan, kən mos nəmit un, mol-pən e niganəm̄ti suah un. ⁷ Kən Iesu mən-ipən kəm in mēmā, “Onəkuwin e noan nəhau Saeloam, kən mau niganəm̄tim.” (Nərgin u Sailom, nīpətīn tēmā, “Kəmahl-ipən”). Kən suah un təmuwin, mau niganəm̄tin. Nian təmitəlig-pa, mətō niganəm̄tin tinəwir, kən tinatehm nat.^b

⁸ Kən netəmim iman ikin, ne netəm min u itəm kotitun in, mēmā in etəmim kit nian rafin tateasiə o mənī o netəmim, ilat narmilat təmiwig pik ron. Kən kinotətapəh-ətapəh olat min mēmā, “!Ei! !Otəplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o mənī o netəmim?”

⁹ Kən netəmim neen koatəmā, “Əwəh, in əh.”

Kən mətō neen kotəmā, “Kəpə. Tahmen əm lan, mətō sənəmā in.”

Mətō suah un tēmā, “!Io u inu!”

¹⁰ Kən ilat kəmotətapəh ron mēmā, “?Niganəm̄tim təmahlrol məwir?”

¹¹ Kən in tēmā, “Suah u, nərgin u Iesu, in təmol nəmit neen kən mol-pən e niganəm̄tək, kən mən mēmā, ‘Uwin əpəh Saeloam, mau niganəm̄tim.’ Kən əmun, emuwin. Nian emau niganəm̄tək, mətō niganəm̄tək tinəwir, enatehm nat.”

¹² Kən ilat kəmotətapəh ron mēmā, “?Mətō suah un tətətig hiə?”

t 8:58 Nian Iesu təmən min mēmā, “Io Etatig,” tatos nərgi Uhgīn (Eks 3:14). Tol nəhlan, tahmen-pən əm mēmā in təmən mēmā in Uhgīn ətuatip. **u 8:58** Jon 1:1; 17:5; 17:24

v 8:59 Lev 24:16 **w 9:2** Luk 13:2-3 **x 9:3** Jon 11:4 **y 9:4** Nian Iesu tatən mēmā, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, mətō-inu in Nəhag-əhagən (ves 5). Mətō lapin tatəpsen-pən rəhan nimisən. **z 9:4** Jon 12:35-36 **a 9:5** Jon 1:4 **b 9:7** Aes 35:5

Kən in tēmā, “Io ekəruru.”

¹³Kən netəmim kəmotiləs suah u itəm niġanəmtin tēməpis aupən, motuwīn kəm Farisi min. ¹⁴Nian u, itəm Iesu təmol-pən nəmit e niġanəmti suah kit lan təwir, in nian rəha Sapat. ¹⁵Kən Farisi min kəmotətəpəh ron məmā, “?Nəmahrol niġanəmtim təwir?” Kən suah un təmən-ipən kəm ilat məmā, “Iesu təmol-pən nəmit e niġanəmtək, kən ekuwīn mau rəkis, kən niġanəmtək təwir, iatəplan nat.” ¹⁶Kən Farisi min neen kəmotən-ipən məmā, “Suah un təsisi-pənən o Uhgīn, mətō-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Mətō Farisi min neen min kotəmā, “?Mətō tahro? Suah əh sənəmā in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətīn kit nulan.” Kən ilat kəmotoor ilat min o nəghatən u. ¹⁷Kən ilat kəmotətəpəh min ron məmā, “?Suah əh təmol-wir niġanəmtim, kən nīkim təht məmā in etəmim naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmā, “In ien kit.” ¹⁸Mətō netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotənən nīpahrienən lan məmā suah u aupən niġanəmtin tēməpis, mətō roiu əh, tinətaiir. Tol nəhlan, ilat kəmotəun-in-pən rəhan tata ne mama kueia, ¹⁹kən kəmotətəpəh olau məmā, “?Təhrol? ?Nətītəmlau u suah u? ?Itəmlau onakuən-tu məmā nian in təmaiir-pa, kən niġanəmtin təpis? ?Okəmā nīpahrienən, kən niġanəmtin təmahrol məwir?”

²⁰Kən rəhan mama ne tata kuəmā, “Itīmīlau ekiatun məmā nətītīmīlau əh, kən itīmīlau ekiatun məmā təmaiir-pa, niġanəmtin təpis. ²¹Mətō itīmīlau ekuəruru məmā, roiu əh, kəmahrol niġanəmtin taiir. Kən itīmīlau ekuəruru min məmā etəmim pah təmol niġanəmtin təwir. Təwir məmā itəmat nakotətəpəh ron. In tinepət rəkis, in titun nənən natimnat min rafin kəm itəmat.” ²²Rəhan tata ne mama, kəmuən nəhlan, mətō-inu ilau katuəgin netəm-iasol min rəha Isrel, mətō-inu ilat kinotələhəu rəkis nəghatən kit məmā, etəmim itəm tatən-iarəp məmā Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmā otahl-ipa, kən ilat okotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.

²³Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən məmā, “In tinepət rəkis, təwir məmā itəmat nakotətəpəh ron, pəs in tən.”

²⁴O nat u, ilat kəmotəun-in-pən min suah un itəm niġanəmtin tēməpis aupən, məmā otuwa mətul aupən e niġanəmtīlat. Kən kəmotəhai motən məmā, “Ən nīpahrienən kən ləs-ipər nərgi Uhgīn. Itimat ekotītun məmā suah u, in iol təfagə rat.”

²⁵Mətō suah u tēmā, “Io ekəruru məmā suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitīəh əm itəm io ekītun. Aupən niġanəmtək tēməpis, mətō roiu enataiir.”

²⁶Kən ilat kinotətəpəh min ron məmā, “?Təmahrol ik? ?Təmahrol mol-wir ik, kən niġanəmtim təwir?”

²⁷Mətō in tēmā, “Enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat, mətō itəmat nəsotətəlig-inən io. ?Təhrol nakotəmā iakən min? ?Itəmat min nakotəmā rəhan u itəmat?”

²⁸ Kən ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “!Ah! !Ik u rəhan etəmim! !Məto itimat u, netəmim rəha Moses!^c ²⁹ Itimat ekotitun wir məmə Uhgīn təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmə təmisi-pən hiə.”^d

³⁰ Kən suah apən təmə, “!Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-wir niganəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikin təmisi-pən ikin! ³¹ Kitat kotitun məmə Uhgīn təsətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tatisiai-in Uhgīn, kən matol nəwian, Uhgīn tatətəlig-in!^e ³² E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit məmə təmol-wir iganəmtin əpis kit itəm təmaiir-pa tol mihin, məto niganəmtin tinəwir. ³³ Okəmə suah u təməsisipənən o Uhgīn, okol təsol agin-əh nat kit. Məto tətətip əm məmə in tətisi-pən o Uhgīn.”^f

³⁴ Kən ilat kəmotəhai min motəmə, “!Nəman! Ik etəmim rəha nolən rat nian rafin əm, tətəuoun e nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol məmə nakəgətun itimat?” Kən ilat kəmotəhl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.^g

Nətəligən rəha Farisi min, tahmen e etəm niganəmtin təpis

³⁵ Kən Iesu təməto nəghatən məmə kəməhl-iarəp suah u e nimə rəha nuəfiminən, kən in təmuwin məplan, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nəti Etəmim?”

³⁶ Kən suah un təmə, “?Etəm-iasol, etəmim un in pah? !Awī! Ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.”^h

³⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu əh, ik ninehm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”ⁱ

³⁸ Kən suah un tən-ipən kəm Iesu məmə, “!Təməmə, io enatahatətə lam.” Kən in təmisipən nulin ron, kən matəfak kəm in.^j

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “!Io emuwa e nətueintən u məmə ekakil netəmim motoor ilat, kən tol nəhlan, netəm niganəmtilat təməpis, okotehm nat, kən netəm min u koatehm nat, niganəmtilat otəpis.”^k

⁴⁰ Kən Farisi min neen əh-ikin, kəmotətə nəghatən lan, kən kotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik nakatən məmə niganəmtitimat min təpis?”^l

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə niganəmtitimat təpis, oesənən məmə itəmat nəkotəkəike motos nalpīnən o təfagə rat min

---

c 9:28 Jon 5:45 **d 9:29** Netəm-iasol rəha netəm Isrel, təməwir məmə ilat okotitun məmə Iesu təmisi-pən o Uhgīn, məto-inu Uhgīn əm titun nol-wirən niganəmtin əpis. Məsin min un, Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə nian Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otəhl-ipa tuwa, kən in otol-wir niganəmtin əpis min okotəwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, niganəmtilat təpis o natimnat min rəha Uhgīn, kən kotəpəs nətəu-pənən Iesu. **e 9:31** Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 **f 9:33** Jon 3:2 **g 9:34** Jon 9:2; Aes 66:5 **h 9:36** Rom 10:14 **i 9:37** Jon 4:26 **j 9:38** Mat 28:9 **k 9:39** Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 **l 9:40** Rom 2:19

rəhatəmat. Məto itəmat nakotəmə niganəmtitəmat təwir, nakotehm nat, kən tol nəhlan, təfəgə rat min rəhatəmat tətətig əh etəmat.”^m

Iesu təmuəh nimaa nəghatən e etəmim rəha nehmən sipsip

10 ¹Kən tən məmə, “Nipahrienən ağin u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatuwin imə e noanikulu rəha sipsip, təsuwin-pənən e ket, məto in tətaiu əm lan kən matiwigege in məmə otuwin imə e noanikulu rəha sipsip,ⁿ in iakləh ne iohamnu itəm kit.^o ²Məto etəmim itəm tatuwin-pən e ket, in etəm tatehm sipsip.^p ³Etəmim itəm tətətul e ket, nian rafin in taterəh e ket o suah u, kən sipsip min kotitun nəwian. Nian rafin in tətaun-in nərği sipsip min kitiəh kitiəh, kən in matit ilat moatiet. ⁴Nian in tatit rəhan min rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tətaupən-in ilat, kən sipsip min koatuarisig-in, məto-inu kotitun nəwian. ⁵Məto ilat kəsotətəu-pənən suah kit u itəm kotəruru, ilat okotəkəike kəgim kəpəs, məto-inu ilat kotəruru nəwian.”

⁶Iesu təmuəh nimaa nəghatən u, məto ilat kotəruru nipətin məmə tətən naka.

Iesu in etəmim ətuatip rəha nehmən sipsip

⁷Tol nəhlan, kən Iesu təmən-ipən min kəm ilat məmə, “Nipahrienən ağin u iatən kəm itəmat məmə, io u, io Ket rəha sipsip min itəm koatuwin-pən ikin.^q ⁸Netəm min u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha nakləhən əm ne nohamnuən itəm.^r Məto sipsip min kol kəsotətəlig-inən ilat. ⁹Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikin, məmə otuwin imə, in otos nəmegəhən. In otuwa imə, miet muwin ihluə e io, kən mos manuwihl wir itəm tamiəmitə lan.^s ¹⁰Məto iakləh, in tatuwa əm o nat kitiəh əm. In tatuwa məmə otakləh kən mohamnu itəm, kən mərəkin-ərəkin natimnat rafin. Məto io, emuwa məmə iakol suatip o nosən nəmegəhən,^t kən nəmegəhən u, in təríoah wir e nəwırən rafin.

¹¹“Io u, Etəmim rəha Nehm Wırən Sipsip Min.^u Etəm wir un, itəm tatehm wir sipsip min, in nikin tagien əm məmə otos-ipən nəmegəhən rəhan o sipsip min.^v ¹²Məto etəmim un itəm katətou məmə in otatehm sipsip min, in sənəmə etəm ətuatip rəha nehmən sipsip. Sənəmə in rəhan əh sipsip min. Kən okəmə tarəplan kuri iarupin kit tatuwa məmə otus

---

m 9:41 Jon 15:22,24; Hip 10:28-31   **n 10:1** Noanikulu rəha sipsip un, tahmen e ikin kit itəm katəhg-ipən sipsip min ikin nian rafin lapin, məmə ilat okotətig wir o kuri iarupin min ne laion min.   **o 10:1** Jon 10:8,10   **p 10:2** E ves min u 1-5, ket ne etəm tatehm sipsip, ilau kəran katuəpsen-pən Iesu, kənu iakləh min koatəpsen-pən netəm-iasol min rəha netəm Isrel. Kənu sipsip min koatəpsen-pən netəmim min rəha Uhgın.   **q 10:7** Jon 1:51; 14:6 **r 10:8** Jer 12:1; Esik 34:2   **s 10:9** Sam 118:20,22-24   **t 10:10** Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 **u 10:11** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nöl Əpən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16   **v 10:11** Hip 13:20

ilat, kæn in otaiu mapæs ilat. Kæn kuri iarupin u, tuwin mus sipsip min neen, kæn mæhgateit ilat kotagim kitiah kitiah. ¹³Etəm nəhlan, in otagim mæto-inun katətou əm in o nehmən sipsip min, mæto e nikin, in təsolən nat aġin e sipsip min.

¹⁴⁻¹⁵“Io u inu, io Etəmim rəha Nehm Wirən Sipsip Min. Tata Uhgın in titun io, kæn io ekitun in,^w kæn e nolən kitiah əm, io ekitun rəhak sipsip min, kæn rəhak sipsip min ilat kotitun io. Io nikik tagien əm, məmə oekimis o nosmegəhən ilat. ¹⁶Kənu rəhak min neen əpəh ikin sipsip min, itəm kəsotatiġən e noanikulu u, mæto io ekəkəike mit min ilat kotuwa. Ilat min, okəpanotitun nətəən nəwiak. Kənu sipsip min u ilat rafin u, okotuwa motuəfim in əm ilat min motol kitiah. Kæn etəmim kitiah əm, in otatehm ilat.^{x y}

¹⁷“Rəhak Tata in tolkeike pik io, mæto-inu nikik tagien əm məmə oekos-ipən rəhak nəmegəhən o netəmim, məmə uarisig lan, io ekos min nəmegəhən rəhak.^z ¹⁸Etəmim kit tikə məmə otos-irəkis nəmegəhən rəhak, mæto io atip əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən mæto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atip əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kæn io atip əm matos min nepətən məmə ekaskəlim min rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ipa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.”^a

¹⁹Kæn netəm Isrel u, ilat kəmotoor min ilat min o nəghatən min u. ²⁰Ilat tepət kotən məmə, “!Suah u narmin rat kit tətatiġ lan! !Rəhn-kapə tətəlməl! ?Təhrol itəmat nakoatətəliġ-in?”

²¹Mæto neen min, ilat koatən məmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narmin rat tətatiġ lan. ?Nikitəmat təht məmə, narmin rat titun nol-wirən iġanəmtin əpis, təwir min?”^b

Netəmim kəmoatətəhau Iesu, mæto-inu in təmən məmə in Nəti Uhgın

²²Tinuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Min Nimə Rəha Uhgın.^c ²³In əh e nian rəha nətəpən. Kæn Iesu təmətaliwək e feranta e Nimə Rəha Uhgın, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. ²⁴Kæn netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Onəghan kæn ik

---

w 10:14 Mat 11:27   **x 10:16** Ves 16 u, in tatitəliġ-pən e ves min 1-5. Ikin əh, noanikulu rəha sipsip tatəgətun netəm Isrel. Iesu tətəun-in ilat məmə rəhan min. Sipsip min itəm kotatiġ əh e noanikulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotahatətəən e Iesu. Sipsip min itəm Iesu tatən məmə ilat kəsotatiġən e noanikulu u, ilat ia ihluə min. Nian in otaun-in ilat, kæn ilat min okotətəliġ-in nəwian, kæn ilat rafin okotuwa kol kitiah, kæn etəmim kitiah əm, inu Iesu, in otatehm wir ilat.   **y 10:16** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Röm 1:16; Efes 3:6   **z 10:17** Aes 53:12   **a 10:18** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8   **b 10:21** Eks 4:11   **c 10:22** Lafet əh koatol nikilat tatuəh nian kit aupən. Tipilat min kəmotafəl wir Nimə Rəha Uhgın, təpia, kæn məwir, masim. Lafet əh, in kətən min məmə lafet rəha Laet Min, mæto-inu netəmim kəmotasiəpən e lait min tepət e rəhalat latuənu min.

nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmә ik Kristo pahrien itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”^d

²⁵Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Io enəmән-ipinә rәkis kəm itemat,^e mәto itemat nәsotahatәtәән lak. Nәmtәtin min u itәм iatol e nәrgi rәhak Tata, ilat koatol nәfigәмән e nәghatән rәhak,^f ²⁶mәto itemat nәsotahatәtәән lak, mәto-inun itemat sәнәmә rәhak min sipsip min.^g ²⁷Rәhak sipsip min ilat koatәto nәwiak kән motitun. Io ekitun wir ilat, kән ilat koatuarisig-in io. ²⁸Kән io iatos-ipән nәmegәhән lilin u namnun tikә kәм ilat, ilat okol kәsotisimisән nian kit ne. Kән etәmim kit ne okol tәsiuw rәkisән ilat e nelmәk.^h ²⁹Rәhak Tata itәм tәmos-ipa ilat kәм io, in tәsanән taprәkis-in natimnat rafin. Tol nәhlan, kән suah kit okol tәsiuw rәkisән ilat e nelmin.ⁱ ³⁰Itimlau rәhak Tata, itimlau kitiah әm.”^j

³¹Kән netәм Isrel kәmotәmik min kәpiel apin, mәмә okotaht in lan. ³²Mәto Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Io enamol rәkis nәmtәtin wir min tәpәt e niganәmtitәmat. Nәmtәtin min әh ilat әh, rәhak Tata tәmos-ipa mәмә io ecol. ?Mәto nәmtәtin ahrol un itemat nakotәmә onәkotaht io ron e kәpiel apin?”

³³Kән ilat kotәmә, “Itimat esotәнән mәмә ekotaht ik e kәpiel apin o nat pispis wir min u ik natol. Itimat ekotәmә ekotaht ik mәto-inu nakatән rat Uhgın. Ik etәmim әm, mәto ik nakatән mәмә ik Uhgın.”

³⁴Kән Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Kәmәte-pән әpән, e rәhatәmat әtuatip Lou, mәмә Uhgın tәмән-ipән kәм ilat mәмә, ‘Itemat uhgın min.’^k ³⁵Kән kitat kotitun mәмә Naoa Rәha Uhgın, okol tәsәuhlinән. Uhgın tәmos-ipән nәghatән rәhan kәм netәmim neen. ?Tol nәhlan, okәмә Uhgın tәmatәghat-in netәм min u, kән mән ilat mәмә uhgın min, ³⁶kән nakotәhrol motәhai io moatән mәмә io iatән rat Uhgın mәto-inu iatән mәмә io Nәti Uhgın? Io u inu, itәм Tata Uhgın in tәmәlәhәu-pән io mәмә rәhan pisin әm, kән mol әpән-әpәнә lak, mәмә otahl-ipa io ekuwa e nәtueintән. ³⁷Okәмә esolән nәmtәtin min itәм rәhak Tata tatol, kән sotahatәtәән lak. ³⁸Mәto okәмә iatol nәmtәtin min u rәhak Tata tatol, kән nat әnnapin mәмә itemat nәsotahatәtәән e rәhak nәghatән min, mәto tәwir mәмә onәkotahatәtә e nәmtәtin min rәhak. Kән tol nәhlan, itemat onәpanotitun wir agin mәмә Tata Uhgın tәtatig

---

d 10:24 Luk 22:67-71   **e 10:25** Jon 8:58   **f 10:25** Jon 5:36; 14:11   **g 10:26** Jon 6:44
h 10:28 Jon 6:39; Rom 8:35-39   **i 10:29** Jon 17:2,6,24   **j 10:30** Dut 6:4; Jon 17:21-23
k 10:34 E Sam 82:1-2, Uhgın tәmuәh nimaә nәghatән kit mәмә, netәм-iasol min rәha netәmim rәhan, ilat kotahmen e uhgın min, meto inu in tәmitәpәn ilat mәмә ilat okoatәtul o Uhgın, kән motakil rәhan netәmim min. Kәmotakil netәmim mihin, kән tol nәhlan, kән tән elat mәмә, “uhgın min.” Mәto kәsi, mәмә ilat kәmosotakilән e suatip әtuatip, kән Uhgın otәrәkin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e nәghatән u kәmәte әpән e Sam, kән tatәghat kәм netәм-iasol min roiu.

lak, kən iakətatiḡ e Tata Uhgín.”^l ³⁹Tol nəhlan, o nəghatən min u, ilat kəmotolkeike min məmə okotaskəlīm in, məto in təmiet elat, maḡim.

⁴⁰In təmeguəfimin-pən min e nəwtain nəhau Jotan, muwin əpəh, aupən, Jon təmol baptais e netənim ikin. Kən mətatiḡ ikin əh. ⁴¹Kən netənim tēpət kəmotuwa ron, kən moatən məmə, “Jon təməsolən nəmtətin kit ne. Məto nəghatən min itəm in təmatən e suah u, ilat rafin niphahrienən əm.”^m ⁴²Kən ikin əh, netənim tēpət kəmotahatətə e Iesu.

Lasaros tənimis

11 ¹Etəm Petani kit, nərgin u Lasaros, tatimis. Petani, in latuənu kit, ima Meri ne pian Mata.ⁿ ²Meri u, inu, uarisig otəpənanu nelki Iəməmə rəhatat e senta, kən mafəl e noanun, təmiəḡ.^o Kən pətan u, rəhan u kaka Lasaros u tatimis. ³Tol nəhlan, wini Lasaros mil kuahlipən nəghatən o Iesu məmə, “Etəm-iasol, ik kit u itəm nakolkeike pik,^p in tatimis.”

⁴Nian Iesu təməto nəghatən u, kən in təmə, “Lasaros tatimis, məto rəhan nimisən əh, okol təsolən in timis aḡin-əh. Nimisən əh rəhan otol məmə netənim okotiləs-ipər motənwiwi Uhgín ron. Kən nimisən əh otol məmə netənim okotiləs-ipər motənwiwi Nəti Uhgín ron.”

⁵Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne rəhalau kaka Lasaros. ⁶Tol nulan, nian tatəto pəp məmə Lasaros tatimis, in təmatiḡ min mos nian kəiu əpəh ikin tətatiḡ ikin.^q ⁷Kən uarisig, tən-ipən kəm rəhan netənim min məmə, “Pəs kotitəlig-pən min Jutia.”

⁸Məto rəhan netənim min kotən-ipən kəm in məmə, “Iəḡətun, roiu əm huə, netəm-iasol rəha Jutia kəmotəmə okotahtimnu ik e kəpiel aḡin. ?Məto ik nakən məmə onakitəlig-pən min ikin əh?”

⁹Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun məmə tuelef aua e nərauiəḡən. Okəmə etənim tətaliwək e nərauiəḡən, okol təsorinən nelkin e kəpiel kit, məto-inu tatəplan nat e nəhag-əhəḡən rəha nətueintən.^r

¹⁰Məto okəmə in tətaliwək lapin, in titun norinən nelkin e kəpiel kit, məto-inu rəhan nəhag-əhəḡən tikə.” ¹¹Iesu tinən rəkis nəghatən əh, kən in mən-ipən kəm ilat məmə, “Kitat kit u Lasaros, in tətəpil. Məto io oekuwin əh-ikin məhḡaiir lan.”^s

¹²Kən rəhan min netənim kotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə in tətəpil, kən rəhan nimisən otikə. !In otəto təwir min!” ¹³E nəghatən

l 10:38 Jon 14:10,11,20; 17:21 m 10:41 Jon 1:26-27,30,34 n 11:1 Luk 10:38-42

o 11:2 Jon 12:3 p 11:3 Jon 11:5,36 q 11:5-6 Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol nəhlan in tatəsaḡin minu lan məmə Lasaros otimis paupən, məto-inun in otol nahatətəən rəhalal təkasiḡ min nian in otol Lasaros tinəmegəh min e nimisən. Əplan-tu

ves 14-15. r 11:9 Jon 8:12; 9:5 s 11:11 Nimisən rəha netəm kotahatətə e Iesu in tahmen əm məmə kəmotəpil əlu-əlu əm məto-inu ilat kəmotos nəmegəhən lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18

u rəha Iesu, nipətin u məmə Lasaros tinimis rəkis. Məto ilat nikilat təht məmə Lasaros in tətəpəl əm. ¹⁴Kən Iesu təmən-ipən wir məmə, “Lasaros tinimis rəkis. ¹⁵Nian nikik tatuəh itəmat, nikik tagien məmə eməsətigən itimlau min, məto-inu nat u, otasitu etəmat məmə onəkotahətətə lak. Məto təwir məmə pəs kotuwīn motehm in.”

¹⁶Kən Tomas u, kətaun-in məmə Mil Mil, in tən-ipən kəm netəmim neen min rəha Iesu məmə, “Təwir, pəs kitat rafin kotuwīn, məmə kitat rafin okotimīs əm kitat min.”

Iesu in nəukəti naiir-pa min e nimisən

¹⁷Nian Iesu təmiet-arəpən Petani, kən təməto məmə kəmitənim Lasaros, tinos nian kuwit rəkis. ¹⁸Latuənu u Petani, in iuəhkir əm o Jerusalem, okəmə naka suatip lan tahmen e kilomita kisil, ¹⁹kən netəm Isrel tēpət kəmotuwa məmə okotehm Mata ne Meri motiləs-ipər nətəligən rəhalau məto-inun katuəto tərat o rəhalau kaka tēmimīs.

²⁰Kən nian Mata təməto məmə Iesu tatuwa, in təmətul muwīn məmə otəplan. Məto Meri, in təmatəpələh əm imə.^t ²¹Kən Mata təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətatig ikin-u, okol rəhak kaka təməsīmīsən. ²²Məto io enitun əh məmə nat naka onakətapəh-in kəm Uhgīn, kən Uhgīn otəpanos-ipinə kəm ik.”

²³Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəham kaka otəpanəmegəh min.”

²⁴Mata təmə, “Io ekītun məmə Lasaros otəpanəmegəh min e Namnun Nian, itəm netəmim rafin kəmotimīs okotaiir-pa min.”^u

²⁵Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u, io Nəukəti Naiir-pa Minən e Nimisən, kən io min, io Nəukəti Nəmegəhən. Etəmim itəm in otahətətə lak, nat ənpəpin məmə in tēmimīs, məto in otəmegəh min. ²⁶Kən etəmim itəm tatəmegəh kən mətahətətə lak,^v in okol təsīmīs agin-əhən nian kit ne.^w ?Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

²⁷Mata tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, Iəməmə. Io enatahatətə lam, məmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Ik Nəti Uhgīn. Ik u inun, aupən netəmim kəmoatən məmə ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

²⁸Nian Mata tinən rəkis nəghatən u, kən muwīn məmə otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwīn kən masiwən-in-pən e matəlgīn məmə, “Təgətun^x tinuwa rəkis. Tolkeike məmə otəplan ik.” ²⁹Kən nian Meri təməto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwīn məmə otəplan Iesu. ³⁰Iesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwīn ikin mehm. ³¹Kən nian netəm Isrel min u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri,

t 11:20 Luk 10:38-42 u 11:24 Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wək 24:15

v 11:26 Jon 3:15 w 11:26 Mat 25:46 x 11:28 Jon 13:13

moatiləs-ipər rəhan nətəligən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm matuwın ihluə, kən ilat kotuarisig-in. Nīkilat təht məmə tatuwin e suwit, otasək.

³²Meri təmiet-arəpən u ikin Iesu tatətul ikin, kən nian təməplan Iesu, in təmisin nulin mən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətətiḡ ikin-u, kən okol rəhak kaka təsimisən.”

³³Nian Iesu təməplan məmə pətan u ne netəmim min un ilat min koatasək, in təməto tərət pik, nīkin tīfim. ³⁴Kən in təmətapəh olat məmə, “?Nəmotitənīm hiə?”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

³⁵Iesu, nahwi nəmtin təmaiəh.^y ³⁶Kən netəm Isrel min u, ilat kotəmə, “Ei, netəmim. !In təmolkeike pik aḡin-əh suah u taprəkis!”

³⁷Məto ilat neen min koatən məmə, “Suah əh in əh aupən, təmol-wir iḡanəmtin əpis. ?Kən təhrol məsən-iəhauən Lasaros məmə təsimisən?”

Iesu təmosmegəh min Lasaros

³⁸Kən Iesu təməto min tərət pik, kən in təmuwin əpəh e suwit. İlat kəmotitənīm Lasaros əpəh e nīpəḡ kəpiel kit, kən motiləs-ipən min kəpiel kit min motahtosig-in-pən nīpəḡ kəpiel lan. ³⁹Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otahwin rəkis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wini Lasaros, tən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, in tinəpien rəkis. Kəmitənīm tinos nian kuwit rəkis.”

⁴⁰Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik ninaluin məmə emən-ipinə rəkis kəm ik məmə okəmə nakahatətə lak kən onəkəplan nəsanənən əsol ne nepətən əhag-əhag rəha Uḡin?” ⁴¹Tol nəhlan, ilat kəmotahwin rəkis kəpiel. Kən Iesu təmuag-pər kən məmə, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəməto rəkis rəhak nəḡhatən. ⁴²Kən ekitun məmə e nian rafin, natəto io. Məto iatən nəḡhatən u, o netəm min u, itəm koatətul titəlau-in io, məmə ilat okotahatətə məmə ik nəmahl-ipa io.”^z ⁴³Kən əmun, nian Iesu tinən rəkis nəḡhatən u, in təmaun əfəməh məmə, “!Lasaros, ətul miet!” ⁴⁴Kən Lasaros təmətul miet, matəmīk mətmətiḡ əm nīməhan min u itəm kəməlis ətain nelmin ne nelkin ne niganəmtin ne lan. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Otīkis rəkis nīməhan min əh, pəs in taliwək.”

Netəm-iasol min rəha Isrel kəmotegəs-in suatiḡ məmə okotoh Iesu (Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵Netəm Isrel itəm kəmotuwa o Meri kən motehm natimnat min u itəm Iesu təmol, ilat tepət kəmotahatətə lan. ⁴⁶Məto ilat min neen kəmotuwın o Farisi min, kən motən-iarəp kəm ilat rafin natimnat min itəm Iesu təmol. ⁴⁷Kən o nat u, Farisi min u ne pris əsol min ilat kəmotaskəlīm nuəfiminən əsol kit rəhalat, kən ilat kəmotən kəm ilat min məmə, “?Okotəhrol nulan?

Suah əh tinatol nəmtətin tepət. ⁴⁸Okəmə okotapəs əm, tatol nəhlan, kən netəmim rafin okotahatətə lan, kən netəm Rom ilat okotuwa motərəkin Nimə Rəha Uhgın ne kantri rəhatat kən motos-irəkis ilau e nelmitat.”

⁴⁹Kən ilat kit u, nərgin u Kaeafas, in pris asol aɡin e nup əh. Tol nulan, in təmən məmə, “İtəmat nəkotəruru aɡin-əh nat u. ⁵⁰?Təhrol itəmat nəsotitunən? ?İtəmat nəsotitunən məmə təwir məsin otəmat məmə etəmim kitiaə əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə kantri apiəpiə otimis?”^a

⁵¹Nian in tinən nəghatən u, in təməsən atipən e nətəligən əm rəhan. In pris asol aɡin e nup əh, kən in təmaupən mən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən in təmən məmə İesu in otimis o nosmegəhən netəm İsrel.^b

⁵²Kən məto rəhan nımisən, sənəmə o nosmegəhən netəm İsrel əm, məto o nosməgəh minən nenəti Uhgın min itəm kotan atit e nəteuintən, kən mol ilat kotuwa motol kitiaə əm.^c ⁵³Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhan-in məmə okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən İesu. ⁵⁴Kən o nat u, İesu təsaliwək-arəp minən ikin min e Jutia, in təmagim ikin-u, muwin əpəh e taon kit, nərgin u Efraim. Taon u, in iuəhkir əm o ikin taruən-aruən ikin. Kən in mətatig ikin əh, ilat rəhan min netəmim.

Netəmim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

⁵⁵Tinatuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha netəm İsrel, nərgin u, lafet rəha Nuhagego-inən.^d Kən netəmim tepət kinoatiet ikin pişin pişin min minoatuwa Jerusalem məmə okotol natimnat min məmə ilat okotarətuəh^e e niganəmti Uhgın, paupən un, məpanotuwin e lafet əh. ⁵⁶Kən netəm min əh kinoategəs-in İesu. Kən nian kəmotuəfimin e Nimə Rəha Uhgın, kinoatətapəh-ətapəh olat min məmə, “?Kəruru mə İesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷Məto e nian əh, pris asol min ne Fərisi min kəmotələhəu nəghatən kit, məmə okəmə etəmim kit titun ikin İesu tətətig ikin, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopaəl min kotuwın motaskəlim.

Meri təmau nelki İesu e senta (Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

12 ¹Nian sikis əh-ikin tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən İesu tinitəlig-pa min Petani, imə Lasaros

a 11:50 Jon 18:14 **b 11:51** Kaiəfəs tolkeike məmə okohamnu İesu məto-inu təsolkeikeən məmə netəm Rom okotərəkin kantri rəha netəm İsrel. Məto, in təmatən aupən nat kit itəm otuwa mol nipahrienən lan, məto in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nipətin tatəgətin məmə İesu otəkəike mimis məmə Uhgın otəsələn nalpinən kəm rəhan netəmim o rəhalat təfəgə rat min. **c 11:52** Aes 49:6; Jon 10:16 **d 11:55** Eks 12:13,23,27 **e 11:55** Okotarətuəh, nipətin un, məmə ilat okotafəl wir ilat min, məto-inu ilat kotitun məmə ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın.

ikin. Suah u inu, Iesu in tæmol in tæmegəh min. ²Kən netəmim ikin-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.^f Kən Lasaros min əh-ikin e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatagwən.^g ³Kən Meri təmos senta kit tatət e nuwigi nat, muwa. Senta u, kəmol e noki nato.^h Senta əh, nəmiəwin təwir, kən nəmtin tiəkis. Kən in təmau nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noanun. Nəmiəwi senta u, təmirəfin nīpəgnoa nīmə.ⁱ ⁴Məto etəmim kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otəpanegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min, in təməhai ron. In təmən məmə, ⁵“?Ik nəkəruru nol-salim-in senta u, mos mənī lan, kən mos-ipən kəm ian-rat min? Senta u, in təhmen e tri-hanrit tenarius.^j ⁶In təmən nəhlan, məto sənəmə in tatol nat aɡin e ian-rat min, məto in təmən əm, məto-inu in iakləh. In tatos kətim rəha mənī rəhalat, kən nian neen, in tətakləh-in.

⁷Məto Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkinən rəhan nətəligən. In tətətələhəu wir senta u, məmə otau nīpətik, o nian əh itəm okitənim io lan. ⁸Ian rat min, nian rafin itəmat min ilat nəkotatig.^k Məto io, okul esatigən nian rafin kitat min itəmat.”

Pris asol min kəmotegəs-in min suatip o nohamnuən Lasaros

⁹Kən nian nīmanin netəm Jutia kəmotəto məmə Iesu tətətig latuənu Petani, kən ilat kīnoatuwa ikin. Kəsotuwa əmən məmə okotehm Iesu, məto ilat kotuwa min məmə okotəplan-tu Lasaros u təmimīs, kən Iesu tol min təmegəh.^l ¹⁰Kən əmun, pris asol min, kəmotegəhan-in min məmə okəkəike kohamnu min Lasaros, ¹¹məto-inun nian netəm Isrel tepət kəmotəplan Lasaros təməmegəh min, kən ilat kəmotahətətə e Iesu, kən minotapəs rəhalat netəm-iasol min.

Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kig

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹²Kəmən lawigin, nīmanin netəmim itəm kəmoatuwa Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotəto məmə Iesu tətaliwək minatuwa e taon. ¹³Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmīk nat kit təhmen e nimali nəmīl^m moatuwin mə okotəplan Iesu. Kən moatagət əfəməh moatən məmə,

---

f 12:2 Luk 10:38-42 g 12:2 Nīpahrienən məmə ilat kəsotəpələhən motagwən. Məto e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotapil motisin-pən nuwləmilat e tepil, kətagwən.

h 12:3 Nato in nat kit nəmiəwin tatəpien wir, təhmen e nigpis. i 12:3 Mak 14:3

j 12:5 Roiu, tri-hanrit tenarius təhmen e tri-hanrit-taosan watu.” k 12:8 Dut 15:11

l 12:9 Jon 11:43,44 m 12:13 Nimali nəmīl u in nəmtətin rəha nəptən rəhalat ne nol

winən e tikimīr min rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturin-urin nimali nəmīl məto-inu nikilat tatəht məmə Iesu in Kristo, kən in tinuwa məmə otəmki-rəkis ilat e nəgəməgəən rəha netəm Rom.

“!Hosana!”ⁿ

!Iəɾəmərə Uhgín tətátig ilau suah u itəm tatuwa e nərgín!

!Iəɾəmərə Uhgín tətátig ilau Kig u rəha netəm Isrel!”^o

¹⁴Kən Iesu təməplan nəti togki kit, kən tasuə lan maliwək matuwín. Natimnat min u, Naoa Rəha Uhgín tinəmən rəkis məmə,

¹⁵“Netəm Saeon,^p itəmat sotəginən.

!Otəplan-tu! !Kig rəhatəmat tatuwa,

in titasuə e nəti togki maliwək matuwa!”^q

¹⁶E nian əh, netəmim rəha Iesu ilat kotəruru nipəti nat u. Məto uarisig, nian Iesu tinəmegəh min e nimisən, kən Uhgín tinol əp rəkis nepətən rəha Iesu, kən nikilat təpanəht məmə aupən, kəməte rəkis nəghatən lan e Naoa Rəha Uhgín, kənu netəmim kinotol nəghatən min əh tinuwa minol nipahrienən lan.

¹⁷E nian Iesu təmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nipəg kəpiel məmegəh min, nimanin netəmim tepət kəmotatig ilat əh-ikin. Kən ilat əh kəmotətul-arəp minotən-iarəp natimnat min u in təmol. ¹⁸Tol nəhlan, netəmim tepət kəmotuwa məmə okotəplan Iesu, məto-inu koatəto məmə in təmol nəmtətin əh. ¹⁹Kən Farisi min kinoatən-ən kəm ilat min məmə, “!Otəplan-tu, okol kitat kəsotol agin-əhən nat kit. Roiu əh, netəmim rafin e nətuounən kinoatuarisig-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmə okotəplan Iesu

²⁰Kən nian netəmim kəmotuwín Jerusalem məmə okotəfak e nian rəha lafet u, kən netəm Kris neen min əh-ikin ilat min, kəmoatəfak. ²¹Netəm Kris min u kəmotuwa motehm Filip. Filip in etəm Petsaeta əpəh Kalili. Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmə ekotəplan Iesu.” ²²Kən Filip tətul muwín mən-ipən kəm Antru, kən ilau kəmian muən-ipən kəm Iesu.

²³Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, Nəti Etəmim, rəhan nian tinuwa rəkis, məmə Uhgín otol əp rəhan nepətən əhag-əhag.

²⁴Nipahrienən agin u iatən kəm itəmat məmə, etəmim otəkəike mitənim nikuti nat e nisip kən otimis. Okəmə təsimisən, kən okol təsəwəən kən məsoeən. Məto okəmə otimis, kən otə-in noan tepət, tepət.^r ²⁵Etəm nikin tatəht pik rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəmkarəpən-in. Məto etəmim itəm nikin təsəht pikən nəhlan rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otaskəlīm wir nəmegəhən rəhan o nəmegəhən lilin.^s ²⁶Etəm tolkeike

n 12:13 Nəghatən u, “Hosana,” nipətin ətuatip in “Asitu, Uhgín, osmegəh itimat,” məto e nian rəha Iesu, nəghatən u, ilat kəmotəuhlin əm nipətin məmə, “!Ənwiwi Uhgín!” Ves u ilat koatən, in təmisi-pən e Sam 118:25-26. **o 12:13** Jon 1:49 **p 12:15** Jerusalem u, kəmotəun-in min məmə Saeon, məto-inun nərgin əh rəha nitot kit itəm kəmiləkin-pər taon lan. Saeon u, in nərgi Jerusalem kit min. **q 12:15** Sek 9:9 **r 12:24** 1 Korin 15:36 **s 12:25** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15

məmә otol wək rəhak, in otəkəike muarisig-in io,^t kən okəmә ikin pəhruən io ekatig ikin, kən in min, in otatig ikin-u.^u Kən etəm tatol wək rəhak, Tata Uhgın otisiai-in.”

Iesu təmәghat-in nimisən rəhan

²⁷Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Roiu əh, nıkkik titahmә pik.^v ?Oekahrol min-nulan? Okol esənən məmә, “Tata, ohrəkis nahmən itəm tatuwa ron io.’ Natımnat u inu, io emuwa ron. ²⁸Tata, ik os-ipər atıp nərgəm.”

Kən əmun, roiu aɡin-əh, ilat kəmotəto nəwian kit təmisi-pən e neai tatən məmә, “Io eniləs-ipər rəkis nərgək, kən roiu əh, oekiləs-ipər min.”

²⁹Kən netəmim itəm kəmotətul iuəhkir ron kəmotəto nəwian əh, kən ilat neen kotəmә, “!Netəmim! ?Naka u? ?Kalueluə kit, o?” Məto neen kotəmә, “Nagelo kit əh tatəghat kəm in.”

³⁰Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Nəwian u, təməsuwamən məmә io ekəto. Məto təmuwa məmә itəmat onəkotəto.^w ³¹Roiu əh tinol nian itəm Uhgın otakil nölən rəha netəmim e nətueintən. Roiu əh, in otəh-iəhau nəsanənən rəha Setan,^x iəməmə rəha nətueintən u.^y ³²Nian katiləs-ipər io ilis,^z kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”^a ³³E nəghatən u, in tinuhapik e nimisən rəhan.^b

³⁴Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in motən məmә, “Itimat enotəto rəkis e Lou rəhatat, məmә nian Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa tuwa, in otətatig lilin əm, matuwın namnun tikə.^c ?Təhrol ik nakatən məmә netəmim okotəkəike motiləs-ipər Nəti Etəmim? ?Məto Nəti Etəmim u, in pah?”

³⁵Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Nəhag-əhagən u, tətatig otəmat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətatig otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmә kəpə, kən napinəpən otirəfin itəmat. Kən etəmim itəm tətaliwək e napinəpən, in təruru ikin in tatuwın ikin.

³⁶Nian nəhag-əhagən u tətatig əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u məmә itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”^d

t 12:26 Mat 10:38; Luk 14:27 u 12:26 Jon 14:3; 17:24 v 12:27 Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 w 12:30 Eks 19:9; Jon 11:42 x 12:31 Nat əpnapin məmә nimisən rəha Iesu təmöl məmә okəm-naka Setan təmöl win, məto nipəhrienən məmә in təsol winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nöl Əpən 12:8-9. y 12:31 Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12 z 12:32 E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katiləs-ipər io ilis” nian tərət. Kən in nipətın kəiu. Nian tatən “katiləs-ipər io ilis,” nipətın kit in tatəghat-in nimisən rəha Iesu e nig kəməluau. Kən nipətın kit min, e nig kəməluau əh, in tatəgətun nəwırən asol ne nəpətən asol rəha Iesu. a 12:32 Jon 3:14; 6:44; 8:28 b 12:33 Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 c 12:34 Netəmim nikilat tatətə ves min əh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nikilat təsəhtən ves min itəm koatən məmә Kristo in otəupən mimis. d 12:36 Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim mapəs ilat muwin matəhluaig. ³⁷Nat əpnapin məmə in tinol rəkis nəmtətin tepət e niganəmti netəm Isrel, məto ilat kəsotahatətəən lan. ³⁸Ien rəha Uhgın u Aesea, təmaupən matəghat-in rəhalat nolən. Kən nat u təmuwa məmə otol nəghatən rəhan tuwa mol nıpahrienən lan. In təmən məmə,

“?Iərəməərə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat?

?Ekoatən-iarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən Iərəməərə otol əp kəm pah nahgin itəm təsanən pik o nosmegəhən?”^e

³⁹Kənu ilat kotəruru nahatətəən lan məto-inu tahmen-pən əm məmə Aesea təmən-iarəp min aupən məmə,

⁴⁰“In təmol ilat məmə niganəmtilat otəpis.

Okəmə təsəpısən, kən ilat okotəplan nat kən motitun.

Kən in tinahtosig-in rəkis nikilat.

Okəmə təsolən, kən ilat okotenatig kən motitun nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi min.”^f

⁴¹Ien rəha Uhgın, Aesea u aupən, təmən nulan məto-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in.^g

⁴²Kən məto, netəm-iasol min tepət məsin, ilat min kəmotahatətə e Iesu. Məto ilat koatəgin nən-iarəpən məmə ilat kəmotahatətə lan, məto-inun koatəgin Farisi min məmə okotahl-iarəp ilat e nimə rəha nuəfiminən, ⁴³məto-inu netəm iasol min u, ilat kotolkeike pik məmə netənim okotənwiwi ilat, taprəkis-in məmə Uhgın nikin otəgien olat.

Nəghatən rəha Iesu titun nakilən nolən rəha netənim

⁴⁴Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “Etənim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə pisin əm lak, məto tətahatətə min e Uhgın itəm təmahl-ıpa io.

⁴⁵Kən etənim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan min Uhgın u təmahl-ıpa io.^h ⁴⁶Io u nəhag-əhagən.ⁱ Emuwa e nətueintən u, məmə etənim itəm otahatətə lak, otəsətigən e napinəpən. ⁴⁷Etənim itəm tatətə rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalpınən, məto-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-iarəp nalpınən rəha netənim. Məto emuwa məmə ekosmegəh ilat.^j ⁴⁸Məto etənim itəm tatəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətətig məmə in otən-iarəp rəhan nalpınən. O Namnun Nian, nəghatən min u rəhak, ilat okotən-iarəp nalpınən rəhan.^k ⁴⁹Tol nəhlan məto-inu nəghatən min u, sənəmə rəhak pisin əm, məto Tata Uhgın u təmahl-ıpa

e 12:38 Aes 53:1; Rom 10:16 f 12:40 Aes 6:10 g 12:41 Aes 6:1-4 h 12:45 Jon 14:8-9 i 12:46 Jon 1:4 j 12:47 Jon 3:17 k 12:48 Jon 5:45

io, kən in təmən məmə ekəkəike muwīn mən nəhlan, kən mol nəhlan.¹
⁵⁰Kən io enəmitun rəkis məmə nəghatən min u, itəm in təmən-ipa kəm io, nəmegəhən lilin tətətig lan. Kən tol nəhlan, nəghatən min u iakatən ilat, Tata Uhgīn təmən-ipa kən mægətun io elat, məmə ekən mihin.”

Iesu təmau nelki rəhan netəmim

13 ¹Tīnuwa mətəarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnitun məmə rəhan nian tīnuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muwīn mehm Tata Uhgīn.^m Nian rafin in tətətolkeike pik rəhan netəmim u kotətig e nətueintən, kən mətə roiu in tətəgətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ²Tīnehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim min kəmoatəgwən, kən Setan tīnatos-ipən-os-ipən rəkis kəm Jutas Iskariot, nəti Saimon, məmə in otosalim-in Iesu tuwīn e nelmi tikimir min rəhan. ³Iesu təmitun məmə Tata Uhgīn təmələhəu-pən rəkis natimnat rafin u e nelmin,ⁿ kən tīnitun min məmə in təmisi-pən o Uhgīn, kən in otəpanitəlig-pən min o Uhgīn. ⁴Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeg rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawil kit. ⁵Kən miləs pesin kit, mətəu-pən nəhau lan, kən əmun mətəuoun mətəu nelki rəhan min netəmim, kən mətəfəl e tawil, tawil u itəm in tətətəut-in.

⁶Təmol mihin, muwīn e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “?Iərəməərə, təhrol? Təsəwīrən məmə ik onakau nelkək.”

⁷Mətə Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu ik nəkəruru nīpətī nat u io iatol, mətə uarisig un, onəpanitun nīpətīn.”

⁸Kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Mətə Iesu təmə, “Okəmə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsuwamən mol rəhak etəmim.”

⁹Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Iərəməərə, okəmə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, mətə onakau min nelmək ne rəhk-kapə!”

¹⁰Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Kəp! Etəm un tīnaig rəkis, in tīnəruən rəkis, tīnahmen. Təwīr əm məmə okəsau minən nīpətīn; mətə io oekəike mau min əm nelkin. Itəmat nīnotəruən rəkis. Mətə sənəmə itəmat rafin aɡin-əh.”^o ¹¹Iesu tīnitun rəkis məmə ilat pah un otegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimir min. Tol nəhlan, kən in tən məmə, “Sənəmə itəmat rafin aɡin-əh.”

¹²Nian Iesu tīnau rəkis nelki rəhan netəmim min, kən muwīn min e rəhan napən, kən muwīn min məpələh e nəmeen e tepil. Kən əmun mətəpəh olat məmə, “?Itəmat nəkotitun nīpətī nat u emol roiu aɡin etəmat? ¹³Itəmat nakotaun-in io məmə Iəgətun ne Iərəməərə, kən tətəuatip əm nulan, mətə-inun nīpahrienən məmə io u, rəhatəmat Iəgətun ne rəhatəmat Iərəməərə.

¹⁴“Məto-inu io, io u rəhatəmat İərəməyə ne io İəgətun rəhatəmat, kənu io ekau nelkitəmat, kənu itəmat min, onəkotau nelkitəmat min.^p ¹⁵Io emol mägətun itəmat lan, məmə itəmat onəkotol nolən kitih əm, məmə inu, emol mihin etəmat. ¹⁶Nipahrienən aġin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol, kənu iaħl-ipən in təsaprəkis-inən etəm titəhləpis.^q ¹⁷Roiu əh, itəmat nəkotitun wir natimnat min u. Kən o nat u, okəmə nəkoatol nulan, kən itəmat onəkotos nəwİRən o Uħġin.^r

¹⁸“Io esənən itəmat rafin.^s Io ekitun wir itəmat min un itəm io emitəpun itəmat.^t Məto nəghatən u rəha Naoa Rəha Uħġin, otəkəike muwa mol nipahrienən lan. Nəghatən u tatən məmə, ‘Etəmim u, aupən itimlau ematuagwən kələh e plet kitih, məto roiu, in tinəuhlin rəhan nətəliġən, minatol noa kəm io.^u ¹⁹Io iatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian okəsölən əh. Məto nian okatol, kən itəmat onəkotahətətə lak, məmə Io u inu.^v ²⁰Nipahrienən aġin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim pah itəm tatos rəhak iaħləpis kən nikin tagien ron, tahmen-pən əm məmə in tatos min io, kən nikin tagien ron io. Kənu etəmim itəm tatos wir io, kən nikin tagien ron io, tahmen-pən əm məmə in tatos wir min rəhak Tata, kən nikin tagien ron.”^w

İesu təməni-iarəp məmə Jutas in oteġəhan-in-pən in e nelmi tikimir min
(*Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23*)

²¹Nian İesu tinən-iarəp rəkis nəghatən əh, kən nikin təməfiġəm pik, kən in təmə, “Nipahrienən aġin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat kit u ikin-u, oteġəhan-in-pən io e nelmi tikimir min rəhak.”

²²Kən rəhan netəmim min kəmotətəg-pən motəplan ilat min. Nikilat natəht məmə kəruru məmə in tatən pah. ²³Kən ilat kit u itəm İesu in tolkeike pik,^x in tataməhl^y iuəħkir əm o İesu. ²⁴Kən Saimon Pita, in təmasġəwin-pən anion kəm in məmə, “Ətapəh-tu ron, məmə etəmim pah əh in tatən.”

²⁵Kən suah əh təmiəu-iəu muwa iuəħkir o İesu, kən mətapəh ron məmə, “?İərəməyə, pah un nakatən?” ²⁶Kən İesu təmə, “Io ekəmkas pİret məsin, kənu meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm in, kənu suah u, inun.” Kən əmun, in təməmkas pİret kit, meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm Jutas, nəti Saimon İskariot. ²⁷Kən Jutas təmos pİret un. Kən Setan tinalpin rəhan nətəliġən.

---

p 13:14 1 Pita 5:5   **q 13:16** Luk 6:40   **r 13:17** Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25
s 13:18 Jon 13:10   **t 13:18** Jon 15:16   **u 13:18** Sam 41:9   **v 13:19** “Io u inu” - Əplan-tu futno e Jon 4:26.   **w 13:20** Mat 10:40; Jon 17:18   **x 13:23** Etəmim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətapil iuəħkir o İesu. In u, itəm İesu tolkeike pik, məto in təməte naoa u, kən məsənən nərgin.   **y 13:23** E nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəməhl nəhlan moatagwən.

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Nat u nakəmә nakol, uwın uəhai әm mol.”^z ^a 28 Netәmim min un rəha Iesu itәm kotәmәhl titәlau e tepil moatagwән, ilat kәsotitunән mәмә Iesu tәmән-ipән nәghatән u kәм in o naka. ²⁹ Jutas in titahtu kәtim rəha mәni rəhalat, kән ilat neen nikilat tәht mәмә Iesu tәmән-ipән kәм in mәмә otuwın mos-nәmtin nagwәнән neen nigilat o lafet, o okәм-naka tatuwın otos-ipән mәni neen kәм ianrat min.^b ³⁰ Kән nian Jutas tәmos rәkis piret u, tәmәtul miet uəhai әm. Kән tinapinәp rәkis.^c

Iesu tәmән nәghatән wi kit mәмә okotol

³¹ Nian Jutas tiniet rәkis, kән Iesu tәmә, “Roiu әh, Uhgın tinatilәs-ipәр nәrgi Nәti Etәmim,^d kән Nәti Etәmim tinatilәs-ipәр nәrgi Uhgın. ³² Mәto nian Nәti Etәmim tinol әp rәkis nepәtән rəha Uhgın, kән Uhgın atip әm in otol әp min nepәtән rəha Nәti Etәmim. Kән in otol әm huә roiu әm.^e

³³ “Nenәtik min, okol esatigән tuwәh kitat min itәmat. Kән itәmat onәpanotegәs-in io, mәto io iakatән min әm nәghatән kitiaһ әm kәм itәmat u-roiu, itәm ematән-ipән kәм netәm-iasol min rəha Isrel aupән. Ematән-ipән kәм ilat mәмә, ‘Ikin әh ekatuwın ikin, itәmat nәkotәruru nuwınән ikin.’^f

³⁴ “Io iatән-ipinә nәghatән wi kit kәм itәmat mәмә nәkotәkәike moatol.^g Itәmat nәkotәkәike motolkeike itәmat min.^h Tahmen-pән әm mәмә io emolkeike mihin itәmat, kәnu e nolән kitiaһ әm, itәmat nәkotәkәike motolkeike itәmat min.ⁱ ³⁵ Kән okәмә nakolkeike nulan itәmat min, kән netәmim rafin okotitun mәмә itәmat rәhak min netәmim.”^j

Iesu tәmән-iarәp mәмә Pita otәpanән mәмә in tәruru Iesu (Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Kән Saimon Pita tәtapәh ron mәмә, “?Iәrәmәrә, ik onәkuwın hiә?”

Kән Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Ikin әh io ekatuwın ikin, ik nәkәruru nәtәu-pa-mән io roiu, mәto uarisig un, onәpanuwa.”^k ³⁷ Kән Pita tәtapәh ron mәмә, “?Iәrәmәrә, oekәsәtәu-pәнән ik u-roiu o naka? Io, nikik tagien әm mәмә ekimis ron ik.” ³⁸ Kән Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “?Ik nakәмә nikim tagien әm mәмә onakimis ron io? Nipahrienән aḡin u iatән kәм in mәмә, mәniḡ otәsimnәнән әh, kән ik onakән mau kisil mәмә nәkәruru io.”^l

z 13:27 Luk 22:3 a 13:27 Setan: Әplan e tiksonari. b 13:29 Jon 12:5-6

c 13:30 Luk 22:53 d 13:31 Jon 12:23 e 13:32 Jon 17:1-5 f 13:33 Jon 7:33-34

g 13:34 Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 h 13:34 Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22

i 13:34 Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11 j 13:35 1 Jon 3:14; 4:20 k 13:36 Jon 14:2

l 13:38 Jon 18:27

Iesu in Suatip o nuwinən o Tata Uhgín

14 ¹Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahmən. Itəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgín,^m kən motahatətə min lak. ²E nimə rəha Tata rəhak, noan tēpət əh-ikin. Nəghatən u in nīpahrienən. Okəmə təsol mihinən, okol enən-ipinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwin, ekol əpen-əpenə rəhatəmat.ⁿ ³Kən mətə-inu ekuwin mol apen-pena otəmat, kən io oepanitəlig-pa min mos itəmat nakotuwa moatətiḡ kitat min io,^o məmə itəmat onəkotətiḡ ikin-u itəm io min iakətətiḡ ikin.^p ⁴Ikin əh iakatuwin ikin, itəmat nīnotitun rəkis suatip rəhan.”

⁵Mətə Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Tərəmə, itimat ekotəruru ikin-un nakatuwin ikin. ?Ekotəhrol nulan motitun suatip tatuwin ikin əh?”

⁶Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,^q suatip ron.^r Kən io un, nəukəti nīpahrienən,^s kənu io un, nəukəti nəmegəhən.^t Etənim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmə io ekəsosən in muwin.^u ⁷Okəmə nəmotitun io, kən nəmotitun min rəhak Tata.^v Kən tol nəhlan, tətuoun roiu, nīnotitun rəkis in, kən minotəplan.”

⁸Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “Tərəmə, awi əgətun-tu Tata Uhgín kəm itimat. Nat əm u inu, itimat ekotolkeike.”^w

⁹Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Filip, io emətətiḡ təfəməh kitat min itəmat. Mətə ik nəkəruru əh io. Etənim itəm tatəplan io, in tatəplan Tata Uhgín.^x ?Təhrol ik nakatən məmə, ‘Awi, əgətun Tata Uhgín kəm itimat?’^y ¹⁰?Ik nəsahatətəən məmə iakətiḡ e Tata Uhgín, kənu Tata Uhgín tətətiḡ lak?^z Nəghatən min u iakatən kəm itəmat, sənəmə rəhak əm. Tata Uhgín u, nian rafin, tətətiḡ lak, inun in tatol rəhan min u wək. ¹¹Itəmat onəkotəike motahatətə lak nian io iatən məmə iakətətiḡ e Tata Uhgín, kənu Tata Uhgín tətətiḡ lak. Mətə okəmə kəpə, təwir məmə nakotahatətə lak o nəfiḡəmən rəha nəmtətīn min itəm ematol.^a ¹²Nīpahrienən aḡin u iatən kəm itəmat məmə, etənim itəm tətəhatətə lak, in otol nolən wək min un itəm io ematol.^b Əwəh, in otol nolən wək tər təhmin min taprəkis-in wək min un itəm io emol, mətə-inun io oekatuwin o Tata Uhgín. ¹³Io Nətīn, kən okəmə nakoteasiə-in nat kit e nərgək, nat əpnəpin okəmə nakoteasiə-in nat naka, io epanol,^c məmə wək u rəha Nətīn otīləs-ipər nərgi Tata Uhgín. ¹⁴Kən okəmə onəkoteasiə-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

m 14:1 Sam 4:5   **n 14:2** Hip 11:16   **o 14:3** 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23

p 14:3 Jon 12:26   **q 14:6** Jon 6:35   **r 14:6** Jon 10:9; Hip 10:20   **s 14:6** Jon 1:14

t 14:6 Jon 1:4   **u 14:6** Wək 4:12   **v 14:7** Jon 1:18; 1 Jon 2:23   **w 14:8** Eks 33:18

x 14:9 Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3   **y 14:9** Jon 1:18;

10:30; 12:44-45; 13:20   **z 14:10** Jon 14:20; 10:38; 17:21   **a 14:11** Jon 5:36; 10:38

b 14:12 Luk 10:17   **c 14:13** Mat 7:7

Iesu tāmən māmə Narmin Rəha Uhgın otuwa

¹⁵Kən Iesu tāməghat əh matuwın, matən māmə, “Okəmə itəmat nakotolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak.^d ¹⁶Kən io, oekəasiə o Tata Uhgın māmə in otahl-ipa Iasitu^e kit min otəmat. Kən in otətətig lilin itəmat min. ¹⁷Suah un inun, in Narmin rəha Nipahrienən.^f Netənim rəha nətueintən u, okol kəsotosən in e nikilat,^g mətə-inu ilat kəsotəplanən in, motəruru in. Mətə itəmat, nəkotitun in, mətə-inun in tətətig itəmat min. Kən in otəpanatig e nikitəmat.

¹⁸“Nian io ekiet etəmat, okol esapəsən itəmat nəkotətig pisin əm, təhmen e suakəlh. Io epanitəlig-pa min otəmat. ¹⁹Otəsuwəhən, netənim rəha nətueintən u ilat okəsotəplanən io. Mətə itəmat onəpanotəplan io.^h Kən mətə-inun io epanəmegəh, itəmat min onəpanotəmegəh.ⁱ ²⁰O nian rəha natimnat min u, kən itəmat onəkotitun māmə iakətətig e rəhak Tata.^j Kən itəmat nəkotətig lak, kənu io ekətətig etəmat.

²¹“Etənim itəm təmos wır nəghatən rəhak, kən matol, etənim u inun in tolkeike io. Kən etənim itəm tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike min in.^k Kən io min oekolkeike in. Kən io oekol əp io kəm in, māmə in otitun əsas io.”

²²Kən Jutas u, (sənəmə Jutas Iskariot, mətə iahunin kit), in təmətapəh ron māmə, “?İrəmərə, ik onakahrol nulan kən mol əp ik kəm itəmat əm, mətə onəsol əpən ik kəm netənim rəha nətueintən?”^l

²³Mətə Iesu tən-ipən kəm in māmə, “Etənim itəm tolkeike io, in otatol nəwiak, kənu rəhak Tata in otolkeike in. Kənu io ne rəhak Tata, itimlau ekueia mətəuatig itiməhal min. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikin.^m

²⁴Etənim itəm təsolkeikeən io, in təsolən nəwiak. Nəghatən min u itəm nəmotəto ematən, eməsən atipən ilat. Mətə emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa.ⁿ

²⁵“Io iatən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat nian etətig əh kitat min itəmat. ²⁶Mətə Narmin Rəha Uhgın u, in Iasitu, itəm Tata Uhgın otahl-ipa e nərgək, in otəgətun itəmat e natimnat min rafin. Kən in otatol itəmat māmə nikitəmat otətəht natimnat min u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.^o

²⁷“Roju əh tınəkır māmə io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuən rəhak tətətig otəmat.^p Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat,

d 14:15 Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6   **e 14:16** Jon 14:26; 15:26; 16:7   **f 14:17** Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6   **g 14:17** 1 Korin 2:14   **h 14:19** Jon 16:16
i 14:19 Jon 6:57   **j 14:20** Jon 10:38; 17:21   **k 14:21** Jon 16:27; 1 Jon 2:5
l 14:22 Wək 10:41   **m 14:23** Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol
Əpən 21:3   **n 14:24** Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50   **o 14:26** Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27
p 14:27 Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7

nikitamat tēsahmāen kēn mēsotēginēn. ²⁸Itamat ninēmotōto rākis rēhak nēghatēn, emēn-ipinā kēm itamat mēmā, ‘Io oepanapēs itamat, mēto uarisig, oepanitelig-pa min otamat.’ Okēmā nakotolkeike pahrien io, kēn nikitamat otagiēn ēm mēmā nēkotēplan io iakatuwin o rēhak Tata, mēto-inu in ilis taprākis-in io. ²⁹Io iatēn-iarēp rākis ēm natimnat min u kēm itamat u-roiu, nian ilat kēsotolēn ēh, mēmā nian ilat kinotuwa moatol nīpahrien lan, kēn itamat onēkotahatētē lak. ³⁰Roiu ēh, okol esēghatēn tēfēmēh min kēm itamat, mēto-inun Setan u iērēmārē rēha nētueintēn u,^q in tīnatuwa. In tēsosēn nēsānēnēn mēmā otol win lak. ³¹Mēto io iatol ētuatip ēm nēwia Tata Uhgīn mēmā netēmim rēha nētueintēn okotitun mēmā io ekolkeike in.^r

“Itāla, pēs kotētul motagim ikin-u, moatuwin.”

Iesu in tahmen e nēukēt nig pahrien

15 ¹Kēn Iesu tatēn mēmā, “Io un,^s io ekahmen e nokēt nig pahrien. Kēn rēhak Tata in tahmen e etēmim itēm tatitasilin nig u.^t ²Nelmi nig min rafin itēm kēsotoeēn, in tatōte rākis ilat, kēn nelmi nig min rafin u itēm koatōe, in tētafēl wir ilat,^u mēmā ilat okotōe-in noalat tēpēt.^v ³Itamat nēkotahmen e nelmi nig u. Kēn io enafēl wir rākis itamat e nēghatēn min itēm iatēn-ipinā kēm itamat.^w ⁴Otāper-ipa lak,^x kēn io oekāper-ipān etamat. Nelmi nig otāsoeēn okēmā in tēsāper-ipānēn e nēukētīn. E nolēn kitīāh ēm, itamat okol nēmēgēhān rēhatamat tēsōe-inēn noan okēmā nēsotāper-ipamēn lak.^y

⁵“Io u, io nokēt nig. Kēn itamat nelmi nig min, nelmi nig min itēm koatētul-pēn wir lak, moatāper-ipa. Nēmēgēhān rēha etēmim itēm tatāper-ipa lak kēn iatāper-ipān lan, in otōe-in noan tēpēt. Mēto itamat u, okēmā nēsotāper-ipamēn lak, okol nēsotolēn nat kit.^z ⁶Okēmā etēmim tēsāper-ipamēn lak, in tahmen e nelmi nig kit, itēm kinārakin kēn tīnāpē rākis. Nelmi nig min tol nēhlan, kitun nēmīkēn kārakin-pēn e nigēm, kuwaan ātip.^a ⁷Okēmā itamat nakotāper-ipa lak, kēn nēghatēn min rēhak kotāper-ipān etamat, nat naka itamat nakotolkeike, nēkotitun neasiā-inēn. Kēn Uhgīn otol kēm ik.^b ⁸Nian nēmēgēhān rēhatamat otōe-in noan tēpēt,^c nat ēh in tatīlēs-ipēr nērgī rēhak Tata, kēn e nolēn u, tatēgētun mēmā itamat rēhak min netēmim.^d

⁹“Tata Uhgīn in tolkeike pik io. E nolēn kitīāh ēm, io ekolkeike mihin itamat. Otāper-ipān e rēhak nolkeikeēn. ¹⁰Okēmā itamat nēkoatol rēhak nēghatēn,^e kēn onēkotāper-ipa e rēhak nolkeikeēn, tahmen ētuatip ēm

q 14:30 Jon 12:31 r 14:31 Jon 10:18; 12:49 s 15:1 Jon 6:35 t 15:1 Aes 5:1-7
u 15:2 Hip 12:5-11 v 15:2 Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 w 15:3 Jon 1:29;
13:10; Efes 5:26 x 15:4 Jon 6:56 y 15:4 Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56.
z 15:5 Fil 4:13 a 15:6 Mat 3:10 b 15:7 Mat 7:7 c 15:8 Kal 5:22-23 d 15:8 Jon 8:31
e 15:10 Jon 14:15

mə inun io emol nəghatən min rəha Tata Uhgın, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən. ¹¹Io ematən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətagien, tahmen əm məmə io nīkik tətəgien. Kənu nikitəmat otəgien otəgien mərioa.^f ¹²Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat min, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat.^g ¹³Suah kit tīkə itəm tolkeike pīk in kit taprəkis-in etəmim un itəm tategəhan-in rəhan nəmegəhən məmə otosmegəh in min neen.^h ¹⁴Kən okəmə itəmat nəkotol natimnat min u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io min neen. ¹⁵Io oesaun-in minən itəmat məmə iolwək min rəhak, mətə-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat min itəm rəhan etəm-iasol tatol. Mətə roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io min neen, mətə-inun natimnat min rafin u itəm emətə o rəhak Tata, enən-iarəp rəkis kəm itəmat.ⁱ ¹⁶Itəmat nəməsotitəpənən io, mətə io emitəpun itəmat.^j Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat onəkotuwin motol wək, kən wək rəhatəmat otə-in noan.^k Kən noan un, in otətətig. Tol nəhlan, kən okəmə nakoteasiə-in natimnat min kəm Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat. ¹⁷Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat min.^l

Netəmim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netəmim rəha Iesu

¹⁸Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə netəmim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə aupən, ilat kəmotətəhau mihin io.^m ¹⁹Okəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u, kən netəmim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, mətə-inu rəhalat u itəmat. Mətə sənəmə itəmat netəmim rəha nətueintən u. Io eniməitəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netəmim rəha nətueintən, kotətəhau itəmat.ⁿ ²⁰Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.’^o Kən mətə-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət agin ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitiəh əm etəmat.^p Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Mətə ilat kəməsotol agin-əhən rəhak nəghatən min. ²¹Ilat okotol natimnat min nulan etəmat, mətə-inun itəmat rəhak min netəmim.^q Ilat okotol nəhlan, mətə-inu ilat kotəruru Uhgın itəm təmahl-ipa io.^r

²²“Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat min. Mətə kəmoatəuhlin məntalat ron

f 15:11 1 Jon 1:4 g 15:12 Jon 13:34 h 15:13 Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16

i 15:15 Jon 8:26 j 15:16 Jon 13:18 k 15:16 Jon 15:5 l 15:17 Jon 15:12

m 15:18 Aes 66:5; 1 Jon 3:13 n 15:19 Jon 13:16; 17:14 o 15:20 Jon 13:16

p 15:20 2 Tim 3:12 q 15:21 Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41;

1 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3 r 15:21 Jon 16:1-3

io moatapəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.^{s t} ²³ Etənim itəm tetəhau io, in tetəhau min rəhak Tata. ²⁴ Emuwa mol wək min u e niganəmtilat itəm kol etəm pisin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpin kəmotitun io, mətə koatətəhau io, kən tol nəhlan məmə koatətəhau min rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.^u ²⁵ Mətə natimnat min əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pahrien itəm netəm aupən kəmotətə rəkis e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, 'Io esolən nat kit elat, mətə ilat kotətəhau agin-əh io, moatol timəht kəm io.'^v

²⁶ "Mətə nian Iasitu otuwa, in otatən-iarəp io. Narmin rəha Nipahrienən u, tətisi-pən o Tata Uhgīn.^w Io ekahl-ipa in tuwa otəmat. ²⁷ Kənu itəmat min, onəkotəkəike motən-iarəp io,^x mətə-inu itəmat noatətig kitat min io e nətuounən e wək rəhak muwa mətəarus-pa u-roiu.

16 ¹ "Io enatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətən otəseiuaiuən. ² Ilat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə min rəha nuəfiminən rəhalat;^y kən nipahrienən agin, nian əh-ikin tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nikilat təht məmə ilat koatol wək wir kit rəha Uhgīn.^z ³ Ilat okotol natimnat min u, mətə-inun ilat kotəruru Tata Uhgīn, kən motəruru min io.^a ⁴ Mətə io ekaupən matən-iarəp natimnat min u kəm itəmat. Kən nian ilat kinotətuoun minatol etəmat, kən nikitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natimnat min u kəm itəmat."

Wək min itəm Narmin Rəha Uhgīn otəpanol

Kən Iesu təghat əh matuwīn, matən məmə, "Io eməsən-iarəpən natimnat min u kəm itəmat aupən, mətə-inu emətətig kitat min itəmat. ⁵ Mətə roiu ekitəlig-pən min o rəhak Tata itəm təmahl-ipa io, mətə itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, 'Ik onəkuwīn hiə?' ⁶ Mətə roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nikitəmat təmahmə. ⁷ Mətə io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwir pik otəmat məmə io ekagim tənin itəmat. Mətə-inu okəmə esagim təninən itəmat, kən Iasitu^b okol təsuwamən matig itəmat min. Mətə okəmə io ekagim, muwīn, kən io ekahl-ipa in tuwa mətətig otəmat.^c ⁸ Kən nian in otuwa, kən otəgətun netənim rəha nətueintən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmənən o nolən itəm tətəuatip e niganəmti Uhgīn, kən nətəligən

s 15:22 Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32   **t 15:22** Iesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol suatip o nikisən ilat e təfagə rat. Mətə netənim rəha nətueintən kotətəhau məmə Iesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotapəs in kən moatitəpun napinəpən maprəkis-in nəhag-əhagən (3:19-21; 9:39-41).   **u 15:24** Jon 5:36; Mat 11:20-24
v 15:25 Sam 35:19; 69:4   **w 15:26** Jon 14:26   **x 15:27** Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14   **y 16:2** Jon 9:22; 12:42   **z 16:2** Wək 26:9-10   **a 16:3** Jon 15:21; 1 Jon 3:1
b 16:7 Jon 14:16   **c 16:7** Jon 7:39

rəhalat təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim. ⁹Narmin u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagət rat,^d məto-inu kəsotahatətəən lak. ¹⁰Narmin u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e niganəmti Uhgın,^e məto-inu io ekitəlig-pən min o rəhak Tata, kən itəmat onəsotehmən io. ¹¹Narmin u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim, məto-inu Uhgın in tinakil rəkis iəməmə rəha nətueintən u, Setan.^f

¹²“Io iatos natimnat tepət min əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. Ilat kotikəis pik əh otəmat.^g ¹³Məto nian Narmin rəha Nipahrienən otuwa,^h in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nipahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat min u itəm in tatəto e Tata Uhgın. Kən in otən-iarəpinə min kəm itəmat natimnat min u itəm nian kit okəpanotuwa. ¹⁴In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otiləs-ipər io. ¹⁵Natimnat min rafin rəha Tata Uhgın, in rəhak.ⁱ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmin u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nipətın kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan min Iesu

¹⁶Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan min io.”^j

¹⁷Kən netəmim min neen rəhan, ilat koatəpəh-əpəh kəm ilat min məmə, “?Nəghatən u, nipətın naka? In tatən kəm itat məmə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan min io.’ Kən in tən məmə, ‘Məto-inu io iakatuwin o Tata Uhgın.’ ¹⁸?Nəghatən u, ‘otəsuwəhən’ nipətın naka? Kitat kotəruru nəghatən min əh in tatən.”

¹⁹Kən Iesu tinitun rəkis məmə ilat kotolkeike məmə okotəpəh-in nat kit ron, kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? Io emən məmə, ‘Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Məto uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan min io.’ ?Kən roiu nakotəpəh otəmat min o nipəti nəghatən u? ²⁰Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nikitəmat otəhmə, itəmat onəkotasək pik,^k məto nətueintən, nikin otəgien. Itəmat onəkotəto tərət pik agın, məto nahməən rəhatəmat otəuhlin-pa e năgienən.^l ²¹Nian okəmə tınəhkir məmə pətən kit otəmək, kən in tatəto tərət, məto-inun tinol nian rəhan məmə otəto nahməən e nipətın. Məto uarisig, okəmə nətin tınaiir rəkis, kən in nikin təsəht minən nahməən əh. In nikin tətəgien pik məto-inu nətin tınaiir-pa e nətueintən. ²²E nolən kitəh əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Məto uarisig, kənu io ekəplan min itəmat. Kənu nikitəmat otəgien otəgien, okol etəmim kit təsol minən

d 16:9 Jon 15:22 e 16:10 Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 f 16:11 Jon 12:31 g 16:12 Mak 4:33 h 16:13 Jon 14:17 i 16:15 Jon 17:10 j 16:16 Jon 14:18 k 16:20 Mak 16:10 l 16:20 Jon 20:20

itəmat nikitəmat tahmə min. ²³O nian əh, itəmat onəsotətapəh-in minən nat kit ron io. Nipahrienən aġin u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.^m ²⁴Mətoarus-pa u-roiu, itəmat nəsoṭətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kən onəkotos, məmə nikitəmat otagiən otagiən mərioah.ⁿ

Iesu tinol win rəkis e natimnat min rəha nətueintən

²⁵Kən Iesu tatəghat əh matuwın matən məmə, “Io ematuəh nimaa nəghatən e natimnat min u, matən kəm itəmat.^o Məto nian əh-ikin tatuwa, itəm io ekəsueh minən nimaa nəghatən lan, məto oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm itəmat onəkotitun wir in. ²⁶E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, məto io esənən məmə io ekuwin e nərgitəmat measiə-in natimnat ron^p ²⁷məto-inu Tata Uhgın, in əmun tolkeike pik itəmat. In tolkeike itəmat məto-inu itəmat nakotolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emisi-pən lan. ²⁸Io emisi-pən o Tata Uhgın, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet min e nətueintən u, mitəlig-pən min o Tata Uhgın.”

²⁹Kən netənim rəhan min koatən məmə, “!In un! !Roiu əh ik nəsuəh minən nimaa nəghatən! Ik nakatən ətuatip əm kəm itimat. ³⁰Roiu əh enotitun məmə okəmə suah kit təsətapəh-inən əh nat kit ron ik, məto ik nəkitun nuhalpınən nəghatən min rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgın.”

³¹Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “?Nipahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?^q ³²Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikin tatuwa, nipahrienən məmə nian əh tiniet-arəpa rəkis, itəm netənim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwın imatəmat min ikin, motapəs io, io pisin əm.^r Məto okol io esan pisin əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itimlau min.^s ³³Io enəmən-iarəp rəkis natimnat min u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteiuaiu məto-inu nəkotətig lak.^t E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,^u məto sotəginən, motətul məha-məha,^v məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.^w”

Iesu təməfak atip ron

17 ¹Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətəg-pər ilis e neai, kən matəfak matən məmə,

m 16:23 Mat 7:7 **n 16:24** Jon 15:7-8 **o 16:25** Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6
p 16:26 Kitat kotitun nuwinən o Uhgın e nəfakən, tahmen əm e nisualkələh koatuwin o rəhalat tata min itəm kotolkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kititəh əm, inun, məmə Uhgın otəplan kitat məmə kotətuatip e niganəmtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəhlan, kitat kotitun nuwinən measiə-in natimnat o Uhgın. **q 16:31** Jon 4:23
r 16:32 Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27 **s 16:32** Jon 8:29 **t 16:33** Jon 14:27
u 16:33 Jon 15:18-21 **v 16:33** Mak 13:9 **w 16:33** Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7

“Tata, rəhak nian tinuwa rəkis. Io iakolkeike məmә ik onakiləs-ipər nərgi Nətim, məmә in min otəpaniləs-ipər nərgəm,^x 2 mətō-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmә in otəramərə e netənim rafin,^y kən mitun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in.^z 3 Kən nəmegəhən lilin u, nipətin u məmә netənim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgın pahrien,^a kən motitun min Iesu Kristo u, ik nəmahl-ipa.^b 4 Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u,^c kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmә iakol.^d 5 Tata, roiu əh, tinol nian rəham məmә onakos io ekimnə mətətig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos apərən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh.^e

Iesu təməfak o rəhan min

6 “Netəm min u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmә ilat okotitun ik.^f Aupən, ilat rəham min netənim, mətō roiu ik nəmələhəu-pən ilat e nelmək, məmә ilat rəhak min netənim. Ilat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, 7 kən roiu əh, ilat kotitun məmә, natimnat min u itəm ik nəmos-ipa kəm io, ilat koatisi-pən əm ron ik. 8 Ilat kotitun natimnat min u, mətō-inu ik ninəmən-ipa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nikilat. Kən ilat motitun məmә nipahrienən agin məmә io emisi-pinə ron ik, kən moatahatətə lak məmә ik nəmahl-ipa io.

9 “Io iatəfak olat min u. Io esəfakən o netənim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm min u itəm ik nəmos-ipa ilat kəm io, mətō-inun ilat u rəham min. 10 Netəm min u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak.^g Kən netəm min u, ik nəmol ilat məmә nəmegəhən rəhalat tatiləs-ipər nərgək. 11 Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatigən u e nətueintən u. Mətō netəm min u, ilat okotətig əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatip agin. Awi, nakaskəlīm netəm min u kotətig wir e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-ipa kəm io, məmә ilat okotətig kitiah əm, tahmen məmә inu, kilau min ik kitiah.^h 12 Nian io emətətig itimat min ilat, kən ematipal wirⁱ olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-ipa kəm io. Io ematehm wir ilat, esaiiroauinən kit.^j Kitiah əm u itəm təməluə, inun itəm Uhgın otəkəike mərəkin,^k kənu nat əh otol nəhlan, məmә otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nipahrienən.

x 17:1 Jon 12:23; 13:31,32 y 17:2 Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 z 17:2 17:24; Jon 6:37,39 a 17:3 Jon 17:25,26 b 17:3 Fil 3:8 c 17:4 Jon 13:31 d 17:4 Jon 19:30 e 17:5 Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 f 17:6 Jon 1:18 g 17:10 Jon 16:15 h 17:11 Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 i 17:12 “Ematipal wir,” nipətin u, ematehm wir məmә nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. j 17:12 Jon 6:39 k 17:12 Inu Jutas. Jon 6:70,71

¹³“Roiu əh, iatuwa ron ik, məto iatən nəghatən min u nian etatig əh e nətueintən, məmə ilat min, nikilat otagiən otagiən, tahmen əm məmə io nīkik tətagiən. ¹⁴Io emən-iarəp rəham nəghatən min kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,^l məto-inun ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən,^m tahmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən. ¹⁵Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmə ik onakahtosig-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən mərəkin ilat. Ik onakīpal wirⁿ olat.^o ¹⁶Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat min sənəmə netəmim rəha nətueintən. ¹⁷Rəham nəghatən in nīpahrienən rafin. Onəkol rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə ilat netəmim pahrien rəham motasim motətuatip.^p ¹⁸Ik nəməhl-ipa io, ekuwa e nətueintən u,^q kən e nolən kitiəh əm, io enatahl-iarəp min ilat, kotuwīn e nətueintən.^r ¹⁹Kən io iatos-ipinə atip io məmə iakatasim o nolən nalpəkəuən rəham,^s məmə ekasitu e netəm min u, məmə ilat min okotasim motətuatip, kən ilat netəmim pahrien rəham.^t

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

²⁰“Io esəfakən əm o netəm min u, məto iatəfak min o netəm min u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm min u. ²¹Tata, io iatəfak olat, məmə ilat rafin okotuwa kitiəh əm, tahmen-pən əm məmə inun kilau kitiəh əm, kən iakətətig-pinə lam, kən ik nəkətətig lak. Iatəfak məmə ilat okotuwa kitiəh əm kitat min ik, məmə netəmim rəha nətueintən okotahatətə məmə ik nəməhl-ipa io.^u ²²Ik ninəmos-ipa rəkis nepətən^v kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak kəm ilat, məmə ilat okotuwa kitiəh əm tahmen əm məmə kilau kətioal kitiəh.^w ²³Iakətətig e nīkilat, kən ik nəkətətig lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiəh əm e natimnat min rafin məmə netəm min u rəha nətueintən, ilat okotəplan motitun məmə ik nəməhl-ipa io, kən məmə ik nəməolkeike rəham netəmim^x tahmen əm məmə inu, ik nəməolkeike mihin io.

²⁴“Tata, ik nəməos-ipa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak min, kən io ekolkeike məmə ilat okotitun nuwamən ikīn-u itəm io min ekuwīn ikīn,^y

l 17:14 Jon 8:23; 15:19 m 17:14 1 Pita 2:11 n 17:15 “Onakīpal wir,” nīpətīn u, otehm wir məmə nat kit təsərəkīnən, mol protektem elat. o 17:15 Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 p 17:17 Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 q 17:18 Jon 3:17 r 17:18 Jon 20:21; Mat 28:18-20 s 17:19 Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 t 17:19 Hip 10:10 u 17:21 Jon 3:17 v 17:22 Jon 1:14 w 17:22 Jon 14:20 x 17:23 Jon 16:27 y 17:24 Jon 12:26

məmә ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak^z itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ipa kəm io, mətə-inu ik nəmolkeike io aupən ağin nian nətueintən u təmatikə əh.^a

²⁵“Tata, ik nakətuatip ağin.^b Netəmim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik,^c mətə io ekitun ik. Kən netəm min u rəhak min, ilat kotitun məmә ik nəmahl-ipa io. ²⁶Io emol əp ik kəm ilat, məmә ilat okotitun wir ik,^d kənu io, oiakatəkəike matol əp ik nəhlan, məmә nolkeikeən rəham otinip wir nikilat,^e kən məmә io atip oiakatətig e nikilat. Nolkeikeən u iakatəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.”^f

Tikimir min rəha Iesu kəmotuwa motaskəlim in
(*Mat 26:7-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53*)

18 ¹Nian Iesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfimīn-pən entənīpən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Ketron. Kən ikin əh, kəmahwinu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netəmim min kəmotuwīn e niki nig min əh.

²Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimir min, in tinitun rəkis ikin əh, mətə-inu nian neen, Iesu ne rəhan min netəmim ilat koatuəfimīn ilat min ikin.^g ³Kən pris asol min ne Fərisi min kəmotahl-īpən mopaəl min itəm koatətul o Nimə Rəha Uhgīn kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm min əh ilat mopaəl min neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwīn e niki nig olif əh. Ilat koatəmīk noanisiə, ne lait min, ne natimnat rəha nəluaginən.^h

⁴Iesu tinəmitun rəkis məmә natimnat min u, in otuwa tol nulan, mətə in təmalīwək muwīn olat, kən mətəpəh olat məmә, “?Itəmat noategəs-in pah un?”

⁵Ilat kəmotən-īpən kəm in məmә, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-īpən kəm ilat məmә, “Io u inu.”^{i j} (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmīlat, in tatətul ilat min.) ⁶Kən nian Iesu təmən məmә, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.^k

---

z 17:24 Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Mətə kitat kotitun məmә okəmә otitəlig-pa, kitat okotahmen lan, mətə-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e niganəmtitāt (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netəmim min ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmә in Uhgīn, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aupən nətueintən təpanatig. **a 17:24** Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20 **b 17:25** Sam 119:137; Rom 3:26 **c 17:25** Jon 15:21; 16:3 **d 17:26** Jon 17:6 **e 17:26** E ves u, nipətīn kəiu. Kitiəh, Iesu tatəfak məmә Tata Uhgīn otolkeike rəhan min netəmim, tahmen əm məmә in tatolkeike Iesu. Mətə in tatəfak min məmә rəhan netəmim min okotolkeike ilat min tahmen əm məmә Tata Uhgīn in tatolkeike Iesu. **f 17:26** Jon 15:9; Rom 5:5 **g 18:2** Luk 21:37; 22:39 **h 18:3** Wək 1:16 **i 18:5** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. **j 18:5** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 **k 18:6** Nol Əpən 1:17

⁷Kən Iesu tatig mətəpəh min olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

⁸Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’^{l m} Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwir məmə nakotapəs netəmim min u, koatuwin latuənu.” ⁹In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tənəmən rəkis in otol nīpahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm min u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.”ⁿ

¹⁰Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, mətə rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matəlgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

¹¹Məto Iesu tən-ipən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mitun məmə nahməən u rəhak,^o itəm Tata Uhgīn in təmos-ipa kəm io, kən io ekəike mətəlīg-in əm, mol.”^p

Ilat kəmotiləs Iesu motuwīn tətul aupən e nīganəmti Anas

(*Mat 26:57-58; Mak 14:53-54; Luk 22:54*)

¹²Kən mopael min rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael min rəha netəm Isrel, kəmotaskəlīm Iesu, kən motəlīs ətain nelmin. ¹³Kən kəmotaupən motiləs in motuwīn tətul e nīganəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol agin e nup əh.^q ¹⁴Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwir pīk məmə etəmim kitīəh əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis.^r

Pita təmən məmə in təruru Iesu

(*Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57*)

¹⁵Kən Saimon Pita ne etəmim kit min rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit min rəha Iesu, pris asol agin in titun wir. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol agin

---

l 18:8 “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. **m 18:8** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 **n 18:9** Jon 6:39; 10:28; 17:12 **o 18:11** Nian Iesu təmə, “Ik onəkəike mitun məmə nahməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “?Oesənim-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nimaə nəghatən, nīpətin u, məmə Iesu tategəhan-in məmə in otos nahməən u itəm otuwa ron nian Uhgīn otol nalpənən kəm in o nolan rat min rəha netəmim rafin. **p 18:11** Mat 20:22 **q 18:13** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol agin min kotətul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təmətə naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəlīgən əh, motol məmə etəm tatol pris asol agin, okəike katiləs-ipər nitain, məmə suah kit in otəsəraməgəən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmos-ipər Anas məmə in otuwa pris asol agin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-īəhau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfəs məmə tatos nəmeen. Məto Anas in tatos əh nəraməgəən e nətəlīgən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol agin. **r 18:14** Jon 11:49-51

un. ¹⁶Məto Pita in təmatətül əm e ket. Kən etəmim kit min u rəha İesu, itəm pris asol aġin titun wir, in təmiet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətül o ket. Kən in təmit Pita mian imə. ¹⁷Kən əmun, pətan un itəm tatətül o ket, təməplan Pita kən tətəpəh ron məmə, “?Ei, ik min un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

¹⁸Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək min rəha pris asol aġin, ne mopael min, ilat kəmotasiəpən e noanəmkilip e nigəm, kən moatətül titəlau in, moatəto. Kən Pita min, in təmuwin motətül, moatəto nigəm.

Pris asol aġin təməghat kəm İesu

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹Kən pris asol aġin tətəpəh-in natimnat min o İesu. Tətəpəh o netəmim min rəhan ne nəghatən min rəhan itəm təmatən matəgətun ilat lan.^s

²⁰Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematən rəhak nəghatən min e niganəmti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə min rəha nuəfiminən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhgın, itəm netəm İsel koatəpələh ikin nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən min.

²¹?Təhrol nakətəpəh-in nulan kəm io? Təwir mə nakuwin mətəpəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən min. Təwir nakuwin mətəpəh o nəghatən min un emən-ipən kəm ilat. İlat kotitun wir natimnat min u itəm ematən.”

²²Nian İesu təmatən nəghatən əh, kən mopael kit itəm in tatətül e Nimə Rəha Uhgın, in tatətül əh-ikin, təmem nikapın, kən məmə, “?Nakatən nulan e pris asol aġin o naka?”

²³Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətuatipən, təwir məmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən min kotətuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴Kən əmun Anas tahl-ipən İesu tuwin o pris asol aġin u Kaeafas. Kən tatəmik mətmətig əm nol itəm kəməlis lan.

Pita tinən min məmə təruru İesu

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵Kən Saimon Pita tətül əh matəto nigəm. Kən koatəpəh ron məmə, “?Ei, ik min un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

---

s 18:19 Nat ənpapın məmə Kaiəfəs in pris asol aġin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətən rəha pris asol aġin kit, məto-inu in pris asol aġin əupən ikin. Kən ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6).

²⁶ Kən əmun, iolwək kit rəha pris asol agin, in noanol kit rəha suah u Pita təmətatiṗ matəlgin aupən, in təmən məmә, “?Nikik təht məmә eməplan ik itəmat min əpəh e niki nahwinuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita təmә, “Kəpə. Sənəmә io.”

Kən roiu agin-əh min, mənig kit timnən.^t

Iesu in təmətul aupən e niganəmti Pailat
(*Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5*)

²⁸ Kən laulaugin agin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuwın e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəmərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwınən e nimə rəha etəm ik pisin kit. Okəmә okotuwın imә, kən ilat koatən məmә ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın, kən ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.^u ²⁹ O nətuakəmən u rəhalat, tol kən Pailat in tēmiet e rəhan nimә, muwa ihluә mә otəplan ilat. Kən in təmətapəh məmә, “?Nipəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

³⁰ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, “Okəmә suah u in təsətğəhlən lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

³¹ Kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmә, “Təwir məmә itəmat onəkotiləs in motuwın, kən itəmat motakil, tətəu-pən lou min rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmә, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in məmә kitun nohamnuən etəmim.” ³² Iesu təmatən aupən məmә in otimis nəhlan,^v kən natimnat min u kəmol məmә nəghatən min u rəhan okotuwa motol nipahrienən.

³³ Kən əmun Pailat tuwın min imә, kən maun-in Iesu tuwa mətul aupən-in niganəmtin, kən tətapəh ron məmә, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”^w

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “?Ik atip əm nakatətapəh nulan, o ik nakatətapəh məto-inu netəmim koatən-ipinə io kəm ik?”

³⁵ Kən Pailat tən-ipən məmә, “?Təhrol? ?Ik nikim təht mә io etəm Isrel kit? Netəmim imam ikin əm ne pris asol min rəham, ilat kəmotegəhan-in-pә ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

³⁶ Kən Iesu təmә, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmә io kig kit tahmen e kig min rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim min okotəmu, motoh netəm min un itəm kotalkeike məmә okotos-ipən io e nelmi netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmә kig kit rəha nətueintən u.”^x

---

t 18:27 Jon 13:38   **u 18:28** Jon 11:55   **v 18:32** Iesu təmən məmә in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatohamnu netəm koatol nəratən, moatətu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən məmә netəm Isrel, ilat kotal mihin.   **w 18:33** Mat 2:2; Luk 23:2-3   **x 18:36** Luk 17:21; Jon 6:51

³⁷Kən Pailat tətəpəh ron məmə, “?Məto nīpahrienən məmə ik kig kit?”

Kən Iesu təmə, “Ik nəmən məmə io kig kit. Io emaiir-pa e nətueintən u o nat kitih əm, məmə ekatətul-arəp matən-iarəp nīpahrienən.^y Kən etəmim itəm nīkin tagien məmə otətəu-pən nīpahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”^z

³⁸Məto Pailat tən-ipən kəm in məmə, “?Naka un, nīpahrienən?”

Pailat təmakil məmə Iesu in təike mīmīs
(*Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25*)

Kən Pailat təmīet mīn muwīn mehm netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel, mən-ipən kəm ilat məmə, “Io esəplanən nolən rat kit ne e suah u, itəm tatən məmə suah u təmərəkīn lou.^a ³⁹Meto e nolən rəhatəmat, e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, nian rafin iatikis suah kit mahl-iarəpən e kalapus. ?Kən təhrol? ?Itəmat nakotolkeike məmə io ekegəhan-in kən mikis kig rəha netəm Isrel?”

⁴⁰Kən ilat kotagət əfəməh motən məmə, “!Kəpə! !Itimat ekotapəs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iakləh kit, kən in tətətəluagin matohamnu itəm məmə otəhg-iarəp kapman rəha Rom.^b

19 ¹Kən Pailat təmos-ipən Iesu e nelmi rəhan mōpael mīn, kən ilat kəmotalis-alis.^c ²Kən kəmotəmīk nol itəm tol nihlən-nihlən, motol hat lan, tahmen e hat rəha kig, kən motəfauin-pən e rəhn-kapə. Kən motuwīn-in-pən kot əfəməh kit kəm in, tol nəgui-naris lan, tahmen e kot rəha kig. ³Kən ilat motuwa ron, moatol mīləh lan, kən moatən məmə, “Ik u inu, kig rəha netəm Isrel. Itimat ekotos-ipən nisīaiiən kəm ik.” Kən ilat moatem-pən əm nīkapīn.

⁴Kən Pailat tiet mīn muwīn ihluə, kən matən-ipən kəm netəmim məmə, “Ei, netəmim. Io ekahl-iarəp mīn suah u tuwa ihluə, məmə itəmat onəkotəplan-tu məmə io esəhmən nolən rat lan ne.” ⁵Kən Iesu təmīet mīn muwa ihluə. In tatəfauin hat u itəm kəmol e nol itəm tol nihlən-nihlən, tahmen e hat rəha kig, kən matuwīn e kot əfəməh tol nəgui-naris, tahmen e kot rəha kig, kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “!Netəmim! !Otəplan-tu! !Suah u inu!”

⁶Məto nian pris asol mīn ne mōpael mīn itəm koatehm Nīmə Rəha Uhgīn kəmotəplan, ilat kəmotagət əfəməh moatən məmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau! !Okəht-ipən e nig kəməluau!”^d

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəla, itəmat pisin əm, otīləs motuwīn, motəht-ipən in e nig kəməluau. Məto io esəplanən nolən rat kit ne lan.”

---

y 18:37 Jon 3:32   z 18:37 Jon 8:47   a 18:38 Luk 23:4   b 18:40 Wək 3:14
c 19:1 Aes 50:6; 53:5   d 19:6 Wək 3:13

⁷Məto ilat kotəmә, “Rəhatimat kit əh-ikin lou tatən məmә in otəkaike mīmīs, məto-inu in tatən məmә in Nəti Uhgīn.”^e ⁸Kən nian Pailat tәмәto nəghatən u, in tәмәgin pik təhmin min. ⁹Kən in tәмatig muwin min imә, mətəpəh o Iesu məmә, “?Ik etəm hiә?”^f

Məto Iesu tәsuhalpınən rəhan nəghatən. ¹⁰Kən Pailat tən-ipən kəm in məmә, “?Təhrol nəsən-ipamən kəm io? ?Ik nəsitunən məmә io iatos nəsanənən məmә ekahl-iarəp ik, kən matos min nəsanənən məmә okəht-ipən ik e nig kəmәluau?”

¹¹Kən Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Okəmә Uhgīn tәмәsolən nat u, okol ik onəsos agin-əhən nəsanənən məmә onakakil io.^g Tol nəhlan, nolən rat rəha suah un itəm tәмos-ipin io e nelməm, in tərət məprəkis-in rəham.”^h

¹²Kən tətouon e nian əh, Pailat tәмolkeike məmә otikis Iesu. Məto netəm-iasol min rəha netəm Isrel koatagət əfəmәh moatən məmә, “Okəmә nakikis suah u mahl-iarəp, kən ik sənәmә etəmim rəha Sisa. Etəmim u itəm tatən məmә in kig, in tikimir rəha Sisa.”

¹³Kən nian Pailat tәмәto nəghatən u, kən təmit Iesu muwa min ihluə. Kən in tәmuwin e ikin kit, nərgin un, Lou Kəpiel Epin-Epin, e nəghatən Isrel, in Kapata,ⁱ kən matəpələh-pər jea rəha nakilən. ¹⁴Tinuəkir mitgar tətul e tina, e nian ətuatip rəha nol əpen-əpenən o nolən lafet rəha Nuhagego-inən.

Kən Pailat tən-ipən kəm netəm Isrel məmә, “!Ei netəm min əpə!
!Otəplan-tu! !Suah u in kig rəhatəmat!”^j

¹⁵Məto ilat kəmotagət əfəmәh, motən məmә, “!Ohamnu! !Ohamnu!
!Əht-ipən e nig kəmәluau!”

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Itəmat nakotolkeike mə io ekəht-ipən kig rəhatəmat e nig kəmәluau?” Məto pris asol min kotəmә, “!Sisa əm un, in rəhatimat kig!”

¹⁶Kən Pailat təmegəhan-in-pən Iesu tuwin e nelmilat, məmә mōpael min rəha Rom okotuwin motəht-ipən e nig kəmәluau.

Mōpael min kəmotətu-pər Iesu e nig kəmәluau
(*Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43*)

Kən ilat kəmotiləs Iesu motuwin. ¹⁷In tatiləs nig kəmәluau rəhan,^k matiet matuwin ikin kit min, nərgin un, Kolkota e nəghatən rəha netəm Isrel. Nipətin u, “Louipil-uipil.” ¹⁸Kən ikin əh, kəmotəht-ipən Iesu e nig

---

e 19:7 Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33   **f 19:9** Pailat təmәtəpəh nəhlan o nitunən məmә okəmә naka Iesu in uhgin əkəku kit, o okəm-naka nikin tatəht məmә Iesu in etəm e nəptən pisin kit kən etəm pisin kit in otakil nolən rəhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpın rəkis rəhan nəghatən, məto Pailat tәмәsənən nipahrienən lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7).   **g 19:11** Rom 13:1   **h 19:11** Jon 18:30; Wək 3:13   **i 19:13** Kapata in ikin kit kəmәlin kəpiel itəm təpin-epin min ikin, kol tahmen əm e simen itəm kəmәhləkin.   **j 19:14** Jon 19:19,21-22   **k 19:17** Luk 14:27

kəməluau. Kən kəmotatig motəht-ipən min etənim kəiu, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol, kən Iesu in tatəkul ilugin elau.

¹⁹Kən Pailat təmən kəte rəkis nəghatən kit, kiləs kan kəht-ipən e rəhn-kapə nig kəməluau. Nəghatən u tatən məmə, IESU, ETƏM NASARET, KIG RƏHA NETƏM ISREL.^l ²⁰Kən netəm Isrel tepət, ilat kotafin nəghatən u, məto-inu ikin əh kəmotəht-ipən Iesu ikin, in iuəhkir əm o taon.^m Kən nəghatən u, kəməte rəkis e nəghatən rəha netəm Isrel, ne nəghatən rəha netəm Rom, ne nəghatən rəha netəm Kris. ²¹Kən pris asol min rəha netəm Isrel, kəmotuwın motən-ipən kəm Pailat məmə, “Onəkəsətəən məmə, ‘Kig rəha netəm Isrel.’ Təwir mə onəkəte ilə məmə, ‘Suah u in tatən məmə in kig rəha netəm Isrel.’”ⁿ

²²Məto Pailat təmə, “Nat itəm eməte, eməte.”

Mopael min kəmotoor natimnat rəha Iesu

²³Kən nian mopael min kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig kəməluau, kən motəmik rəhan natimnat, kən kəmotoor ilat nəmtin kuwit, məto-inun mopael min ilat kuwit. Məto kot əfəməh rəhan, etənim itəm in təmol niməhan, in təmisilpın-ılpinən niməhan lan, in təmol ariəpiə əm niməhan əh. ²⁴Kən mopael min u kinotən-ən kəm ilat min məmə, “Ei, təsəwirən məmə okotearəsin nat u. Təwir məmə okotatipin əm tais ron. Kən etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u təmiet məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən, u təmən məmə,

“İlat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. İlat kəmotoor elat min.

Kən ilat kəmotatipin tais məmə otəgətun məmə pah otos natimnat min əh.”^o

Kən tol nəhlan, mopael min kəmotol mihin pahrien.^p

Iesu ne rəhan Mama

²⁵Kən iuəhkir əm o nig kəməluau rəha Iesu, nıpitən kuwit kəmoatətul əh-ikin. Mama rəha Iesu, ne pia rəhan mama, ne Meri kit min, pətan rəha Klopas, kən iahunin kit min Meri pətan Maktala.^q

²⁶Kən nian Iesu təməplan rəhan mama ne suah un itəm in tolkeike pik^r katuətul e nikalin, kən tən-ipən kəm rəhan mama məmə, “!Pətan, nətim un!”

²⁷Kən mən-ipən kəm suah u məmə, “Ik rəham u mama.” Kən tətouun e nian əh, suah u təmit pətan un mian iman ikin, kən in təmatehm wir in, tahmen e rəhan mama ətuatip.

---

l 19:19 Jon 19:14,21 m 19:20 Hip 13:12 n 19:21 Jon 19:14 o 19:24 Sam 22:18
p 19:24 Jon 19:28,36,37 q 19:25 Luk 8:2; Jon 20:1,18 r 19:26 Jon tatən atip əm in məmə, “suah un itəm in tolkeike pik” (Jon 13:23).

Iesu tinimis

(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Kən uarisig lan, Iesu təmitun məmə wək min itəm in təmuwa məmə otol, tinol namnun rəkis.^s Kən o nolən nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan, in təmən məmə, “Enoaoa.”^t

²⁹ Kən pesin əkəku kit əh-ikin tatəpələh, kəmiuw-pən wain lan u tagin. Kən ilat kəmotiləs nat kit tame-ame tahmen e katən, kən moteer-pən e wain un, kən motatu-pən e nelmi nig katən mə hisop, kən motiləs-ipər tuwin iuəhkır o nohli Iesu, məmə otırım. ³⁰ Kən nian in təmənım wain u məsin, kən məmə, “!Natımnat rafın tinol namnun!”^u

Kən təmətag-iəhau, meğəhan-in-pən rəhan nameğən tiet, kən mimis.

Suah kit təmaru nikali Iesu

³¹ Nian əh rəha nol əpen-əpenəən, məto-inu okən lawigin un, nian rəha Sapat. (Kən Sapat u, in Sapat keike kit.)^v Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotolkeikeən məmə nıpəti suah miləhal əh okətəhaləkul e nig kəməluau mətoarus-pən nian əh. Kən o nat əh, ilat kəmotuwın motətapəh o Pailat məmə otahl-ipa rəhan min netəmim, kotuwın, motətgəhl nelkiləhal, pəs iləhal kəhalimis uəhai əm. Kənu ilat kotiləs-irəkis nıpətiləhal.

³² Kən mopael min kəmotaupən motətgəhl nelki suah mil un kəiu itəm kəmotəht-ipən ilau e nig kəməluau iləhal Iesu.

³³ Məto nian kəmotuwa o Iesu, motəplan məmə in tinimis rəkis. Kən əmun, ilat kəsotətgəhlən nelkin. ³⁴ Kən mopael kit təmaru əm nikalin e rəhan nıro,^w kən roiu agin-əh, nita ne nəhau kəmuaiəh ahmen-ahmen əm, mətuatite e nıpətin.^x ³⁵ (Kən suah kit əh-ikin tatətul,^y in təmehm natımnat min u e nıganəmtin. Kən nəghatən min rəha suah u, in tətuatip, kən in titun məmə in tatən pahrien. Kən in tatən-iarəp məmə itəmat min onəkotitun motahatətə lan.) ³⁶ Natımnat min u kəmotuwa məmə okotol nəghatən e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan,^z u tatən məmə, “Okol nikilikilin kit təsıtəğitən.”^a ³⁷ Kən nəghatən kit min e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Ilat okotəplan suah u itəm kəmotaru.”^b

s 19:28 Jon 17:4   **t 19:28** Sam 69:21; Jon 19:29   **u 19:30** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4
v 19:31 Sapat u, in Sapat keike kit, məto-inu təmuwa ətuatip e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən.   **w 19:34** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7   **x 19:34** 1 Jon 5:6-8   **y 19:35** Aposol Jon itəm təməte naoa u, in tatəghat-in atip əm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24).
z 19:36 Jon 19:24,28,37   **a 19:36** Iesu in tahmen e Nəti Sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən kən nitan otosmegəh netəmim rəha Uhgın. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen məmə kəməsətgəhlən nikilkili nenəti sipsip min itəm katoh e lafet rəha Nuhagego-inən (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolən kitiəh əm, nikilkili Iesu kit, təməsıtəğitən. Sam 34:20.
b 19:37 Sek 12:10; Nol Əpən 1:7

Josep ne Nikotimas, ilau kəmiatənim Iesu

³⁸Kən uarisig e natimnat min u, etəm Aramatia kit, nərgin u, Josep. Josep u, in etənim kit rəha Iesu, məto tatəhluaig-in nat u, məto-inun tatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel.^c In təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh ron məmə otegəhan-in pəs tiləs-irəkis nipəti Iesu. Kən əmun, Pailat təmegəhan-in, kən in təmuwin miləs-irəkis. ³⁹Kən Nikotimas, u aupən in təmuwin məplan Iesu lapin,^d in təmuwin ilau Josep. In tatitol kətim kit, təmərtoah e nat pien-pien min u mir ne alos. Kətim u təfigəm tahmen e tate kilo.

⁴⁰Kən ilau kəmiələs-irəkis nipəti Iesu, mualpin e niməhan wir kit, nərgin u linen. Kən ilau kəmioal-pən mir ne alos e niməhan u, tahmen ətuatip əm mə inun netəm Isrel kotalpin mihin nipəti etənim, moatitənim. ⁴¹Kən ikin əh kəməht-ipən Iesu ikin e nig kəməluau, kəmahwinu ikin, kən e ikin əh, nipəg kəpiel kit əh-ikin, itəm katitənim itəm ikin. Kən ikin əh, kəsitənim-pənən əh suah kit ikin. ⁴²Kən ilau kəmuələhəu-pən nipəti Iesu e nipəg kəpiel u, məto-inu nian əh in nian rəha netəm Isrel koatol əpen-əpenə lan o Sapat,^e kən nipəg kəpiel itəm katitənim itəm ikin, in iuəhkir əm.

Iesu tinəmegəh min

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

20 ¹E Sante, laulaugin agin, titapinəp-əpinəp əh, Meri u pətan Maktala,^f təmuwin e nipəg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nipəg kəpiel lan, in kəmahwin rəkis. ²Tol nəhlan, kən in təmaiu mitəlig muwin o Saimon Pita ne etənim u kit min rəha Iesu, u Iesu tolkeike pik, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irəkis nipəti Iərəməə əpəh e nipəg kəpiel. Kən ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nipətin.”

³Kən Pita ne etənim kit min u rəha Iesu, kəmiaiet mətian məmə okuəplan nipəg əh. ⁴Kəmuaiu əsanən mian, məto suah u kit in təmaiu maupən maprəkis-in Pita, maupən muwin əpəh nipəg u ikin. ⁵Kən in təməməhl-əməhl mətəg-pən əpəh imə, kən məplan niməhan wir u linen tatəməhl, məto in təməsuwinən imə. ⁶Kən Saimon Pita in təmiet-arəpa min, kən megupən uəhai əm imə e nipəg kəpiel u, kən təməplan niməhan u koatəməhl, ⁷kən məplan min niməhan u kəmotəlpin rəhn-kapə Iesu lan aupən. Niməhan u, in təməməhl-pənən ilat niməhan min un neen, məto in kəmaiu-aiu wir kələhəu pisin. ⁸Etənim u rəha Iesu itəm təmaupən, in min təmuwin imə e nipəg kəpiel, kən in təməplan natimnat min u, kən

c 19:38 Jon 7:13 d 19:39 Jon 3:1-2; 7:50 e 19:42 Əplan-tu futnot e 19:31.

f 20:1 Luk 8:2; Jon 19:25

in tāmatahatətə mēmə Iesu tinəmegəh min. ⁹(Naoa Raha Uhgin tatən mēmə Iesu otəkaike mēmegəh min e nimisən, mətō ilat kəsotitun wirən əh nəghatən əh.)^g

Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu

(Mak 16:9-11)

¹⁰Kən etənim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian iməlau ikin, ¹¹mətō Meri in tatətul iuəhkir e nipəg kəpiel u mətəsək. Kən nian in təmətəsək əh, kən mēməhl-əməhl mətuağ-pən əpəh e nipəg. ¹²Kən əmun təməplan nagelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. Ilau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiəh tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kən kitiəh e nəme nelkin.

¹³Kən ilau kəmuətapəh ron mēmə, “Pətan. ?Ik natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau mēmə, “Ilat kəmotiləs-irəkis nipəti Iəramərə rəhak, kən ekəruru mēmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, mətō in təruru mēmə Iesu. ¹⁵Kən Iesu təmətəpəh ron mēmə, “Pətan. ?Nakətəsək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Mətō pətan u, nikin təht mēmə okəmə naka suah u itəm tatitasilin nahwinuən, kən in təmən-ipən kəm in mēmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmiləs-irəkis nipətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwin miləs.”

¹⁶Kən Iesu tən-ipən mēmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair, mətəg-pən məplan, kən mēmə, “!Raponi!” (Inu nəghatən rəha netəm Isrel u, nipətin təmə, “Rəhak Iəgətun.”)

¹⁷Kən Iesu təmən-ipən kəm in mēmə, “Saskəlimən io, mətō-inu io esuwīnən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Mətō ik, uwīn, mehm piak min kən mən-ipən kəm ilat mēmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in min rəhatəmat Tata. In Uhgin rəhak, kən in Uhgin min rəhatəmat.”

¹⁸Kən Meri Maktala təmuwin məplan netənim min rəha Iesu, kən tən-ipən kəm ilat mēmə, “!Suah min əpə! !Io eməplan Iəramərə!” Kən in təmən-iarəp nəghatən min itəm Iesu in təmən-ipən kəm in.

Netənim min rəha Iesu kəmotəplan Iesu

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹E Santei ehnaipən, netənim min rəha Iesu kəmotərgəfimīn ilat min əpəh e nimə kit, kən motahtosig e toa motol lok lan, mətō-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugin elat, kən mən-ipən kəm ilat mēmə, “Pəs nəməlinuən tətətiğ otəmat.”^h ²⁰Kən in təmuraḗik nelmin kən mol-pən nīkalīn kəm ilat, kən nīkilat təmagien pik mətō-inu kīnotəplan Iəramərə.ⁱ

g 20:9 Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28

h 20:19 Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 **i 20:20** Jon 16:19-22

²¹ Kən Iesu tən-ipən min kəm ilat məmә, “Pəs nәмәlinuән tәtatig otәmat.^j Tol mә rәhak Tata tәмahl-ipa io,^k e nolән kitiah әm io etahl-ipән itәmat nakoatuwin e nәtueintән.”^l ²² Kән nian in tinән rәkis nәghatән u, kән in tәмehag-pән elat, kән mәмә, “Itәmat, otos Narmin Rәha Uhgин.”^m ²³ Okәмә nәkotaluin nolән rat rәha etәmim, kән Uhgин min in otafәl rәkis nolән rat rәhan. Mәto okәмә itәmat nәsotaluinән nolән rat rәha etәmim, kән Uhgин otәsaluinән kән mәsafәl rәkisән.”ⁿ

Iesu ne Tomas

²⁴ Kән etәm tuelef u kit rәha Iesu, nәrgin u Tomas, u kәtaun-in mәмә, Mil Mil, in tәmikә e nian Iesu tәmiet-arәpa olat. ²⁵ Kән in min neen, ilat kәmotән-ipән kәм in mәмә, “!Ei, emotәplan rәhatat Iәrәmәrә!”

Mәto Tomas tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Okәмә ekәplan nәme nil e nelmin mil, kәnu ekek e noanelmik, kәnu mea-pән e nәme niro e nikalin, kәnu panahatәtә lan. Mәto okәмә esәplanән, okul esahatәtәән lan.”^o

²⁶ Kән tinos wik kitiah rәkis, netәmim min rәha Iesu koatәpәlәh min әpәh imә, e nimә kitiah әm, kән motahtosig e toa, motol lok. Kән Tomas әh-ikin ilat min. Nat әnnapin kәmol lok e toa, mәto Iesu tatig muwa min mәtul ilugin elat mән-ipән mәмә, “Pəs nәмәlinuән tәtatig otәmat.”^p ²⁷ Kән mән-ipән kәм Tomas mәмә, “Әplan-tu nelmәk. Wa mek e noanelmәм. Kән mәg-әtuatip-in nelmәм kән mea-pән e nәme niro u e nikalik. Sәmik mәtmәtigән rәham nahatәtәән rәun, mәto ik onәkәike mәtahatәtә lak.”^q

²⁸ Kән Tomas tән-ipән kәм in mәмә, “Ik rәhak Iәrәmәrә, kән ik rәhak Uhgин.”^r

²⁹ Kән Iesu tән-ipән kәм in mәмә, “Ik nәmahatәtә lak, mәto-inu nәmәplan io.^s Mәto netәm min un kәsotәplanән io, kән ilat kotahatәtә lak, ilat okotos nәwirән pahrien, nikilat tagien pahrien.”^t

Naoa u, kәmәte mәмә netәmim okotahatәtә e Iesu

³⁰ Iesu tәmol nәmtәtin min tәpәt e niğanәmti rәhan netәmim, itәm kәsәte rәkisән e naoa u.^u ³¹ Mәto kәmәte nәghatән min u mәмә itәmat onәkotahatәtә^v mәмә Iesu in Kristo itәm Uhgин tәмән mәмә otahl-ipa, inu Nәti Uhgин. Kәmәte nәhlan, mәмә itәmat onәkotos nәmegәhән e nәrgin, mәto-inu itәmat noatahatәtә lan.^w

j 20:21 Jon 20:19,26 k 20:21 Jon 3:17 l 20:21 Mat 28:19; Jon 17:18

m 20:22 Esik 37:9; Jon 7:39; Wәk 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2 n 20:23 Mat 16:19;

18:18 o 20:25 Mak 16:11 p 20:26 Jon 14:27; 20:19,21 q 20:27 Luk 24:40

r 20:28 Nol Әpән 4:11 s 20:29 Jon 3:15 t 20:29 1 Pita 1:8-9 u 20:30 Jon 21:25

v 20:31 Jon 3:15 w 20:31 Jon 19:35

Iesu tæmol æp in kæm ræhan netæmim ilat sepin

21 ¹Uarisig e natimnat min u, Iesu tæmol æp min in o ræhan min netæmim,^x æpæh e nimæklækil e nikali lek asol, katæn mæ Lek Kalili.^y Kæn tæmol æp in nulan. ²E nian æh, netæmim min u ræha Iesu kæmotaliwæk kitiāh: Saimon Pita, ne Tomas u kætæun-in mæmæ Mil Mil, ne Nataniel u, etæm Kalili iman latuænu Kena, ne næti Sepeti mil,^z ne etæmim mil kæiu min ræha Iesu. ³Saimon Pita tæn-ipæn olat mæmæ, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kæn ilat kotæmæ, “Itæla, pæs kitat rafin kotuwin.” Kæn ilat rafin kæmotatite, motuwin e pot kit. Kæn Pita tæmapæg ræhan natimnat o wæk. Kæn ilat kæmotuwin, motatipin net, motætoarus tian. Mæto kæsotosæn næm kit ne.^a

⁴Kæn tinatian, kæn Iesu tuwa matætul ipar, mæto ræhan min netæmim, ilat kotæruuru mæmæ Iesu.^b

⁵In tætæpæh olat mæmæ, “!Næman! ?Næsotosæn næm kit, o?”

Kæn ilat kotæmæ, “Kæpæ, næm tikæ.”

⁶Kæn in tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæla, otatipin-pæn-tu net e matip ikin e nikali pot u, kæn onækotiuw næm neen.” Kæn æmun, kotatipin-iaræp net, æmun, minotæruuru niuw-pæran, mæto-inu net tinær minær minærioah e næm.^c

⁷Kæn suah u itæm Iesu tolkeike pik, in tæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “!Ei! !Iæramæra ætuatip æh!” Kæn nian Pita tæmæto næghatæn u, tæmætæut uæhai æm, kæn mætípæn itæhæi, meai muwin ipar. ⁸Kæn netæmim min u neen ræha Iesu, ilat kæmotuwar e pot, moatiuw net aron tæmærioah e næm, mæto-inu bot in iuæhkîr æm mæsin o nimæklækil, tahmen æm hanrit mita. ⁹Kæn nian ilat kæmotuwin ipar, motæplan nigæm ækæku kit æh-ikin, næmtahlin tatuæp æh, kæn næm neen æh-ikin, katuwan e nigæm, ne pîret æh-ikin. ¹⁰Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otæmik næm min un neen itæm næmotos motuwa.”

¹¹Kæn Saimon Pita tæmuwin min e pot, kæn mewkækan net muwin æpæh ipar. Net u tærioah e næm asol min, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kæn nat æpnaripin mæmæ net u tæmærioah pap e næm, mæto in tæmæsæhapæn. ¹²Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otuwa motagwæn.” Kæn ilat kit nikin tæsæhtæn mæmæ otætæpæh ron mæmæ, “?Ik pah un?” mæto-inu ilat kinotitun æsas mæmæ in Iæramæra. ¹³Kæn Iesu tæmos pîret muwa mos-ipæn kæm ilat, kæn mos-ipæn min næm.

x **21:1** Jon 21:14; Jon 20:19,26 y **21:1** Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ Lek Taepirias, in nærgi Lek Kalili kit min. z **21:2** Næti Sepeti mil kæiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in tæmæte naoa u. a **21:3** Luk 5:5 b **21:4** Luk 24:16; Jon 20:14 c **21:6** Luk 5:4-7

¹⁴Kən inu, nian tatol kisil lan, itəm Iesu təmōl əp in o rəhan min netəmim uarisig e nian in təmimīs, kən məmēgəh min.^d

Iesu ne Pita

¹⁵Nian ilat kinotagwən rəkis, Iesu təmətapəh o Saimon Pita, məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io taprəkis-in netəm min un?” Pita tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, Iərəməərə, ik nəkitun məmə io ekolkeike pik ik.”^e

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatagwən rəhak nenəti sipsip min.”

¹⁶Kən Iesu tatig mətapəh min ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh Iərəməərə, ik nəkitun məmə iakolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatehm wir rəhak sipsip min.”^f

¹⁷Kən mətau kisil lan, Iesu tatig mətapəh min ron məmə, “Saimon, nəti Jon. ?Ik nakolkeike io?”^g

Kən Pita, nikin təmāhmə, məto-inu Iesu təmətapəh ron mau kisil, məmə, “?Ik nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə, ik nəkitun natimnat rafin.^h Ik nəkitun məmə io ekolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik atagwən rəhak sipsip min.

¹⁸“Nipahrienən aɡin u iatən kəm ik məmə, auppən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atip rəham kətəut, kən mətaliwək matuwīn ikin min rafin itəm nakolkeike məmə nakuwīn ikin. Məto nian ik onakaguihl, onakəg-ətuatip-in nelməm, kən etəm pisin kit otəlis ətain rəham kətəut, kən mit ik nakian ikin ik nəsolkeikeən məmə nakuwīn ikin.” ¹⁹E nəghatən u, Iesu təmauppən matən-iarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otimīs, kən rəhan nimisən,ⁱ in otiləs-ipər nərgi Uhgīn.^j

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, uarisig-in io.”^k

Iesu ne suah un itəm Iesu təmōlkeike pik

²⁰Kən Pita teirair məplan etəmim kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatuarisig-in ilau. Suah əh inəh, itəm təmīəu-īəu muwa iuəhkīr o Iesu e nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kən matətapəh ron məmə, “?Iərəməərə, pah un otegəhan-in-pən ik e nelmi rəham tikimīr min?”^l

²¹Nian Pita təməplan in, kən tətəpəh o Iesu məmə, “?Iərəməərə, məto tahro e suah əh?”

---

d 21:14 Jon 20:1,19,26   **e 21:15** Mat 26:33-35; Jon 13:37-38   **f 21:16** Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3   **g 21:17** Jon 13:38   **h 21:17** Jon 16:30   **i 21:19** Katən məmə e nup tate min tatuwa, kən kəpanətu-pər Pita e nig kəməluau.   **j 21:19** Jon 13:36; 2 Pita 1:14   **k 21:19** Mat 4:19; 16:24   **l 21:20** Jon 13:23,25

²² Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Okəmə io ekolkeike məmə in otatəmegəh muwin mətəarus nian iakitəlig-pa min, ik onəkkitun o naka? Ik un, ik onəkəike muarisig-in io.”^m

²³ Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikin katən titəlau-itəlau e piatat min məmə, “Etəmim u rəha Iesu otəsimisən,” mətə Iesu təməsənən kəm Pita məmə suah u otəsimisən. In təmən əm məmə, “?Okəmə, io ekolkeike məmə in otatəmegəh, mətəarus-pən iakitəlig-pa min, ik onəkkitun o naka?”

²⁴ Etəmim u rəha Iesu in etəmim kitəh əm itəm tatən-iarəp natimnat min u,ⁿ kən in mətə rəkis nəghatən min u. Kən itimat ekotitun məmə nəghatən min u tatən, in nipahrienən əm.^o

Namnun nəghatən

²⁵ Kən natimnat tepət min əpəh ikin itəm Iesu təmol^p kən okəmə netəmim kəpoatəte rəkis natimnat min u ilat rafin e naoa min, io, niki kəht məmə rum otikə e nətueintən rafin o nəlinən naoa min u.

---

m 21:22 Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24   **n 21:24** Jon 15:27   **o 21:24** Nian neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmə, “itimat,” mətə in tatən əm in pisin əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4).
p 21:25 Jon 20:30